

3. Holtz, Otto Reinhold von, 1757-1828

Luggemissed Eestima Tallorahwa Moistusse ja Süddame
Juhhatamiseks / [Otto Reinhold v. Holtz] - Tallinn, 1817 (Tallinn
: J.H. Gressel). - [8], 216 lk. ; 19 cm.

b11587799

EST.MF. 3839



L u g g e m i s s e d

Cestima Tallorahwa

Moistusse ja Süddame
Zuhhatamissek.



48337

M. W. ...

Tallinnas,
eräkkitud J. H. Gresseli kirjadega,
aastal 1817.




#328

Au - wäärt ammeri wend!

Needfünnaßed Luggemißed on sepär:
rast illespandud ja fokko forjatud, et
nad meie Marahwa moistust ja süd:
dant sellerakßid. Sest monni wihtab
dypeiust, agga armastab jutto. Kirri:
ko Sanna ei maksa temma melest, ag:
ga kül mu kõnneleminne. Ehk nisug:
gußte Luggemiße fatte al tungib Dype:
rus nende süddamette fisse.

Zeie ma kirjotan sedda se vär rast,
et ma sega keik mailma ees omma tän:
no tahhan illestunnistada, selle abbi
eest, misga Zeie ni ärratüddinematta
minno tödd ollete eddasi aitnud. Ei
Zeie völgand minno nödra joudo roaid
tößtite sedda.



Zeie tru ja pühha ammeti-vidda-
minne on mulle, nenda kui feik meie
Ammeti-wendadele õppetusse märgiks.
Ja meie tunneme iggamees sest rõmõ,
et Zeie selle tännawose aastaga omma
wietkümmet ammeti-aastat kätte sate,
ikka weel nendesamma Kirrikutte peäl
olles, kuhho Zeie omma nore mehhe
eal õppetajaks läksite, et kül Zeid seält
ni mitto surema kofta kutsuti.

Pittendago Jummal Zeie ello weel!
ja kinnitago Temma Zeie wannudust,
et Zeie eddespiddigi meile ning tulle-
wattete noorte õppetajatele nisuggune
munster olleksite. Zeie tõsitud ja Zeie
lahke meel kulumawad Zeie siiddame

rahho; ja kui sirm ükskord selle rahhole
woitlemist pakkub, siis kinnitago Teid
Teie usso ja waggadusse meletulleta-
minne.

Sedda kirjotas süddamest

Teie
tännalik Gõbber
Otto K. Holtz,
Keila Koggodusse Öppetaja.

Kirjotud

Keila Kirrikomoiſas

Neäriku 2ſel päwal, 1817 aastal.

Register

ja

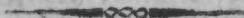
Juhhataja.

Lehhe
peäl.

1.	Tee = Maitia.	=	=	=	1.
2.	Ei Jummal jätta Ilma = sūtant häbbi sisse.	=	=	=	3.
3.	Mudda = aul	=	=	=	6.
4.	Härg ja Messilanne.	=	=	=	7.
5.	Need Onnetumad.	=	=	=	8.
6.	Need Röömsad.	=	=	=	20.
7.	Neto ja Jürri.	=	=	=	30.
8.	Üks tössine Jut.	=	=	=	37.
9.	Murre on römo Cel = kääia.	=	=	=	44.
10.	Weikest irowast touseb suur Pu.	=	=	=	65.
11.	Ka hea Willi annab waest leikust, kui se sandi Ma sisse langeb.	=	=	=	81.
12.	Urdo Zani Hinge = heitminne.	=	=	=	90.
13.	Nekruti Jummalaga = jätmissse Laut Eöda aial.	=	=	=	94.
14.	Urdo Zaan ja Maddise Pent.	=	=	=	97.
15.	Röömo kitus.	=	=	=	99.
16.	Keik tulleb heaks Neile, kes Jum= malat armastawad.	=	=	=	104.
17.	Jut on se Koroke, Öppetus on se Jrowa.	=	=	=	119.
18.	Kes teisele auks kaewab, langeb Jesse sisse.	=	=	=	129.
19.	Totter ja Tont.	=	=	=	147.
20.	Kül pat issegi teeb hirmo, agga kes holib fest.	=	=	=	161.

Register.

	Lühhe peäl.
21. Patto hakkatus fergem, kui pato to ots. " " "	170.
22. Rõster Pritso. " "	177.
23. Mis süddant waewab, woib Op= petus ka-utada. " "	183.
24. Meitsi Kummalus. " "	188.
25. Põldpüüd ja Metsalinnud. "	196.
26. Ühke Madle. " "	198.
27. Kes ei kannata, se ei touse. "	204.
28. Nutto-laul ühhe Issa haua juures. "	207.
29. Kurwa meest jahhotada. "	209.
30. Moistatusfed. " "	212.



I.

Te e = Näittia.

Zaan ja Adam tahtsid ühte kohta minna kuhho mollemad ei oskand teed. Esimesest otsast se te nago isse juhhatas, ja se teggi neld julgeks, ning panni Adamat arwama, et temma ennese tarkus tedda satis. Agga kui nad, maggust jutto aiades, tükki maad käinud, langes nende te mitme arrusse. Adam läks ikka peäle, ilma tähhele pannematta, mis suggune se õige olleks, sest ta arwas, sedda laiemat sedda ollewad; agga se olli metsa = te — — Zaan jäi seisma ja mõtlemä. Ja näggi siis seal ühhe kiwvi mis õige tele juhhatas.

Kui temma sedda kirja olli luggend mis selle kiwvi sisse oli raiutut, hüdis ta Adamat taggasi, üteldes: tulle luggema, mis siin seisab. Agga Adam kostis: „Minne suggune on tänni ilma sesugguse juhhatamiseta korda sanud, kes minnust wätim on, heitko temma kässo alla.“ — Zaan hüdis: „tulle

taggasi, sest sinno te lähhab hopis teisale;" ja Jaan vastas: «egga mo tarkus seddagi ei karda. — «Ommeiti näitab se kirri, jo wannast siin ollewad, ja olleks ammo ka- utud kui ta walletaks," ütles jälle Jaan. Siiski läks Adam, teist irwitades, omma teed, ja eksis nenda ärra, et ta wimaks so sisse sai ja seal kappuli pididi ronnima. Jaan hingas ammo jo, kui teine pimmedal õsel weel, märg ja muddane keik, teed otsides, ikka peäle eksis. Kõl mees nüüd kahhetse om- ma walle-tarkust.

Ö p p e t u s.

Ka need Juttud mis selle Ramatokeses on, juhhatawad Innimest õige teie. Sepär- rast, kes neid loeb, ärgo arwago, et neid rahwa aia-witekš agga kirjotati, ja kui üks neist Juttodest otse kui sõrmega Sinno peäle näitab, siis ärra wihhastelle, waid panne omma Kõimist tähhele et sa Adama sarnat- seks ei sa. Sest ellamisse te langeb allati mitme arrusse, ja kui siis Tee-näitiat ei ol- le, on waene luggu kõi. Moistlik kannatab õppetust ja temma rahho siggib — kes me- leto on, aiab õiskades peäle keige süggawa- ma augo sisse; agga ronniš nuttes wälja kui ta weel sudab. Luggege sepärrast sed- da ramatut aiawitekš ja juhhatamisšekš. (1. Joan. 4, 1.)

2.

Ei Jummal jätta Ilma-sütant häbbi sisse.

Keik ollid ühhel pühhapäwal Wero Hanso perrest Tamme Aldo jures warrul. Perretüdruf Eiso üksi istus ukse ees ja lugges Kuninga Laweti laulo-ramatus iedda kolmandamat laulo. Agga luggedes tulli ta mele, mis Mädda Peep ja temma abbikasa temmast ollid kurja rākinud ja se ligutas temma süddant nutma. Sellesamma silmapilgo sees juhtus walla-kohtomees Tomas seält möda miina, ja kui ta tedda nutto wiisil näggi, ütles ta: «mis murre waewab sind?» «Oh, tadike! kostis Eiso, eks se pea waewama, kui Peep ja Els allati mind tafarākiwad.» «Ei Jummal jätta Ilmasütant häbbi sisse,» wastas se wanna au-wāart perremees ja läks emale.

Ollid ka Peep, ja Els õige wäljaõppind, teiste wiggad kulutama; sest keigetühjemad asjad nemmad oskasiid ülleswotta ja nisugust kārra sest tehha, et mitto hea innimesse nimmi alwaks jai — liati, kui se nende kele alla juhtus kellest nemmad luggu ei piddand.

Sesamma Mädda Peep ja temma abbikasa ollid sel päwal ka Tamme Aldo jures, ja nende keled jahwatasid ta, et mitto waese

lapse nimmi tolmuks jäi. Sest keelepüksja jut on maggus kuulda, ja mitto kuulja lautab sedda wälja, senna jure wassetades; agga ükski ei mõtle, kui wallus se temmal ennesel olleks. Tulli siis kord, et hakkasid ka Wero Hanso Lisut wohnima, et kül perremees ja perrenaene seal sammast ollid: Sest nad ei arwad, neid waesse lapsesit holiwad. Agga Wero Hans ütles kohhe: „mitte alwa sanna peate temmast räkima! sest minno maiaš on ta jo monda aega, ja weel ei tea meie süüd temma peäle.“ — „Esimenne on temma ülleštoušma, ütles perrenaene, ja wiimne, kes maggama lähhäb, ei olle ta wastane, egga kardä ta tööd; kui teised kortsides möllawad, siis temma lähhäb omma haiget isä waatma, ehk lo:eb koddö rama: tut, ehk teeb mis tarwis on. — Mis kurja tä teile on teinud?“ — „Eks sedda kurja olle kül, et ta ühtegi kurja ei te?“ naeris kegi wadderitte seast. Müüd ommeti krappi keel nago murti, pilkas jälle teine, kuida kurri waim teid tänna ni koera wišil juhhatas?“

Ei lausund Eks egga Peep ennam Sanna, et muido kül terrased ollid, ja ommad lapsed nisanma terraseks kaswatasid; agga Liso peäle nende wišha sedda ennam langes.

Süiski se Lisule paljo waewa ei teind. Sest õige innimesse waggadus lähhäb sedda selgemaks, kui kurri innimenne sedda sõlub.

Mis kuld on, ei karda tuld, egga wao wasseks. Eiso sai mehhele ja piddas omma mehhe warrandust kous, ommad lapsed kaswatahes ja keif ello maia eest hooft kandes; ka waesed said omma pallokest, et iggamees sedda piddi kiitma, mis kurja ka Peep ja Els temmast piüüdsid räkida.

Kui Eiso omma esimesse lapse nimme alla satis, pandi Wero mori nimmi selle tütrele. Ja kui wanna moor lapsoga ristmisest taggasi tulli, wottis Wero Hans sedda last omma sülle ja ütles: „sago sinnyt nissuggune inimenne kui so emma on!“ ning wiis tedda emma kõrwa. Siis hakkas Eiso nuttes Wero Hanso ümber kaela ja ütles: „Jummal tassogo teile keif head ärra, mis minno waesele ollete teinud!“ Ja Wero Hans ja temma moor ollid ni rõõmsad, nago olleksid nemmad omma ennese tütre warrul olnud. Et siis tõeks küll läks, mis se Kohtomees üteld: ei Jummal jätta Ilmasütant häbbise.

S p e t u s.

Sa ei woi parreminne sedda jutto kauda mis sind teotab, kui et sa ilmasüta olled. Mitto kelepeksja wottaks enniminne nahhataie wasto, kui sedda kannatada. — Kurrat isse nutab temmaga, nenda se waewab, kui ta selle Wagga peäle süüd ei leia, kedda ta ärralaitnud.

3.

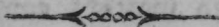
M u d d a = a u f.

Mart ja Laur wihkasid teine teist sepärrast, et teine kartis, teist ennesest targem olemast. Algga nüüd juhtus et nad üksford te peäl kokko said, ja eddasi minnes olli wanna riid jälle wäljas: Mart kitis omma moistust ja Laur omma tarkust, señni kui mollemad Mudda augo sisse langesid mis nad omma tarkusse ja moistusse pärrast ei näinud. Otsas olli nüüd nende riid, ja iggauhhel kül teggemist, puhtaks sada.

O p p e t u s.

Kes isseennast wägga täis,

Se aioti weel rummalam kui weis.



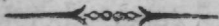
4.

Härg ja Messilanne.

Härg ja Messilanne jõid ükskord ühtlasse ühhest oiaft. Agga ni pea kui härg messilast näggi, naeris ta. "Kedda sa naerad? küssis messilanne. End sind, kostis härg. — Eks sa naera siis ka minno moistust? pilkas messilanne wasto. Sinna ja sinno moistus mahhute mollemad mo jalla sõrre alla, wastas härg, ja pididi temma peäle tallama. Agga messilanne lendas ülles temma kõrwa sisse, ja wanna meest pandi jookõma üle krawide ja põsade. Ja kui ta keik tansud olli tansind, ütles messilanne temmale: teine kord ärra pilka Jummalä Seadust.

D p p e t u s.

Kange rangi ei woida tarkust ärra, ja kuida tallitseks Loja ma-ilma, kui rummaluuse kätte woiit jääks. Ärra loda sepärrast ellades omma priiskusse ehk wallatusse, agga küll omma waggadusse peäle.



Need Snnetumad.

Inglismaal elasid kaks wenda, kes mollemad rikkad Poismehhed ollid. Agga keif nende Suggulassed ollid waesed. Separrast ütles wannem wend; ma tahhan wiis kümmed tuhhat hõbbe wanna taalri selle Suggulassele anda, kes Rae: kohto ees woib tõeks tehha, et temma se keigednnetumam on. Laks ka selle Kohto sisse ja palus, omma Suggulastele sedda kulutada.

Kohhus teggi hea melega sedda. Ja seä: tud päwal tullid keif temma Suggulassed Kohto ette kokko, ning se rikkas Mees laks isse ka seäna. Neil keifidel anti asset kohto ees: toas; agga sedda rikkast Wenda enmast woiti Kohto laua jure istuma. Ja nüüd kasti neid, üks hawal sisse tulla.

Se essimenne, kes Kohto ette astus, olli üks Tansmeister. Kui ta igga pole kummardand, küsiti temma kääst, kes ta piddi ollema? ning rikka mehhe kääst, kääsiti kas se tõssi olli mis ta ütlend? — siis kasti tedda, omma waewa räkida.

Minna ollen keigewaewalissem innimenne kostis ta. Sest esmaspäwast, laupäwast ja dik, ja hommikust õhtuni ei olle muud teg:

gemist mul, kui tansida ja tanso-õppetust anda; sedda ello mal aian jo peäle kolm kummend aastat. Mittoford nuttab mo südda, ja ikka pean tansima. Siis õõldi temmale, mikspärrast ta ennesele mitte selle pikka aia sees ni paljo korjand, et ta nüüd omma tõ kassust woiks ellada? agga temma wastas: Jummal parrago sedda kasso, mis tansund sisse saatwad, sest sedda kullutawad rided ärra; mul ei olle nigi paljo et naese ja lapsi loidan. Range isse ollen jo keik, ja ommeti pean priik ollema — ei hallasta ükski minno peäle. Hallastage teie!

Keik need Sannad said, seäni kui ta räkis, Sikkertarist ülleskirjorud. Ja seddawisi, kui temmast küsiti, küsiti keik teiste kääst, ja pandi kirja. Agga nüüd kästi tedda ühhe kohto-kambri minna.

Siis astus üks Korstna-pühkia sisse. — Oh Jummal! ütles se, kas woib olla raskeemat tõõd kui minno? Ennam kui kaks sadda korstnat on minno jäüks — igga pääm pean tahma sees ronnima palja jalgo, et mittoford külmi tahhab kõrwad ärrawotta, ühhest korstnast teise möda kattusi minnes — ja tulle-kahjo aial pean senna julgema kuhho ükski ei lähä. Seddawisi ellan jo rohkeste kaks kummend aastat. Sest millal minno-suggune Meistriks saab. Agga teie

armo läbbi ma nüüd woin onnast waewast lahti sada. Ka tedda kästi seäna kambri miäna.

Nüüd tulli üks Sep. Minno ammet on se keige raskem kostis temma. Sest, olgo sui ehk talwe, rauda pean keetma ja tagguma hommikust ohtuni, et tulli mind jo kübsetanud, ja tagguminne keik mo sissikonnad ärrapörrutand. Eiggsi kolmfümmend aastat teen sedda seppist, ja weel ei olle mulle koppikat wanna ea peäle. Jo mittokord ollen Surma ennesele pallund. Ugga peäste teie mind! — — Ka tedda kästi seäna kambri miäna.

Nüüd astus üks noor kenna tüttarlaps sisse. Minna ollen se keige õnnetumam ütles se. Sest minno emma on üks Ömbleja, ja kaua jo haige maas. Keik tö langeb minno peäle, ning teiste ömblejatte kadedus küssub ka sedda käest ärra. Ugga mo keigesurem murre on, et üks noor mees mind armastab ja miäna armastan tedda. Sest, et ma waene ollen, ei tahha temma wannevad, et ta mind ennesele wottab. Mõttelge isse, ausad Kohtowannemad! kuida woib minno südda kannatada, et teine temmale saab! Keik mo murre lõppeb kohhe, kui mind pärrialks moistate. — Kästi ka tedda seäna kambri miäna.

Nüüd aastus üks Laste-Koolmeister sisse. Minno hädda on otsata, ütles temma, sest ma ellan jo peäle kakskümmend aastat paljas melehaigusse. Kannatan ma, siis lapsed ei õppi ja lähwad wallatumaks, ja wannemad minno kallal; Ehk ollen ma walli, siis ütlewad mind tiggedaks, ja wannemad järele minno peäl. Se leiwapallose, mis minna sõõn on wist murre leib. Ja siiski agga wäewalt saan ennast toita. Agga teie woite mind peästa. Ka tedda käsiti kambri miina.

Nüüd tulli üks Kirjotaja sisse. Minna kirjotan jo peäle kolmkümmend aastat allati, ütles ta. Sest muud leiba mul ei olle kui sedda, mis sel wisil ennesele sisse-tenin. Ka on mo silmad jo ni sandiks jänud et ennam ei selleta; siiski pean kirjotama, muido surreme mälga naese ja lastega. Heitke se pärrast armo meie peäle! — Kästi ka tedda kambri miina.

Nüüd tulli üks Plikka sisse. Minna ollen ühhe wägga raske waewa al, ütles temma, sest minno wõras emma ei anna mulle ni paljo aega, et ma ennast jahhutan. Siis ütles Kohhus: kui kaua olled temma al? — Mo kolmandamast aastast, kostis Plikka. — Ehk ta tahhab sind innimesseks

tehha? küssis Kõhhus, agga Pliika wastas: selle waewaga ei ma küll ja innimesse ealis- seks. Mis waewa nääd siis? küssiti nüüd. End keif waewa! kostis temma. Ommeti nim- meta, mis suggust waewa? ööldi jälle. Siis ütles ta: pean õmblema, pean kuddama, toad korristama, igga nelja nädali takka pessema, ja kes keif mele tulletab. Kas pead sedda keif ühheforraga teggema? küs- siti jälle. Ei sedda küll! kostis plikka. Woi, kas ei anta sulle aega, süa ja maggada? küs- sis Kõhhus ta; ja plikka wastas: mis mul sest sömissest ja maggamisest on, kui allati temma silma al pean ollema? Ehk, kas tem- ma ei õppeta sind ramatut? küssiti. Jo se tarkus ammo mo ka, ütles plikka; süski pean igga hommiko ja õhto temma ees weel lug- gema. Mis parremat siis weel tahhad? küs- sis Kõhhus. End wahhest ka tansima, pat- serima, krasatit soitma, ja kõmmedis kaima, kostis ta. Agga ja olled weel laps ja tah- had jo täie innimesse lustid piddada? ütles Kõhhus. Kui ma täie innimesse tööd pean teggema, siis woin ka täie innimesse rõmo tundma, kostis temma wasto. Nüüd kästi ka tedda senna kambri minna.

Temma järrel tulli üks laewamees siise. Laewamehhe waewa nääd igga mees, ütles ta, olgo aeg mis tahtes, päwa paistel kui

tormis, pimedal õsel kui walges, ikka peab laewamees walmis ollema, et mittoford nädal labbi ja peale weel mitte kuiwa tükki külges ei olle. Meie jalgade al ei olle muud kui wee-wood ja laned. Keigesuremas tormis pean kui kas möda koisa roninima, et surm ikka käsfil. Ja sedda keik kannatan se eest et woerama warrandusfed teie jure toon, ja teie kaubad siit maiale wiin. Se eest saad ka omma laewa-palka, döldi temmale. Ei kanna laewamehhe palk temma waewa ülles, kostis ta, ja aasta lõppes ei olle sest ühtegi järrel — kui naena ei moista tööd tehha, siis surgo lastega nalga. Igga teine leiab nurka wasto död ja hingamist — ei minnosuggune mitte. Eks ja talwet ei sa puhkada kül? ütles Kohhus. Ei olle sedda talwet ikka, kostis teine; sest meie te käib wahhest ni süggawa merre sisse, et aastad ärrakulluwad, ja minna isse tullen praego nisuggusest reisis. Ehk kui sedda talwet on mis ühtegi tööd ei anna, siis tahhab iggawus tappa, ehk wallatus kippub wäggise peale, ja mis ello se jalle on. Heitke sepärrast armo minno peale, ja peastke mind sest põlwest. — Kästi siis ka tedda seinna Kambri minna.

Müüd astus üks wannakas Naeste-rahwas sisse. Minna ollen waene lest, kostis ta,

Kahheksa wätima lapsega, ja toidan ennast
 ja neid sest, mis ma, haigede jures wal-
 wades, ennesele tenin. Ei sedda odd olle
 kül paljo, mis minna maggama kaan; sest hai-
 ged salliwad mind. Ugga mis se ommeti
 ühheksa waimule on. Kui mees ellas, siis
 temma õnnis aitis koorma kanda. Sest ta
 olli Kiwwimurdja, ja ni raske ka temma
 ammet olli, kandis se ommeti middagi sisse
 — jään ilke alla üksi! Kauaks teie mees
 jo surnud? küsis Rohhus, ja temma was-
 tas: heina Maria saab wiis aastat. Siis
 olli ta jälle püssi-rohhoga kiwwa lastmas.
 — — Ja nenda illusaste, kui meie ellasi-
 me. Eht kui wahhest sanna langes, mis tei-
 se meelt waewas, ilka suremaks tousis ar-
 mastus leppimisse läbbi. Jättis siis jälle
 sel hommikul, kui tõle läks, mulle Jumma-
 laga. Ugga ennäh! tulleb aue peält tag-
 gasti ja jättab ueste Jummalaga. — Nar,
 ütlen minna, miks sa mo siiddant raskest
 teed? ei ma lasse sind miina! Ja temma
 kostis: ei woi, ei woi! perremees wihhas-
 tab kui arra jään — kellest ma palka wot-
 tan, selle sanna pea kuulma. Ja nenda
 ta läks ja läks. Sest kui ta sedda laet
 olli walmis teinud ja põllema süütitud,
 põlles tael kohhe sööks enne kui ta seält
 arra sai, et jalg seina ja käsfi tenna läks
 ning kehha purruks jäi. Mo kurwastus olleks

mo meest ammo nõdraks teid, kui mitte mo
 Usk ja monni sõbber mind olleksid kiinitand.
 Sest Jummalala armust ma lodon, et tullew
 ello meid jälle nende seltsi juhhatab, kelle
 seltsis meie siin armastusse ja sõbrusse rõ-
 mo Jummalala auks õppisime tundma. Ag-
 ga eks wannemad lapsed jo sõõd ei te? küs-
 siti siis. Ja emma kostis: küi tewad, ja
 hea melega tewad, sest Jummalat palluma
 ja tõõd teggema ollen neid maast maddalast
 õppetand; agga ikka alles norokessed. Käs-
 ti siis ka tedda kambri minna.

Niind astus üks hõbbeda- ja kullakae-
 baja sisse. Minno tõ se keigeraskem on
 ütles temma — liggi nellikümmend aas-
 tat kaewan ma hõbbedat ja kulda. Egga
 se waene ei olle, kelle käsfi hõbbedat ja kul-
 da kannab, ütles Kohhus temmale wasto. —
 „Woi se minno kätte jääb,“ wastas temma.
 Meie suggune on agga se, kes sedda wäl-
 ja kannab, ja mitto sadda sulda mäggede
 sisse kaebama ja need teed wälja urista-
 ma peab, mis hõbbeda ja kulla Soonte
 peale juhhatawad, ning isse keif wäljakand-
 ma ja winnama, sest keswoib lojust sen-
 na wotta. Ikka lähhame selle mõttega
 tõle, et meie ennam wälja ei tulle, sest
 mittokord langewad kiwwid mahha ja
 pannerwad teed nenda kiini, et monni

mitto päwa pimmedas süggawuskes peab
 ellama, enne kui ta hinge heidab. Ka tou-
 seb wahhest wääwli soon wasto kui tulline
 jöggi, et temma aur kohhe lammatab, kui
 mitte eest ärra ei sa. Keik mo selja nahk
 on jo talle-nahhaks sanud, se sure kandmis-
 sega alt ütlesse. Ja se keik tenib meile häd-
 dast ni paljo sisse, et woime ellada; naene
 ja lapsed wotko kust tahtwad. Siiski ma
 jättan keik Jumala holeks, ja kannan ka
 eddespidi omma loorma temma auks, kui
 ta mind ei tahha sest peasta. Sest temma
 teab omma armo teed, mis iggawesse ello
 pole juhatawad; ja sepärrast ma ei pallo
 teie kást muud kui õigust. Ka tedda kásti
 siis seäna kambri miäna.

Müüd tulli üks piddali Welster sisse.
 Minno — jah! minno ammet, ütles ta, on
 se keige häddalisse, sest allati pean nende
 feltsis möllama, kes äggawad, surmaga woit-
 lewad ja surrewad — ühhelt pean ma kät,
 teiselt jalga, ja jälle teiselt muud middagi
 ärraleikama, et mittokord südda kippub loh-
 kema. Siis wastas Kohhus: Sedda ennam
 tööd, sedda ennam kasso. Ugga temma kos-
 tis: mo ammed kannab sisse ja kannab wäl-
 ja. Sest kui mahha arwan, mis mo soido-
 riistad, mo perre, hobbofed ja mo ennese
 keige tarwilissem ütlespidamine ärrafullu:

tab, siis ei ja nigi palju ülle et naese modid ja laste kolitamist woin toimetada. Kohhus ütles: mis Teil naese modiga on teggemist? Ja temma ütles wasto: Se mees, kes omma naest näab mures, ja woib isse rahhul olla, ei olle wäärt et Jummal tedda on lonud. Hallastage sepärrast meie peäle! Kästi ka tedda kambri minna.

Nüüd astus wimaks üks Surno-haua teggia siise. Sest ennamiste keik linnades on se pruuk, et ükski teine, kui seätud hauateggia, surno-hauda tohhib teha. Minna ollen se ainus Surno-haua teggia siin, ütles ta, arwage sest, mis sugune tö minno peäl seisab. Siis ütles Kohhus: sedda ennam tenid ja ennesele rahha. Agga temma kostis: mittoford tullewad ni palju hauad teha, et abbi mehhi pean katsuma, ja se eest rohke minnema, kui minno waewa ette on seätud — ella sest naese ja lastega. Allati mullaga woitlemas, olgo ilm mis lahtes, ei muud kui surno kondid ja surno hais mo ümber; Surnutte seltsis ma maggan ja walwan. Saatke mind jälle Ellawatte seltsi! — Kästi ka tedda seina kambri minna.

Nüüd lugges Kohto: Sikkertäär kesk sedda ülles, mis need Onnetumad ommast

waewast ollid nimmetanud. Ja Kohhus pid-
das siis selle rikka Mehhega nou, kellele se
warrandus tulleks moista. Sest iggauhhe
hädä ja waew olli suur.

Kül kaks tundi rohkeste kullusid ärra,
enne kui toime said.

Ugga senni kui Kohhus sedda wisi arro
piddas, tousis kambriš nende Pärriatte wah-
hel nisuggune riid, et üks Rae-herra nende
sekka pididi minnema. Sest iggauks tahtis
keige õnnetumam olla, liati se Plikka. Üks-
pänis Hõbbeda-kaewaja ja Lest-naene jaid
omma rahho sisse. Ugga Tansmeister hüp-
pas soimades iggauhhe ninna alla, ja Sep
olli neid keik omma ruskattega nurka aiand.
Ommeiti olli rahho kohhe wäljas kui Rae-
herra tulli, ja iggamees jäi otsust ootma.

Wimaks siis tulli Wahtmeister, teggi
kambri ukse lahti ja kutsus neid Kohto sisse.
Woib kül arwata misugguse kartlikko lotus-
sega nemmad sisse astusid — keik nenda wait,
et õhkamishe heälgi alla jäi. Egga se naha
ašsi ei olnud ka. Sest iggauks olli waene
Willetš, ja lotus olli nüüd, wägga rikkaks
sada, ja iggauhhe emmand otis koddo, mis
pididi sündima. — Jubba Kohto Peawan-
nem kulutab, et iggamees peab tähhele pan-
nema — Jubba Sikkertäär tousib ommast
tolist ülles — Jubba ta teeb sedda pabbe-
rit lahti mis peäl Kohto-moistus seisab.

Tummal! sa kuled ka süddame keigesallajamad palwed! sa tead minno waesust ja minno waewa! — nisuggused mötted tousid iggauhhe seest — keikide käd heitsid risti — ja Sikkertäär hakkas luggema:

«Seddamöda, mis needsinnaesed Onnetumad siin Kohto ees on räkinud, leiame, et nemmad keik willetsad on. Sepärrast on se rikkas Mees, kes esimessest otsast agga ü h h e l e keik sedda suurt warrandust tahtis anda, müüd onma nou senna pole seadnud, et se nende keikide wahhele tulles jaggada; se teeb igga ühhe peäle nelli tuhhat üks sadda kuus kummend kuus hõbbewanna taalri. Ja need monned taalrid, mis ülle jäwad, arwatakse Kohto kullo ette. Agga selle Pliikka ossa anname temma kaswatajale.»

Kas ollete sedda moistnud? Kussis Kohto Pea wannem, kui se olli mahhaloetud. Jah, olleme moistnud, kosisid römoga Hõbbeda: kaebaja, Koolmeister ja Lesknaene. Teised keik jäid kurwaks. Sest iggauks neist arwas, et temma kohta keik pärrandus olleks piddand tulles. Ja kui se rahha nende kätte loeti, ei wotnud tännadagi nemmad. Agga need kolm langesind selle rikka Suggulasse ümber kaela ja kiitsid Tummalat.

6.

Need Rõõmsad.

Kui selle rikka Mehhe noorem wend teada sai, mis wannem wend olli teinud, ütles ta: minna jälle tahhan selle Suggulassele nende seast wiis kummend tuhhat hobbe wanna taalri anda, kes sellesamma Kohto ees sedda keigesuremat rõmo, mis temmal omma waewa jures on, woib tõeks tehha. Laks siis ka sedda palluma. Ja Kohhus teggi nisammoti kui minnewal korral. Ning kui se pääw kätte tulli, mis nende koks tullemisfeks olli seatud, woeti ka sedda wenda Kohtolaua jure istuma, ja neid kutsuti sedda jarge möda ette, kui nemmad esimeses korral olid siise astund.

Tansmeistrift hakkati siis peäle. Üksford kummardas ta ukse wahhel, — üksford kummagi pole. Niid lugges Sikkertäär temmale ette, mis ta wannema wenna ette ommast waewast olli ütelnud, ning siis küsis Kohto Pea-Wannem temma kääst, mis rõmo temmal weel wois olla? Sedda tahhan

warsti nimmetada, kostis ta, ilma walleks aiama sedda, mis ma ommast waewast ollen ütelnud. Sest ni häddalinne ello se ka on, kui minno-ealinne hommikust õhtuni peab tansima, siiski mo põlli rõmustab süddant, ja kui launa ka, mekkib roog, ja magaminne teeb priiskes wasto teist päwa — ka naerab ikka südda mo sees, kui neid nään tansima, kes minnust õppetati. Need sanad said jälle ülleskirjutud — (ja nenda tehti iggaühhele;) ning tedda kasti, nisammoti kui enne, senna kambri minna.

Nüüd kutsuti sedda Korstna-pühkiat sisse. Ka temmale loeti ette, mis ta ommast waewast olli rākinud, ja siis kasti ta tedda omma rõmo nimmetada. (Nenda küsiti iggaühhe käest.) Minno rõõm on, ütles ta, et igga õhto mo meel sest hea on, et ma weel kaela ei olle murdnud. Agga eks se rõõm ei pane teid jälle homse päwa pärrast kartma? küsis Rohhus; ja temma kostis: lotus Jumala peäl ka-utab kartust. Sest meid ei sata warga egga rõõwli nou, waid tõ, mis peab ollema. Ja kui ma kõrge korstna peält, ülle Liina ja Ma watan ja küllad ja metsad kui malitud pilt mo al, ning innimesjed ja ellajad kui sippelgad jookwad, siis nään ma Jumala lomisse teggo, ja tunnen rõmo. Ka lianitab, tahm mo terwist et küll

kül põrgo: näolisiseks mind teeb. Ei ma minnewal korral walleland, egga wallela ma nüüd.

Siiš kutsuti sedda Seppa sisse. Mo ram on minno rõom, kostis temma. Kes minno wasto hakkab, peab meeš ollema. Ei minno aeg ja iggawaks. Ja kui meie sugune wahhest lusti peab, sedda tunneb südda! Mis se allatine lusti piddamine on? se lähhäb ni maggedaks kui kalla mis ilma solata. Seal wenniwad päwa wargad jalgo ja ei oska aega otsa sada, et mitto-palja laiskussest haigeš saab ja ärrasurreb. — Kästi ka tedda kambri miina.

Nüüd kutsuti sedda noort Tüttarlasi. Jo temma rõmo wiis näitis peält, et selle nore mehhe wannemad tedda mitte ennam ei põlgand. Eks ma tunne rõmo jo sest, ütles ta, et omma emma aitan! ja eile terretasid nore mehhe wannemad mind wägga armsaste. Kästi ka tedda kambri miina.

Nüüd kutsuti sedda Laste-koolmeisrit sisse. Ja Pea-Wannem ütles: no sedda rõmo, mis teil on, ihaldame kuulda. — Jah, kostis ta, siin ma-ilmäs müš ei olle kül muud, kui waewa ja melehaigust:

agga mo süddame tunnistus kuluatab mulle, et ma truište õppetan, ja se rõmustab; ka leian, et mitto ja mitto minno läbbi on inimesefeks sanud. Ka on mul kolm tüttart ja kaks poega kedda ma nüüd sudan kaswataada, ning mo emmand joob nüüd igga hommiko kowwet. Kästi ka tedda seäna kambri minna.

Nüüd kutsuti sedda Kirjotajat sisse. Eks olle rõmo küll, et mind igga pääw liggemale haua sängi pole wiib? Kostis temma. Kui ma õhto, omma pipo jues, seddasinnast hingamist ette tunnen, ja omma hinge seäna mõtlen, kus parrem ello wottab ärra puhkida keif wee-pissarad meie filmist, siis ma watan omma naese ja laste peäle kui rikkas mees. Ka tedda kästi kambri minna.

Nüüd kutsuti sedda Plikkat sisse. Rohhe sisseastudes paistis tulloko temma filmist. Rohhus isse on leidnud, mulle waewa mitte ollemast, ütles ta — kus waewa ei olle, seal on rõmo — selgeminne ma ei woi omma rõmo tõeks tähha. Kas olled omma kaswataja wasto ka nenda ninnatark? küsis Rohhus, ja käskis tedda kambri minna.

Nüüd kutsuti sedda laewa-meest sisse.

Minno rõõm on, kostis temma, et kui mäle tullen, igga tuttaw mind terretab, ja kui omma: koid saan, naene ja lapsed ja wenuad ja õõd mo ümber kaela langewad, ning, kui neist ärra ollen, nemmad allati mo meles seiswad. Kõl nuttan mitto kord, neid meletulletades, agga se on üks pühha nut ja rõstap mo süddant taewa pole. Ka tedda käsü seenu kambri minna.

Nüüd kutsuti sedda wannakast naeste-rahwast sisse. Minno rõõm on minno waesus, kostis ta; sest waesus on mind õppetanud, Jummalat palluma ja tööd teggema. Sepärrast ei olle ma ka sest rahhast, mis siit sain, omma lastele ühtegi weel nimmētand, et nad holetumaks ei sa; agga ma olen sedda ühhe ustawa mehhe kätte, renti peäle annud. Kui Jummalala sanna nende moistust on kinnitand, kük nad siis leiawad sedda ees, ja kük minna need rentid nende kassuks oskan pruvida. Sest mo kohhus on, mo laste kasso tähhele panna; sepärrast ollen ka nüüd seia tulnud. Ka teeb mo laste sannakulik meel ja keik nende wiis ja kombe mulle paljo rõõmo — Jummalala waim juhhatago neid eddespidi. Kästi ka tedda kambri minna.

Müüd kutsuti sedda Hõbbedaja ja kulla-
kaebajat sisse. — Minno rõõm on, kostis
temma, et meie allati Jummalat mees pea-
me, sest allati, mäggede sees ja mäggede al-
toõd tehhes, on meie seisus üks allatine sur-
ma te; Sepärrast ei leita ka meie seast ked-
dagi, kes wannub, ehk wassetab, ehk war-
rastab — waggadus teeb meid teine teise
wennaks ja õeks — nisugguse rahwa selt-
sis ellada, on wist rõõm. Ka tõstab se
mõtte meie süddant, et meie sedda wälja to-
me, mis keik ello-seltsi wärkid káima aiab,
kui jõggi, mis aiab weskit. Sest, eks rah-
ha wahhenda keik árra. Meie seisus on
siis wist Jummalast, ja meie rahho kestab
iggaweste. Kästi ka tedda kambri miinna.

Müüd kutsuti sedda Piddali-welskrit
sisse. Kui minno läbbi Jummal keddagi
terweks teid; kostis temma, eks se rõmus-
ta? waeste laste wannemad ellama jäl-
le hakkawad — hea naene mehhe rõmuks,
— hea mees naese rõmuks pörwad —
wannem jälle saab omma last — sõbber om-
ma sõbra — ma-ilm sedda teggiat kedda
temma tarwitab? Kui mo südda neid nut-
tab, kellele ma ei suutnud abbi tehha, siis
teiste rõõm toetab jälle mo usko. Kästi
ka tedda kambri miinna.

Surm igga asja lõppetaja! — hūti se pärrast wimaks sedda Surno-haua teggiat siise. Mo, ütles siis ka Dmma rõmo ütles, ütles Pea-wannem. Ja temma kostis. Igga häddalinne, kellele ma hauda teen, rõmustab mo süddant; sest temma waew on lõppend siis, ja temma rahho hakkab. Ja igga õnnelinne, kellele ma hauda teen, rõmustab mind ka, sest ikka teise ello rõõm ülle kãib, kui inimenne agga piüdnud inimenne olla. Teen ma kurja innimessele hauda, siis tunnen nende rõmo, kes temmast peãstetud said, ja teen ma wagga inimmessele hauda, siis naãn ma waimus, kuida needki tulleswad temma jure Jummalat paluma, kes tedda, temma õigusse pärrast wihasid. Ja siis mõtlen ma: wimaks kattab muld ka minno waewa kinni, ja minnogi hing touseb iggawesse ello pole siis. Mo surno-aed on Laewa rohho-aed — innimesse hinge-heitminne temma sündiminne parrema ello siise. Kõl mul on waewa! agga sesuggused mõtted tewad ka rõmo. Wessi tulli iggauhhe silma, need sannad kuuldes, ja teddagi kãsti seõna kambri miõna.

Müüd peti jälle nou, kellele se suur rahha tulles mõista. Agga sesinnane norem rikkas Mees ütles: hea melega palluksin teid, nisanmoti mõista, kui minnewal kõrral, sest

nemmad on keik minno süddant ligutand — Sedda plikkat agga lükkame ärra; agga kui jälle seddawisi jäggame, siis nende meel jälle haige — anname sedda Liisko-heitmisse holeks. Sedda nou leidis Kohhus õige ollemast, ja neid kutsuti sisse, ning kulutati neile sedda. Agga ei se olnud koggoniste nende mele järrel. Sest nemmad tahtsid, et Kohhus isse pididi moistma. Sest iggäuks lotis, et se temmale tulli anda. Sepärrast ütles ka Pea-wannem: teie seisate wasto, sest et iggamees arwab, ennesele suremat õigust ollewad; agga kuida meie iggäühhe sowimist woime täita, kui agga üks on Saadja? Wimati teggime teid iggäühthe õfalisjeks, siis nurrisitte ennamiste keik — heitke nüüd liisko.

Agga se Plikka hakkas sure heäleaga hüüdma: mitte minna ei heida liisko alla! sest minna ollen se ainus Saadja. Ja nüüd küssendas iggäüks, et temma se ainus pididi ollema, iggäüks nimmetas ueste omma rõmo. Haua-teggia üksi jäi, kääd ristis, neid waatma, nago olleks ta ütelnud: kui minna teie ukse lahti teen, ei siis maksa ennam riid. Wimaks Pea-wannem kulutas neile rahho. Ja nüüd langesid nemmad keik Koh-to ette põlwede peäle palluma, et jälle wimist wisi pididi tehtama — se on: jäggo iggäühhele. Plikka üksi jäi seisma, ennast toeta-

des omma õigusse peäle. Hallastage! hüüd-
sid keik, ja Tansmeister ütles: andke andeks
meie endist rummalust! Siis ütles Pea-wan-
nem: olleksite lapsed, siis woiksite omma
eksitust rummalusse süüks anda, agga wan-
nad inimõesed ollete! Touške ülles ja min-
ge Kambri, meie tahhame nou piddada. Nem-
mad läksid — agga Pliika jäi weel seisma;
Kunni Wahtmeister tedda wäggise wiis.

Mis teme nüüd? küsis Kohhus selle
rikka Mehhe käest. Temma kostis: Nende
allandus, ja se hea meel, mis iggast sannast
ärrapäästis, ning nende lotus Jummal peäle
leppib mind nendega ärra. Moistke, kui wi-
mati, ja selle Pliika ossa jaggame teistele.
Sest minna ja minno wend olleme omma
warrandust Amerikas kauba läbbi ennesele
sisse teninud, ja woime sepärrast omma pär-
riaks wotta, tedda tahhame, ka on sesamma
Pliika meie keigewõõram Suggulane — was-
tane wiis ei woida süddant.

Nüüd kutsuti neid jälle sisse. Nemmad
tullid, kartes ja lotes. Agga Hõbbeda-kaeba-
ja ja Koolmeistri näo peält päistis rahho.
Kohhto toa ukseid tehti lahti, ja Sikkerräär
lugges sedda moistmist mahha, et sepär-
rast, et muido nende kombe ja wiis wag-
ga näitnud ollewa, ja nemmad isse om-
ma süüd-wõtnud tunda ja kahhetseda, neile
jälle sedda õigust piddi tehtama, et keik,

üma Plikkata, ühtewiisi sawad, agga Pliikka obša teiste peäle ärrajaggada tulleb — se teeb iggamehhele nelli tuhhat wiis sadda wiiskümmend wiis taalri.

Keik langesid niüd wölvede peäle tännama. Pliikka üksi wandus sedda heategiat rikast Meest ja Kohhut ennast nenda, et tedda tuhthone widi.

Seäl ta kahhe aasta aial esüte, kibbeda waewa al hakkas meest parrandama, ja siis wöttis temma kaswataja tedda jälle ennese jure.

S p p e t u s.

Se on imme luggu kül, et inimenne sedda head, mis temmale pakkutakse, mitte enne ärra ei tunne, kui siis, kui se temma käest hakkab kadduma.

7.

Neto ja Jürri.

Uksford elas üks wanna autwäart tallopoeg, kedda Kasiko Tõnnuks hūti, omma moriga ühhe hurtsiko sees, mis ta ennesele jõe äre, metsa sisse, olli ehhitand, ja kuhho nemmad wanna eal essite lainud ellama. Nattuke kapsta ja erne ja kartuwli ma, ja monni saotais heina kaswatas neile leiba ja leima korwast; mets andis neile tulewarjo ja soja, ning jõe willo jahhutas pallawal ajal nende ouet. Nende omma ja ümberkaudne suur ja puddo lojus maggas seäl ja mängis nende lustiks — lamba tal hüppas, kisse tal kargas. Nenda hingasid need kaks wannakest omma norema põlwe murrest ja se waene kerjaja, kes nende ukse ette juhtus, ei lainud ial ärra, ilma et temma südda sai rõmustud. Ugga muido ollid nemmad ka jälle õigest alwast wissist. Sest wanna mori keigekallim ehthe olli ikka weel sesamma sidi

müts ja rohkelinne põl, misga ta norikuks sai tannotud, ja sesamma pater, mis Tõnno tedda kossides, tonud, olli Tõnno ella-eit jo kannud. Sest tühja asja peäle ei kumki kullutanud middagi; ja se wina tilk, mis nemmad wotsid, ehk se olle su-täis, mis rüpasid, ei rikkunud kellegi moistust ärra.

Eastest olli neil keigenorem agga weel hinges, üks tüttarlaps, nimmega Neto. Ja kui perre piddamisest lahti, omma kã peäle loid, siis pallusid Prauat, tütre moisa wotta; sest ta olli priske mäoga, ja temma peäle nende südda ommeti nago uhkeks löi. Agga sest et Neto kenna olli, ja keik Praua mele järrel oskas tehha, piddi ta allati Praua ümber ollema; ja sest hakkas temma nenda uhkeks minnema, et ta wimaks islast ja emmast häbbenes. Kõl emma mittokord nuttis sepärrast; ja isä ütles siis ikka: pallume Jummalat temma eest!

Agga seäl waldas olli ka üks Jürri-nimmeline pois, se armastas Netur, ja se uhke Neto ei tagganend, et kõi Jürri maast maddalast waene tenia olli; nenda panni armastus temma uhkust seisma. Kõl olli Jürri ka mees, lahke ja wagga, minnia igga tõle, agga rummala tõ jure ei sanud tedda ükski, ja wiha-piddamisest ei teadnud temma uhtegi; sest weel hilja olli ta uhhe inimest, kes temmaga wiha piddas, joe

seest wälja aitnud, ja olleks isse pea fiske jänud. Ja kui Herra temmale se eest kümme rubla melehead tahtis anda, ei wotnud temma sedda mitte, waid ütles: ma lähhan isseennese melest alwaks, kui ma se eest middagi wottan mis muidogi Mehhe kohhus on. Siis ütles Herra: poeg Jürri! ei ma find ellades unnusta.

Need pulmad ollid ka priisked, mis Neto ja Jürri said — ommeti leinas Neto südda, sest ta piddi nüüd moisast ärra minnema, ja kulla asfi olli temmal jo hopis woõrats lainud. Ugga Neto wannemad ei olnud mitte pulma tulnud, ja se kergitas jälle temma meelt, sest nemmad olleksid pulmad alwaks teinud. Jo istuwad keif, wiffi ja prugi järvel, laua ümber ja sõwad, ja Herra ja Praua watawad peält, siis eßsite tullewad Neto isja ja emma, keppi naal kõndides, ja iggauhhel waese kot selgas. Ei Neto julgend ennam silmad kennegi peäle tõsta, sest igga mehhe su olli hirwimisse pole; mis nende kottides wois olla, kui monni rubla wast rahha, mis wannad narrid nüüd jo peäle-joduks-toid. Ugga Tõnno ja temma moor ei piddand ühhegist luggu, waid läksid otsekohhe Herra ette; ja seäl ütles Tõnno, omma kotti Temma ette heites: aus Herra! tehke müüd omma fanna tõeks, sest siin on need kolm

sadda rubla minno tütre mehhe priusse eest. Herra wottis kohhe sedda ramatut ommast taskust, ja andis sedda Tõnno kätte, ja temma panni sedda omma tütre süslesse. Siis laddus ka wanna emma omma kotti selja peält mahha, ja panni sedda pulma laua peäle Netto ette, ja ütles: need kaks sadda asfuta-go jälle noort rahwast — kui sul ka wanne-mattest häbbi on, siis ärra põlga nende ande — hakkasid Herra ja Praua ümber jalgo, ja läksid omma teed. Ei ühhegi su olnud enam naero peäl.

Agga Netto süddant olli rõõm ja häbbi ärrapõrrotand; rõõm, et temma wannemad sedda head ni koggematta temmale teinud, ja häbbi, et temma neid tännini ni alwagks olki piddand; ei olnud temmal ka enam rahho kussagi, kui soita weel sel õhtul nende jure, andeks palluma. Ja ta wottis omma seltsiks Kõrwanaese ja Sjawannema, ja keik pulma tüdrukud ja poisid, wannemid õiete austades, ja pil ajas eel. Agga kui senna said, olli üks kinni ja ei tehtndki lahti, kui palju tüttar ka pallus ja nuttis. Ei muud siis, kui piddid keik pillita taggasi minnema.

Sest kaddus nüüd keik rõõm Netto süddamest ärra, ni raskestest olli wannematte arm temma peäle langend. Mis hea nou siis, kui teisel hommikul jälle wannematte jure minnema — ja nüüd pallus ta peigmehhe ja keik

pulma seltsi omma kasa, ning need sabda rub-
la panni ta sani. Ka lakkitas Herra omma
sani, kaks hoost ees, ja kaks sullust peal,
neid pulma toma — pil olli jälle eel, agga
ei tohtind ennam ajada. Agga kui senna
said, olli üks ikka weel kinni. Siis langes
Neto omma põhvede peale ukse ette mahha,
ja pallus sure healega andeks nende käest, ja
ütles: Kui teie mulle mitte lubba ei anna,
teid tännada, siis ka minno südda ei kanna-
ta teie armo wasto wotta, siin on se rahha
siis, mis minnule andsite — jägo temma seia,
ja minna lähhan surrema. Surreb Neto, üt-
tes Jürri, siis ka minna ei jä ellama. Nüüd
teggi wanna isä omma ukse lahti, ja molle-
mad wannemad langesid, tütre ümber kaela,
ja isä tõstis ommad känd ülles ja ütles:
olle kidetud, Jummal! et meie laps ommad
pattud tunneb, nüüd ta leiab armo Sinno
eest! Herra teenrid pakkusid neile sedda sani,
agga nemmad lakkitasid tuhhat täanno ja ter-
wist wasto, ja ütlesid: noor rahwas olgo
rõmus seäl, meie pallume siin Jummalat nen-
de pärrast. Neto ja Jürri langesid nüüd mol-
lemad nende ümber kaela, ja nutsid nende
rinnul, et iggauhhe silma wessi tulli.

Ja nüüd läksid nemmad sure lusti ja rõ-
moga ärra, ja noor rahwas pandi Herra
sani istuma, ja pilli heäl kulutas sedda rõmo
keik ma-ilmale. Ja nemmad tullid keik, tan-

sises, Moisa Sali sisse, ja Neto ja Jürri
 läksid kōhhe Herrat ja Prauat terretama:
 Agga Neto ei sanud sanna suust, nenda pans
 ni halle meel temma kele kinni, ja essite kui
 nut olli lahkund kannatas ta, need terwise
 lätte anda, mis temma wannemad neile lāf-
 titand; ja temma kōrwanaene rākis nüüd keif
 ülles, mis olli sündinud. Siis ütles Herra:
 wanna Tōnno teggi omma tütreaga nenda,
 kui Jummal meiega teeb. Ja nüüd sear
 minna, et tannane pääw wanna Kasiko Tōn-
 no ja temma wāimehhe Jürri mällestusēs
 peab jāma. Sest need rentid sest rahhast,
 mis Tōnno mulle omma wāimehhe priusse
 eest on maksnud, peawad igga aasta, selle
 tüttarlapsele sama antud, kes sel aastal minno
 walla sees keige parremast kombest ja wisist
 on olnud; ning peab seäl jures Kasiko Tōn-
 nut, ja temma wāimeest Jürrit nimmetawa.
 Keif tullid nüüd Herra ümber, tedda tann-
 nama, ja üks nende seast ütles: õnnistage
 sedda Wannemat, kes meie lapsjed sedda wiisi
 juhhatab!

Agga widdewikko ajal ütles Tōnno omma
 mori wasto: essimest kōrda ollen tanna Wan-
 nematte tahtmist pōrgand, ei muud, kul lähā-
 me nüüd jalla Moisa, sest selle iunimesse
 kāsši ei woi hästi kōia, kes omma Uilema san-
 na mōda ei te. Wanna moor olli ka kōh-
 he walmis ommad silmad tolmust pessema,

noriko mütsi pähha ning rohhelisfe põlle ette pannema — wanna Tõnno sillitas ommad juuksed ja habbet, seadis, ommad ued paslid jalga, ja pannid teised rided selga.

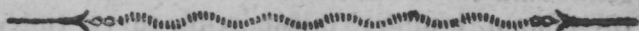
Mi pea, kui nemmad pulma tuppä said, läksid nemmad kohhe Herra käest andeks paluma, et nemmad sedda sani tühjalt taggasi ollid saatnud. Siis wiis Herra neid isse üles pulma laua jure prudi ja peigmehhe põrwa istuma, ja Praua toi neile omma kääga wina ja saia, ja keif kes eile neid naersid, piddid neid austama. Nenda tõstab Jummal wagga inimest.

Kui pulmad möda ollid, jäi Türi Herra kutsariks, ja tenis redda kümne aasta ausaste ning Herra lotus temma peäl olli ni suur, et mitto ford luggematta rahha temma kätti anti. Ja Neta ja Türi ellasid teineteisega wagga illosaste, ja se riid, mis ka wahhest juhtus, lõppes ikka seddawisi et isse tagga järrele selle ülle naersid. Agga wanna Kasiko Tõnnut ja temma mori hoidsid nemmad kui silma peas, ja nende lapsed mängisid nende ees, ja rõmus-tasid neid, ja kui need Wannad ärrasurrid, nutsid keif nende pärrast; ja Türi ja Neta jäid senna hurtsikasle jälle ellama, ja kuulsid Wannematte sanna nenda kui ennegi.

S p p e t u s.

Neta hakkas siis ommad wannemad aus-

tama, kui nemmad temmale ni palju head tegid. Õnnis on se laps, kes ka siis wannemast luggu peab, kui temma ühtegi head temmale ei joua tehha. Lapsed, kes nenda truis- te omma wannemat armastawad! nende nim- med on taewa kirjas, ja pühhad Inglid loe- wad sedda. Agga kes wannema wasto panneb, kuhho peidab Se enmast ükskord ärra, kui temma ärrawastamisse aeg tulleb, ja temma mitte ei olle moistnud andeks palluda, kui Neto. Sanna kuskut õnnistab Jummal; Sanna põlgjat kautab Temma ma peält ärra.



8.

Üks tõsine Jut.

Torgo linnas, Saksamaal, olli ükskord üks ümmardaja, nimmega Marianna. Se olli ni wagga ja kindla süddamega, et ta igga kohta julges miinna. Agga selle tüdrukko perremees, üks Koddanik seält Einnast, rakis sedda, ted- da kites, teiste Koddanikkudele. Siis ütles kegi naerdes: läkitage tedda tänna õse wol- la küljest ühhe lasto ärraleikama. Sest sel puhhal rippusid seäl kolm rõõwlit, ja kaks olkid nüüd hilja ratta peäle pandud.

Kas weame kihla, et ta lähhab? kostis

Marianna perremees. Meie panneme tuhhat kuldpenningit wasto, et ta ei lähhä, ütlesid teised. Agga sesinnane Roddanik olli Mariannat ühhel õsel jo, temma julgusse katsekõs lakkitanud, surno-ludekamri peält ühte surno pead toma, ja sest teadis ta, kui julge ta olli.

Kui nemmad nüüd sel wisil kihla ollid weddanud, ja tunnistusse meeste labbi sedda kinnitanud, läks Marianna perremees koio sedda temmale kulutama — ja lubbas pole temmale anda. Agga tüdruk tagganes hopis ärra, risti agga ennese ette lües ja üteldes: mis õige innimesel wõlla jures teggemist? egga fenna Jummalal ingel minnoga ei tulle. Siis kõstis temma isсанд: miiskpärrast ta ei tulle, kui ma sind ei sunni patto teggema — agga kui sa ei lähhä, peawad ükskord mo naene ja lapsed kerjama minnema. Sest olli Mariannal halle meel, ja ta ütles: laske mind siis minna, sest ma ollen teie unimardaja, ja mo kõhhus on teha, mis kãstakse — agga rahha pärrast ei ma lähhä mitte.

Mo siis kãssin ma, et sa pead minnema! ütles temma isсанд nüüd, ja ta hakkas ennast kõhhe walmis pannema. Agga enne kutsuti weel feik kihlaweddajad ja tunnistusse-mehhed Marianna perremehhe kotta, sedda minnemist ja taggasi tullemist isse nõggema. Ja nende kihlaweddajatte nou olli, teisel päwal sedda laasto, mis pididi todama, selle kõhya

siis peassida kust ta olli wälja leigatud, üning
siis tüdrukut weel wanduma wia, et ta wist
üksi aino káinud.

Kui se keif olli noutud, läks Marianna
õige kello ühhe aial árra, et kúl pilkane pim-
me olli, ja kúlm tuul ja saddo keif lábbi
ullus, et koeragi ei raatsind wája aiada —
pea kaks wersta maad minna, enne kui sen-
na sai. Eõsite, kui ta liggi wõlla jure hak-
kas sama, selletas ta neid wõlla- ja ratta-
peálsid náhha, et kúl surno hais ja tule kòh-
hin sedda emalt kulutas; sest se kange torm
peksis need üllespodud kehhad teine teise was-
to, ja wingus õige nutto-heálega nende üm-
ber, et páwa aialgi hirm olleks árrapelleta-
nud. — Süiski Marianna jái kartmatta.

Agga kui ta wõlla alla sai, nággi ta seál üh-
he hobbose, mis kinniseatud ja táis pakitud
olli. Müüd ommeti nago hirm tulli ta peále;
sest kelle hobbone se woib olla, mõtles ta kòhhe,
kui nisugguste, kel muud warjo-paika ei olle,
kui pimme õ, ja sesuggune kòrwaliine kòht —
agga seálsammas arwas ta ka jálle: egga ma
isjeennesest seia ei olle tulnud — tehko mis
tahtwad, mo hinge nad ommeti ei sa, sedda
párrib Jummal; sest temma sanna kássib wan-
nematte sanna kuulda, ja sedda ma ollen tei-
nud. Sedda mõtteldes wõttis ta omma noa,
ja leikas sedda laasto — ja siis siddus ta ka
sedda hoost lahti, ronnis selga, ja aias Liina.

Ei ükski weel arwand Mariannat taggasi tullewad, ja keif perrerahwas ollid ta parrast murreš, sest ta olli iggauhhe wasto hea inimenne, kui ta jo laasto ja hobbosega tuppa astus. Algga kui paljo suremaks weel lāks nende immetelleminne, kui nemmad selle hobbose pealt selle linna Kirriko keige kallimad ehted leidsid. Mindi siis ka kohhe senna Kirriko sisse waatma, ja kuus meest ollid seāl, weel teist koorma teise hobbose peäle ladduma. Niiud pandi warsti wahhid ušte ja afnatte ette, ja nemmad said keif kinnwoetud, ja wägga paljo rahha nende jurest leitud.

Iggamehhe meel olli niiud hea, et nisuguste kawwalatte innimešte kurjad nouud ni immelikkult ullestoufid. Sest nemmad ollid jo ammo sedda ello aianud, ja ikka julgemaks lainud, kıl tede peāl ja honettes, rahwa rahro rikludes, et kıl Kohtude polest neid mindi otsima. Algga niiud olli Zummala kannatamisše mōōt tās, ja üks ainus tüttarlaps pididi neid ārapillma.

Woib kıl arwata, et selle juhtumisse lāsbī ükski kihlaweddaja kahjo sisse ei jānud, sest keif need, kes sedda, mis neilt olli warrastud, niiud kätte said, pannid ni paljo kōkko, et sedda āratasfuti; ja Marianna perremees audis temmale ommeti pole sest woidust; üteldes: Sinna ei lainud mitte rahha parrast senna, waid minno kāsfo peāl, — sepārrast

Kässiin minna siis ka nüüd, et sa sedda raha pead wotma.

Selwisil olli Marianna, ürrikest waewa nähhes, rikkaks sanud, et ta sannakulelik olli; ja need kurjateggiad, kes eile weel hõiskasid, said raudo pandud — ni kerge asst on Jummalal, wagga innimest tõsta, ja kurja innimest mahhalua. Agga igga teine ehk olleks selle õnnega ninna sega aianud, ja ei ennam ühhegi peale waatnud. Marianna jäi omma tööd teggema ja omma leiwawanema sanna kuulma, kui ennegi; sest ta ütles: kas Jummal meile sepärrast head pakub, et wallatumaks peame minnema!

Ra olli seal linnas üks sullane Jakob, kes sedda Mariannat wagga armastas, ja Marianna südda loi ka temma pole. Agga kui sesinnane Jakob kulis, kui rikkaks Marianna sanud, ei julgend ta ennam ta peale mõtteldagi, sest, mis se nüüd ennam minnust holib, arwas ta — ja ommiti sowis temma südda temmale sedda õnne; et küll mitto pil-la tedda irwitas, ja Mariannat, pilkades, jo prauaks tõstis.

Agga ühhel hommikul, kui Jakob omma perremehhe hobboseid jotis, ja sesamma naer jälle lahti olli, juhtus, et ka Marianna omma õmbriga senna tulli. Oh minno kallid Jakob, olli temma essimenne sanna, naan ma sind ommiti — agga mißpärrast hoiaid sinna

ennast nüüd nenda kõrwale minno eest? Kas ma ei olle mitte ennani ni armas sinno melest? agga sinna olled nüüd minno melest weel armsam, ehk kas mo warrandus teeb sulle waewa? Jakob kostis: Jah, minno parrast sa woiksid ikka weel waene olla! sest waeses põlwes ollid sa hea inimenne, kes teab, mis sinnust nüüd saab — Siis ütles Marianna: ärra waewa mind, nenda räkides! minno süddame õigust ei rikku waesus egga rikkus ärra — sest kas ma ollen Kunningaks lodud ehk teniaks, siiski üks te meil keikidel taewa on; kes wagga ei olle, ja sanna ei kule, lähhab hukka. Sefinnane Jut sulgus keikide kaewo-äreliste fuud kinni, ja iggamees pistis minnema; Separrast ärgo wässiigo ellades wagga inimenne ärra kannatamast, sest waggadus on kilp, mis läbbi keigeterrawamad wiwha noled ei sa — ja ikka habbi sisse jääb so wiwha mees, kui sinna muud ühtegi ta wasto ei paune, kui sinno süddame õigust.

Agga Marianna tenis weel enne omma aasta otsa, enne kui ta Jakobile läks. Ja Jakob jäi weel parrast pulmagi omma perre-meest tenima; sest nende usk olli, et tenia ühhegi asja parrast, omma head tenimisse kohata ei pea mahhajätma. Ja kui Marianna omma leiwawannemattete Jummalaga jättis, ütlesid need: andko Jummal sulle nüüd jälle niijuggused teniad, kui sa isse olled olnud, ja

maksko Lemma sinno truust meie wašto siin ja iggaweste ärra! Agga sesinnane assti pandi ülles iggaweesseks mälestusseks Kohto ramato siisse.

Mis õppetab nüüb nende rõõwlitte ja Marianna ja Jakobi luggu? Se õppetab:

1, et wagga, moistlikko innimesse julguš tedda ellades hukka ei sada; sest kui need rõõwliid ka Mariannat olleksid ärratapnud, ta hinge nemmad ommeti ei olleks woinud rikkuda; agga kurja innimesse nou ja julguš sadab ikka wimakš piritši ka alla, ehk põrgo.

2, õppetab sesinnane Jut, et ükski assti Jummalä ees näggematta ei olle. Need rõõwliid mõtlesid, et seäl, liati õ aial, õige nende peša wois olla — agga kus on se nurf, kuhho Jummalä kassi ei ullata?

3, õppetab sesinnane assti, kui pišsut luggu monni innimenne Jummalä ähwardamisest peab; sest eš neil kurjateggiattel ei olnud märki kül neist, kes wolla ja rattaste peäl ollid, ja siiski wallitšesid nemmad, õiete kuste pärrast, seddasamma kohta mis neid pattust pididi ärrahirmutama, ennesele warjopaigaks. Agga eš olle mitte nendesinnatšte kurjateggiatte sarnatšed keik need kes kül sedda teadwad, mis neid ärrakelab kurja teggemast, ja siiski kurja tewad — ja kui mitto nisuggune ou ni kawwal, et ükski sedda tenimast ei ussu. Agga kellel, kui isseennešele teeb nisuggune kei-

gesuremat waewa! Gest kes nenda Jummatat wihhale ärritab, ehk temmast targem arwab ollewa, Temmast, kes iggaweste sinno hinge eest hoolt peab kandma, se rikkub õige melega isse se sedda head ärra, mis Jummal temmale katsub walmistada, ja wingub siis tagga järrel seäl, kus ta rahho ja rõmo pidid tundma. Oh, teie rummalad! kes teie patto ümber tansite kui seased tulle paistel — emast on se paiste seastel maggus kül, liati kui ümberkaudo willo on, ja sepärrast lendawad nemmad ifka liggemale tulle pole, senni kui tulloke neid ärrasõõb — efs teie luggu ei olle nisammoti, kes teie kurja tete? Agga andko Jummal, et selle Jutto õppetus, iggauhete, kes ni julge süddamega omma hakatusse sisse lähhab taggasi kutsuks enne kui Jummalala kannatamisse mõõt ka temma pärrast täis saab!

9.

Murre on rõmo Gel-käia.

Illus on nähha, kuidas wennad ja õed teine teist armastawad, ja maast maddalast need siddemed punnuwad, mis sedda armastust mitme põlweni kiinitawad. Gest ilma sõbrusseta innimenne metjalisfeks jääb; agga

rõmo ja waewa teistega jäggades, ellab ta, otse kui taewa toas.

Misugguse mele-mõttega kaswatas Ardo Jaan ommad lapsed; ja iggauhhe südda rõmustelles, tähhele pannes, kuida ta ommad tööd nendega toimetas, ehk sõma laual nendega istus, ehk muido jutto aias. Sest iggast asjast olli nähha, et wannematte ka wallitsus olli.

Nenda, kui Jaan ommad lapsed kaswatas, olli keik temma suggu ja selts, ja ei olnud seal wahhet waesema, egga rikkama wahhal — mis õnneks juhtus ühhele, rõmustas keiki, ja mis ühhe peäle langes, panni teisi ka murretsema egga olnud seal ühhegi suust kuulda, mis teisi wois teotada.

Se fõrd teggi Ardo perre rõõm teised keik rõõmsaks; sest wannem tüttar, Marri, piddi pulmad piddama, ja se Mees, kellele ta läks, olli nende mele järrel. Keik sepärrast walmistasi pulma wasto — naesterahwas seadis ehtesi, ja meesterahwas kõhendas soido-riisto.

Agga se sõnnum, et Ardo Jani poia Willemi peäle jänud, wae alla miina, seggas rõmud ärra. Ka olli Willem isse ärraehmatand. Sest põlli, mis alles katsmata, ifka aiab kartma — wärriseb õmmeti mees siis, kui ta prudiga altari ette lähhab. — Kes tullewaid asjo ette woib teada! sepärrast in-

nimesse arg werri ifka ussinam on kartma, kui lootma.

Agga Ardo Jaan olli keige süddamikkum. Ja ta ütles: Ma ollen omma poega nenda kaswatanud, et temma käsfi saab hästi kaima, mis põlwe Jummal temmale ka annab. Olle agga priisk, mo poeg, ja ärra wässi ärra, õigust teggemast! Sest wägge peab ollema, ja kust tulleb wäggi, kui se mitte norematte läbbi ei kaswa? Kui innimenne agga teeb, mis kohhus on, siis igas põlweš sünnib ellada — mis saggune põlli ilma waewata on? Agga õige meel woidab keik waewa ärra — Ja eš meie nored Herrad ennamište keik ka ei olle wäe peäl? — mis suremat armo siis meie saggune tahhab?

Need sannad tõstsid Willemi süddant jälle, ja ta pallus agga, et ta monned päwad weel omma wannematte jure woiks jada. Sedda lubba temmale ka anti. Sest temma ja temma feltš olli uštaw, ja Willem ütles: Mo ennese au pärrast ma kuhugi ei lähhä, — tännini ma olin aus tallopoeg, Moisawannema sanna kunnwes, nüüd saan ma söddamehhešs, ja kullen sanna, kui enegi — mis õppind asfi, ei olle tarwis õppida.

Agga temma südda ommeti jäi wallutasma, kui lahkuminne mele tulli. Ja se wallo läks weel kibbedamaks sepärrast, et ta winad Eijoga olli jonud, kedda ta wägga armastas.

Siiski ommeti pari ta ei lahtnud miina, sest ta ütles: Kui ma pari temmaga lähhan, siis ei olle ta naene egga tüdruk — ja eks nisuggusi kül olle möda Kohtusi laddumas, kes tagga järrel püüdwad lahti sada? Ei minno Liso pea nenda alla jama. — Te, mis tahhad, kostis Liso, mo süddamest sa ennam ei lahku.

Siis wottis Willem Liso sõrme peält sõrmusse, ja panni sedda ennese sõrme, üteldes: ei se meid kihla; agga mo selttimehheks ta jääb, ni kaua kui ellan — tulleb sepärrast mees, kes kolbab, siis minne, ja unnuستا mind. — Ja Liso kostis jälle, kellele ma sedda kurja teen, et kät temmale annan, ja südda lööb sinno pole! — Siis panni Ardo Jaan ommad käed ristis ja ütles: rõmoga lähhan hauda nüüd, nisuggust jutto omma laste suust kuuldes. Arda nutta mitte, emma! ärge nutke ükski! meie lapsed kõnniwad Jummalal warjo al, sest õige meel juhhatab neid. Ja keikide süddamed jäid julgeks, ja ellasid need kaks kolm päwa, mis Willem weel nende jures olli, Jummalat palludes, ja Lemma peäle lotes.

Agga kui aeg kätte weres, et tedda pibdi ärrawidama, olli ommeti fibbe karrikas juu. Sest südda ikka halledaks jääb, neist lahkudes, kellega õppind olleme ellama; kui paljo ennam mitte siis, kui keik tullewad jummalaga jätma. Sel wisil olli se suggu Willemi minnemisfe pä-

wal. Keik suggulasfed ja tuttawad tussid —
 iggauks terretas tedda — iggauks jai seisma
 — ja need sannad, mis monni piddi rakima,
 jaid kele peale: sest kui sidda leinab, kaub jut.

Seddawisi ollid keik umber Willemi, nuttes,
 ja head temmale sowides, et se tubba ni puh-
 haks jai, kui palwe kooda. Ja keik tahsid ted-
 da sata. Agga moistlik isfa utles: Sobra saat-
 minne on kui ingli selts, agga teeb Minniale
 wallo. Sest igga sanna, mis sates raaitakse,
 on jummalaga jatminne, separrast lahkumisse
 asfi ikka fergem on, kui Jummalaga-jatminne
 arra jaab. Meie mottedest ta ellades ei lahku
 — olgo need temma saatjad. Ja nenda raki-
 des, astus ta Willemi ette, ja utles: poeg!
 sa naad, kuida meie siddamed nutwad sinno
 parrast, agga sa lahhad aulikko asja peale
 walsa, sest igga soddamees on illema Wal-
 litseja kasso hoidia. Arra teota separrast mit-
 te sedda nimme, mis sa kannad, et Jummal sind
 aitaks kätte parrida, mis laitmatta teniale on
 seatud — Suur Jummal! olle meie lapse juh-
 hataja ja wahwasta temma siddant — Amen!
 Amen! Ja keik keik niusid ja utlesid: Amen!
 Amen! — ja puhha wait-olleminne jai keikide
 peale. Sest, kui wiimsed silmapilgud ka, mis
 hea inimenne weel meie jures on, siis puhhad
 motted aiawad werd kema, ja se, kes peab lah-
 kuma, seisab meie ees, kui au-ullekonnaga eh-
 hitud. Nenda seisis Willem seal kui isfa utles:

no mo poeg, wotta lahkumisse karrikast wasto
— hobboseid on walmis!

Siis langes Willem issa kaenla — loi teise
kæega ümber emma, ja kui ta nende rinnul
nutnud, langes ta Eiso kaenla — ja siis wen-
dade ja õddede kaenla ning jättis keigile jum-
malaga — keras siis jälle Eiso pole, ja kui-
watas ommad filmad temma sidi rinna rättri-
ko sisse, mis ta temmale anniks olli ronud,
üteldes: nüüd ma ennam ei nutta! — Siis
ta läks.

Agga, wanfri peäle minnes, ta watis
taggasi ja ütles: Eisut ärge jätke mahha! Ja
keik wastasid, kui ühhest suust: meie kallis
laps, meie tallis õdde peab ta ollema! — need
sannad ta weel kulis, kui wanfri soitia temma-
ga ouest wälja aias. Ja Ardo Jaan tõstis
ommad käed siis taewa pole ülles, ja ütles: oh
se on kallis aasi, se lotus Jummal peäle! Kas
ellame, ehk surreme, ikka Temma armo tiwad
meid tatwad — kas näme tedda ennam ehk
nāggematta, seäl tedda ommei näme, kus Jum-
mal wottab ärrapühkida keik wee-pisjarad meie
filmist; tulle, laps Eiso! nutta minno rinnul
— Willemi suggu feltis nuttab meiega. Agga
Eiso ei kuulnud egga näinud, kui watis üksi
filmi Willemit takka.

Siis ütles kegi: nüüd ma nään, mis õlge
innimenne maksab! Sejt olleks ta kurja wiisiga
olnud, siis ükski ei olleks temmast suggu pid-

dand, ja meel osleks weel hea, et niisuggune lähhab; agga tedda meie mälletame, kummi el-lame;

Siiis läks emma Liso juure, ja ütles: kas läh-hän moisa palluma, et sa meie perresse jääd? tahhad Marri asfemele tulla? kohhe wottame sind tütriks wasto! Ja Liso kostis: ei ma ka maialt rahho leia — Meie praua ei kela sedda mitte, hakkas emma jälle räkima, sest temma murretseb isse Willemi pärrast. Läks ka moi-sa, ja olliga nenda kui ta arwas: wanna Prana filmad ollid wet täis, tedda näggemas, ja kohhe anti Lisut Marri asfemele, emmaga seddawisi jutto aiades: minno al nemmad keif on ülleskaswanud, sepärrast on nemmad, kui mo ennese lapsed minno ees — agga, kes om-meti woib pärrata! ehk kes se teine minnia piddi ollema? — mo ennese poia poeg, kedda ma emma süllest ollen kaswatanud, on wäe peäl, ja ma ollen jo mitto kord temma pärrast nutnud. Siiski, eks se so südbant jälle rõmus-ta, et keif so poia minnemist kahhetsewad? Temmasugguse mehhe käsfi kussagi sandiste ei woi käia. Olgo inimenne, kes tahtes, kes heaga ei kule, peab kurjaga kuulma — agga, kel koddund jo head wiisid kä, siis ikka lotus rõ-mustab. Jummala waim juhhatago tedda, ja rõmustago meid! ütles emma, ja läks, koi.

Nüüd piddid esmast Marri puknad foggone

waiksed ollema. Agga isä ütles: liig murreseminne näitab, nago tõrguks innimenne Jummalä wasto — meie olleme tedda Sure Isä holeks jätnud, woi meie kurwastus tedda parreminne hoiab: Marri pulmad peawad priiskeste sama petud! Agga Liso rättik, kuhho siise Willem ommad silmad kuiwatas, peab laulatamisse päwal Marri ümber ollema, kui se keige üllem ehte — Ei Liso sedda kela, sest temma sepärrast ikka rättiko perremees on.

Müüd sowisid Ardo Jaan ja temma naene, et Liso nende wannema poiale pididi minnema. Agga sedda Liso, egga Karel ei tahtnud. Ja Karel ütles: ma teen patto wenna wasto kui ma tedda wottan, et kül jüdda kutsuks; sest siis pean Liso armastust temmast ärrasowima.

Agga kui rahwas teada sai, et temma mitte Karli jäuks ei olnud, hakkasid, temmale kossilas- sed kaima iggalt poolt. Sest ta olli wägga hea wisiga, priisk tüttarlaps, ja keik koinbe ilmutas temma tõssist meelt, et däladki temma liggidel waiksemaks jäid. Agga ta ei wornud ühhegi winad wasto, et kül jo kakssteistkümmend aastat Willemi minnemisest hakkas sama.

Keigewimal's juttustati, et Willem sõtta jänud. Agga selle juttoga weel nago lotus olleks woitlend, sest wanna isä ütles: woib tõssi kül olla, mis rägimad, ommeti mitte iut touseb tulest, ehk segi waub walleks.

Agga monni náddal párrast sedda, tulli ta liinnast, ja olli ni kurw, et teised ka kurwakš jáid, et kúl nemmad ei teadnud, mis se piddi táhhendama, sest úkski ei raatsind temma káest kússida. Ešsite, kui ta need koppikad, mis ta kauba eest sanud, sai lukko tahha pannud, kutsus ta keik kofko ja ütles: panneme niuid káed ristí ja pallume Jummalat, sest niuid tean, et Willemít ennam ei olle.

Eiso langes kohhe istuma, ja wanna emma temma kórwa ja keik ohkásid — kússides, kust ta sedda piddi teadma? úks soldati naene, kes seált tulnud, on keik mulle rákinud, kóstis isša, waenlane on saand pillotud, agga se kóht, kus meie Willem seisnud tašfund woito. Urge nutke mitte! surrema peame keik! kas láks temma eel, ehk meie — kui hing agga rahho paika saab! ja fenna temma mehhe hing wišt toušis, sest mitte wallatus, egga kurri nou aias tedda — egga olle waenlane tedda póggenemisse peált mahhalónud — ta surri woi- teldeš! Wagga ja pehme súddamega olli ta lapsest sadik, ja se wois wágga rigge olla, kelle párrast temma wiħhaseks sai. Agga kui mees olli ta ka, kui mehhe kord tulli, ja kuhho úkski ei julgend miinna, fenna temma láks; sest hea súddame tunnístus olli ikka temma saatia. Urge nutke sepárrast mitte — temma on parreminne ašjutud, kui meie pattused weel! Agga kes sedda nutto siiski wois keelda, ja

wanna isäa nuttis isse, ehk weel halledam, kui teised. Et küll Liso lotus nüüd wägga otsas olli, süiski se nou, tüdrukko põlwe jäda, ei lahkunud temmast, ja ta ütles: egga mul habbi sest olle, kui muido innimeste sekka kolban; ehk mis se naese nimmi parremaks teeb, kui armastus sedda ei tõsta?

Ugga nüüd olli Liso ühhel lihhamette teisel pühhal wanna emmaga Kirrikus olnud — ja, lounat sües, räkisid nemmad teistele, mis jutlussest nende mele jänud — kuida need kaks jüngrit Emaust, kes ni wägga Jesusse surma pärrast leinasid, ni teadmatta rõmustud said. Ja Liso ütles: keik mo werri hakkas li kuma, sedda kuuldes — kallis Jummal! nemmad kõndisid temmaga, ja ei teadnud mitte, et temma isse se olli — kui meie omma Willemit ka nende saaksime nähha! Siis ütles wanna isäa: ärra te patto, laps, sedda ihhaldades, mis koggoniste ei sünni! sinno usk õppetab, et sa tedda teises ellus nähha saad, olgo sul küll sest armust. Siin on keik pole peäl. Ugga süiski touseb ka murrest ja waewast mitto rõõm: Eks olle meie wastastik murre-jäggaminne sinno ja meie murret kergitanud? ja eks meie olle mitto maggusat silmatait teine teisega nutnud? eks se peaks meie iggawest rõmo kossutama? Näte lapsed, mis wisi taewane Jäsa ennese pole kutsus! Nenda räkides, näggid nemmad ühhe tõlla nelja priske hobbosega senna perre ukse ette

aiawad, ja üks wäe-üllem küsis tõlla seest, kas Urdo Jani perre siin piddi ollema?

Siin on — jah! kostis Jaan. Te siis oma toa walmis, ütles se Wäe-üllem, sest sesinna-
ne wannem Seärsand jääb sinno jure. Ja se
Seärsand läks kōhhe tõlla peält mahha. Agga
leppi illufaste temmaga, sest temma ja sinno
wahhele ma ühtegi õigust ei moista, ütles ta
weel, ja sõitis emale. Kes peab siis õigust
moistma, torrises Jaan tagga järrel, kui Üllem
ei moista, nago olleks temmal teine usk kui
keik ma-ilmal, isse näitab ommeti mehhe olle-
wad, kes ennast pilkada ei anna, ja kes ehk
mitto lahingi wallo katsund — ei sedda mois-
ta! Ja wanna moor ütles: no kui temma õigust
ei te, siis meie wanna Praua sedda teeb, et ta
kui naesterahwas on — Jummal piddago ag-
ga temma peakest ülles! Kuid Jummal aitab!
Kostis Jaan, olleme surema waewa pärrast
Temmast mitte tagganend. Siiski õnneks, et
ta nattukeste wenne-keelt aian! Agga õige
nii nō jure jättis tedda, kus keigewaesemat
tubba ja toito on — siin ei olle kōhtagi, kuhho
ta kirjotamisē laua panneks, sest sedda wan-
nem seärsand allati prugib. Ei muud nou,
ütles wanna moor jälle, kui nimmetame sedda
agga Prauale!

Senni Seärsand ikka seisib nende ees püsti —
kaks au-rahha munderi peäl, ja kolmas olli au-
rist — Niid ta hakkas nago lifuma, üteldes:

ma nään kü, et teil ennestel poega wäe peäl ei olle. Ei olle ka ennam poega wäe peäl! Kostis Jaan halledaste, agga se p'arrast ma ei tõrgo wasto wottes; ma ütlen agga, et teistel parremad toad ja suremat warrandust on, kui minnul. Sest pikne kantas mo honed, tõbbi tappis mo lojusfed, ja us rikkus mo põllud ärra, et kurjadele õige naeruks ollen jänud. Kes julgeb sind naerda? Küsis Seärsand äkkiste. End need keif, kostis Jaan, kelle wallatust ma ellades ei olle heaks kiitnud — se wihsa aiab neid nüüd, mind naerma; agga ei se te mulle muud waewa, kui et mul agga halle meel neist on.

Süs ütles Seärsand: miß teil mitte ennam poega wäe peäl ei olle? Temma on lahgingi jänud, kostis Jaan, siin leiname tedda! Süs olleks ta au-wäart surma surnud! Kostis seärsand wasto, agga kust teie sedda teäte? Üks soldati naene, kes seält tulnud, on mulle sedda räkinnud, watas Jaan. Mitto lobbiseb tühja, ütles Seärsand jälle, ja küsis, Eiso peäle näidates, kas se ehk olli temma naene? Olli temma pruut, kostis Jaan, ja on weel temma pruut. Weel temma pruut? immetelles seärsand. Jah, weel temma pruut! Kostis Jaan, et kü t'anna teisele woiks minna. Nisuguse prudiga pean tuttawaks sama, naeris Seärsand nüüd, sest minna armastan ka jo mitto aastat, et ükski teine armastus mo ees ei maksa

— ehk kui tedda armastan, kaub wanna armastusse waew meist mollemist! ja sedda üteldes läks ta liggemale Liso pole. Agga Liso läks eest ärra. Siis wottis Willem omma wäe kubbara mahha, ja ütles meie kele: Armas Liso! ei sa tunne omma Willimit ennam? Kui se arm ka, mis waenlase mood mo palle sisse rainud, mo näggo teistwisi teinud, mo südda ikka sesamma weel! — tunned sedda sörmust? — ja ennäh! sesamma rätik sinno ümber, mis sisse omma lahkumisse mitto pannin — (sest kui Liso pühhapäwa rides olli, siis olli se rätik temma keigegrmsam ehte) — Kas nüüd ussud, mind sinno Willimit ollewa? — Kallid wannemad! kallid wennad ja õed! eks teie ei tunne mind ennam? Jah tunneme! jah tunneme! jah tunneme! küssendasid keik. Ja kelle keel oskab sedda rõmo juttustada, mis nüüd seal perres olli! kelle kirri kinnitab sedda õnne ülleswotta! Willem se, ni kaua ärraolnud kallis põeg ja wend — Liso peigmees, kelle pärrast ta hädda ja waesust temma wannemattega wottis kanda, ja kedda keik jo nutsid ja leinasid — sesamma seisab nende ees.

Jssad! emmad! wennad! õed! keik, kes armastusse siddemega kokko on pandud! eks rõõm aia wet silma, sedda kuuldes? Oh, kuulge, keik leinajad! nenda saab ükskord rõõm taewas ollema, neid jälle näggemast, kelle hauade äres meie siin wärrisema jäime. Kas ma wal-

wan, ehk nään ma unnest? küsšis wanna moor, ja temma jallad weresid möda pörrandad, nago olleks ta norikuks sanud — ei tulnud jookšia wallo, egga mu waew mele; agga kül ommased ja söbrad tullid mele, sest ta ütles kohhe norematte wasto: minge, minge ja saatke tänna õhtuks weel keik meie Söbrad kofko! ja räkige sedda ka Prauale!

Agga Praua jures olli seddasamma rõmo. Sest se wäe-üllem, kes Willimit senna tonud, olli sesamma, wanna praua ennese poia poeg, kedda ta isse olli kašwatand, ja kedda ka jo arwati surnud ollewa. Sepärrast sadeti ka sel õhtul weel laua-surust ja kele-kästet Urdo Jani perresse. Ei nemmad olleks ka mitte muido need woerad woinud wasto wotta, mis wanna moor esimesse rõmo walloga aias kutsuma — ni waeseks Jaan olli jänud. Siiski temma waesus tedda ühhegi melest alwaks ei teinud. Sest temma willetsused ei olnud temmale mitte temma sü läbbi juhtunud — ja kui ta weel kulus mees olli, siis temma uhkus ei pahhandanud ühhegi meelt. Ommeti hoiskas monni koer temma waesust kelle, kõwwerussega Jani õige meel mitte kofko ei sündind.

Agga Willemi taggasi-tulleminne satis keik hirwitajad nurka. Sest selsammal õhtul weel tullid Suggulasjed ja Söbrad Urdo Jani jure, iggäuks nattuke melehead kasa tues, ja keikide rõõm läks ni sureks, et Inglidki sest rõmo said.

Ja wanua isä näo peält hiilgas temma süddame tänno, üteldes: ei mo kuro südda pafkund mitte Jummalale sedda au, kui se weike maia sai ehhitud, et ma sowideski ollekün lootnud, sedda römo selle kattuse alla tulles — Nenda parrandab Jummal ommad jälled ärra — ja mis parrandamatta jääb, kohhendab teine ello, kui meie agga mitte ärra ei tüddi kannatades, mis Temma peäle panneb.

Siin mo jut woiks lõppeda, sest ta on õige inimese wälja-minnemist ja taggasiitulemist kulutand. Agga kui ta siin lõppeks, jääks mitto assi ütlematta, mis monni ehk ka ihhaldab teada — nende pärrast kaswago ta siis weel. Sest jut, mis mitte keik ülles ei rägi, on waimo narriminne.

Agga moistlik inimenne katsub omma tullewa rahhule juurt, ja se sünnib, kui ta õppib, mis temma kohhus on tehha. Sepärrast püdis ka Willem, ni pea, kui ta Sõa-lippo al olli wandunud, wäe-käskude ja muusterdamise tarkust kätte sada, ja jäi sest kohhe Ullematte mele järrel. Siis juhtus, et üks Kirjotaja temmaga tuttawaks sai. Sest sesamma olli diglane mees, ja nisugguse seltsi kannatas Willimi südda. Kui teised nüüd sedda aega, mis neil üle jäi, muido weddelesid, sedda rahha ärra pillades, mis nad kotto tonud, siis õppis Willem kirjotama. Se läbbi läks temma rahha koppikas ikka suuremaks, ja tedda seati kabaliks.

Mõnmi küll näitab peält õige ollewa senni kui temmal weel selfstineest ei olle, kurja tehha — ja siis temma mitte muudo, kui hirmo läbbi woib tallitsetud sada. Sest kange hirm woidab keigeülleannetumat ärra. Agga mis õige inimesse peält näitab, se ta ka seest on, ja läh-häb ikka tagga parremaks, omma ennese ja igga teise inimesse rõmuks.

Nisuggune mees olli Willem. Sepärrast toustis ta Seärsandiks, ja keigewimaks Wanne-maks seärsandiks. Sest temma tõssine selge wiis juhhatas Peälikkuid sedda ammetit temma kätte uskuma, liati, et ta kirjutada moistis. Woib ka olla, et temmal teiste ees ennam õnne olli, ja et wagga wannematte palwed sedda õnne saatsid; sest seäl olli mitto teine weel, kes ühtegi alwem temmast ei olnud. Agga keif ei woi ühtlase tousta, ja õige inimesse sepärrast ikka au-waärt on, kui ta ka maddalama kohha peäle jääb — Igga Ullem, ja Iggaüks auustawad tedda.

Ni mitto au-tükki nüüd Willemi munderi peäl seisid, ni mitmes lahkingis olli temma olnud — ilma nendeta, mis weiked taplemisfed ollid. Agga kohhe esimeses lahkingis raiuti temma palle sisse — õnneks nenda, et ta muud wigga ei sanud kui sedda armi, mis tedda weel priskemaks teggi. Kolmandama lahkingi pärrast tõsteti tedda au-risti kandjaks, sest seäl ta, kui Wannem seärsand, wagga süddamif olnud.

Agga sellesamma lahkingi sees hawati tedda nenda, et ta ennam ei woinud sõtta minna. Sepärrast parrandati eßsite temma hawad ärra, — siis jäi temmale Wanne:ma: Seärsandi palk, ja se rahha, mis aurist, aasta kohta, kannab, ello aiani; ning selle peäle tehti temmale kirja, mis sedda finnitäs, ja temma tenimisse truust kulutas.

Agga et nüüd juhtus, et Willemi õnna Moisawannema poia poeg, kelle jallast läbbi sellesamma lahkingi sees, hobbone alt mahha lasti, piddalis temmaga tuttawaks olli sanud, ja fenni fojo jäda lubba sai, kui ta jalg pididi parrandama, siis olli ta Willemit omma seltsi wotnud. Seddawisi Willem siis omma male jälle taggasi sai, ja mis temmale willetsusseks näitis juhtuwa, andis temmale nüüd mõnnusat ello, nenda kui kirjutud on: meie teame, et keik heaks tulleb neile, kes Jummalat armastawad, ja temma ennepetud nou läbbi on katsutud. Sest kohhe teisel päwal olli ta omma endist wanna Prauat teeretama lainud, ja Temma kihlas tedda isse Elisoga.

Ikka rõõmsa asja jures jälle middagi on, mis katsub sedda ka:utada; õige, nago olleks innimenne waewaks lodud. Agga ehk paljas rõõm rikkuks muido meie Hinged nenda kui paljas päwa:paiste keik Ma:ilmale waewa teeks: Praua poia jalg jäi ni pahhaks, et kardeti, tedda wiggaseks jämast, ja se murre pan-

ni Prauat nutma ja teisi murresse — sest se-
sinnane Herra olli wägga diglane mees, kedda
keif armastasi. Ugga temma isse ei murret-
senud ühtegi, sest se mõtte, et ta aulikko asja
pärast waewa näggi, kinnitas temma süddant.

Tõeste, innimesse ello on allatine wahhetus!
Murre pelletab rõmo, ja rõdm murret, ja siis
hakkab jälle murre rõmo wasto — senni kui
surm tulleb, ja senna wiib, kuhho murred ja
rõmud iggawest paika meile walmistanud on.
Sest nenda, kui wilja kaswatamisse aial mit-
mesuggune tuul ja saddo Ma ülle peab kaima,
enne kui orrafest seme-irwa tulleb; nenda peab
ka mitmesuggune waew meie ülle kaima, enne
kui senna kolbame, kus meie selget rõmo kan-
natame pärrida. Oh inimenne! ärra arwa
sepärast mitte, et Jummal kurja pärast-wae-
wad on lonud. Sest kuidas woid sa ärrakad-
dumatta õnned pärrida, kui sa siin ei olle
kannatanud, ka waewa nähhes, head tehha?

Nüüd mingo jut jälle Willemi pose: Said
Willemi kihlamisse ja pulma karrad mõda lai-
nud, siis numas ta Moosast nattuk põllo ja
heina maad, ehhitas senna honekest, teggi karja-
ma ja ahjo kütte eest head wasto, ja ellas
omma kalli naesega seäl, wannematte ja om-
maste liggidal.

Kes peäle kaksteistkümmend aastat telne
teist ni tuggewaste ollid armastanud, ei need
jänud nüüd tõeste mitte pilkajatele naeruks.

Sest armastus olli nende süddame waggadust sõlunud, ja selget wilja leidnud, nüüd tassis ta nende waewad saddakortse õnnega ärra. Ja Willem kandis sedda õnsat tunnistust süddames, et ta maast maddalast olli püüdnud, õige inimenne olla.

Kui mitto Wagga õhtab ello otsani siin kibbeda murre ja wallo al — igga rõõm loob kõrwale temma eest. Agga kui surm lahutus teeb, siis selletab ta nähha, et iggast murrest ja waewast se iddo olli toubnud, mis temma iggawest õnne kaskwama panni. Sammasuggune luggu on ka selle rõmoga, mis siin õige inimenne tunneb. Sest sõbrusse ja armastusse rõõm on taewa ello sadde, mis hinged Loja pole sadab, ja igga lusti-piddaminne, mis pattust ei tulle, ja pattuks ei jä, on jälle kui tänno-õhwer, mis südda Lojale toob. Agga ei olle keddagi siin, kes üksijärge õnne üsse jääb — esüte kui Hing ihho paeltest lahti on sanud, same nende maailmade kolkata, kus seddasimast maddalat ello ennam ei olle. Sest esimesesed asjad on siis möda läinud.

Urdo Jaan ellas mitto ja mitto aega kui kulus mees, ja wagga inimese rõõm tõstis temma süddant. Siis aiastid äpperdusfed ta joudo komale, ja murre woitis rõmo ärra, kummi Willemi taggasi-tulleminne keik jälle kōhendas. Agga Jummalast ta ei tagga-

nend ellades. Sepärrast pärris ta nüüd õnstat hingamist ommast murrest ja tõöst, omma woriga, laste wahhel kõndides. Sest igagaühhe meel olli hea, kelle jure nad tullid, ja nende tark nou juhhatas ikka weel nooremaid; nenda, et keif kulla neid auustas.

Agga kul Ardo Jaan tundis, et surm peäle kippus, kutsus ta ommad lapsed, ja nende lapsed ennese ette. Ja kui need tullid, istus wanna moor temma wodi kõrwas ja mori kõrwas Jani kassit-wend Tomas. Ja wanna isä räkis seddawisi: Ma ollen mitto näinud — ollen rikkas ja waene olnud — ollen rõmustellend ja nutnud — ollen innimeste armastust ja nende wiha katsund; agga ikka ma ollen tähhele pannud, et kui kaua innimesse kassi hästi käib, siis tulles wallatus mele. — Minna ollen innimesse näinud, hilpudes leiwa pallukest ostiwad, ja kui nad leiwa peäle said, jäi kätte ja toit alwaks nende ees, ja nemmad õhkasi ennem siis, kui enne. Ka ollen ma näinud, et pehme leiwawannem ikka keigetiggedamaks saab petud. Sest temma al siggib holetus; ja mis pehme siis pole sannaga ütleb, kurri innimenne keige wähheminne kannatab.

Kas armolinne Jummal tohib sepärrast paljo head meile teha, sest neid innimesse on kassinaste leida, kedda helde sanno

ükski tallitseb. Kes teab kühho minna issegi olleksin sanud, kui mitte wahhest kibbe murre mind olleks juhhatand. Oh, minno lapsed! minno kallid lapsed! kuulge sepärrast, mis ma ütlen: innimeste pattude pärrast olli sedda kehwa aega, mis aastast aastani raskemaks jäi — ogga Waggade pärrast hakkab parrem aeg tulles. Urge tehke teie mitte omma Jummalale waewa selle eest, ja ärge olge nisugguste seltsist kes omma pattudega Sedda sundiwad, sedda parremat aega jälle ärrawotma; waid jäge nenda elama, kui minna teid ollen õppetand! Siis ei rikko ükski põlli teie meelt, ja teie sadate isse ennast ja teisi senna, kühho minna nüüd, Jummalat kites ja tännades, lähhan.

Senni kui ta need sannad rakis, ollid keik, teine teise järrele põlwede peäle langend, ja temma heitis hinge, neid õnnistades. Eiso ja Willem wa:utasid, nuttes, temma silmad kinni.

Mo wiimne ots olgo nenda, kui Selle.

Mosf. 4. Ramat 23, 10.

Weikest iw wast touseb suur Pu.

Kaugel siit : launa pole weab üks Ma, mis Sillonimaks hütakse, kus Tallopoeg, nisammoti kui siin, Moisnikko pärris olli. Seal ellas ühhe Moisa peäl üks Herra nimmege Cerweld, kelle tüttar Augusta piddi kihlatud sama. Ka piddid selsammal päwal moisapoißi Jürri ja moisatüdruko Tio kaandmed ollema. Sest mollemad maksid omma Moisawannematte melest — peälegi olli Tio Preilniga üleskastwanud. Siiski olli kegi kes, Tiut armastades, Jürrit wihkas, ja selle kad dedusssega püdis, tedda ja temmia pruti Her-
ra melest alwaks tehha.

Agga Herra ei olnud nisuggune, kes kohhe uskus, waid essite järrele kulas. Ja sedda teggi temmia ka nüüd, ühhelegi sanna sest lausumatta, nenda et keelmatta Jürrige kihlamisse jodud walmistati.

Keif ümberkaudsed Moisnikkud, ning ka Jürri ja Tio selts palluti kokko; ja kui Preilnit piddi kihlatama, kutsuti ka neid omma Wodrastega senna. Agga kohhe kui nad ollid sisse astund, kulutas Herra neile, et ta neidsuggusi asjo neist teada sanud, mis tedda aiand neid müma, ning selle wihhaga ütles ta: Se, kelle omma müüd ollete, kandko

hoolt teie eest — Hobbofed on walmis, teid ärrawima.

Sedda neile sündiwad, ei lootnud ennansi, kes ni wägga neid olli ärralaitnud, ja Jürri ja Tio jäid oise kui mahhalõdud — Prielin ja Praua ehmatafid nifammoti. Sest Herra olli õigust-teggia mees kül; siiski, mis ta arwas õige ollewad, ei senna tohtind teine putuda. Ommeri küsis Praua: Mis kurja nemmad siis on teinud? — Sedda üteltõ neile nende ennese süddame-tuumistus, kostis Herra. Siis ka:ub kaup! hüdis Tio, sest meie süddamed on selged. Herra wastas: willi, mis selge, tõstab hinda — kerge ka:ub tule kätte. Olleme teid armastanud kui issa! ütles jälle Tio, näggite kül meie halledust, kui ni haige ollite. On ka sedda halledust mis pettab, wastas Herra. Agga kui teie haigus hakkas wa:uma, kostis Jürri, siis tulli sesamma Tio, rõmo nuttes, sedda meile rakima — kust se touis kül süddamest? ja mis süddamest touseb, touseb taewa. — Minna ollen teid münud! hüdis Herra nüüd waljo sannaga, wottis Kirja kallitsest ja andis sedda Kubjale, üteldes: se kulutab, kelle omma nemmad on; hobbofed on walmis, neid seõna wima. — Eõgo ommeri nemmad ja nende wõõrad enne weel al. Teggi ufse lahti, ja satis neid ja nende seltsi minnema.

Wõib kül arwata, mis raske melega nem-

mad lãssid. Teistegi meel — Üllemaast, al-
lamast sadik — olli pörrotud, ja Preilin lan-
ges ommas kihlmissse ehtes sowa peale nut-
ma. Herra isse kãis, tõssine keik, möda
tubba.

Kubjas wiis neid alla perre tuppa tag-
gasi, kus laud roadega kaetud olli; agga
kelle südda kannatas wotta. Sest üks soi-
do:riist ja kaks wanekrit, nende kirstud peale
wõtwa, seisid jo ukse ees.

Tio südda tahtis katkeda, sedda nähhes.
Keik, mis mul on, jägo meie Kirriko:waes-
tele! nuttis ta, ja teised nutsid ka; ei ma
wotta muud ommaast kirstust kui sedda rãt-
tikut, mis minno Preilin ommal minnewal
sündimisse päwal ni armsaste mull' an-
dis, sest ma hoidsin sedda omma keigekalli-
maks pulma illuks. Müüd katko se mo sil-
mad, kui mind püsarki pannakse, illes ta.

Seddawisi hakkas se kihlmissse rõõm. Ja
ommeti kutsus Herra, senni kui nisuggune
luggu al olli, omma tütre temma peigmehe-
hega ennese ette, et ta neid pididi kihlama.
Agga Preilin pallus: Ei mitte, aulik Issa!
täanna mitte! sest tännane pääw ka-utab õn-
ne. — Sedda se ka-utab! hüdis ka Praua:
kas nisuggused rõmud lubbasiti melle? Eht,
kui neil ka süüd on; kui mitmele ollete au-
deks annud! — keigeparrema rahwa süüd
tõstate ni sureks. Keik kütsid tännini teie

õigust — müüd fantasse meie nimmes moisaft moisa ja waldast walda. Ei ma tännagi te liga, kostis Herra, süallust ma ollen ikka kar- ristand, ja sesammagi karristamine pühhitseb mind, tüttart kihlada.

Kui Praua need sannad kulis, langes ta Preilni kõrwa, kartes sedda kurja, mis nad ehk ommetigi teinud. Agga Herra küssis ag- ga naerdes: kus mängimehhed on? ehk nem- mad lohhendawad rõmo. Ja se nago pilkas: Igga Wodras käs kis omma hobboseid ette aiada ja sullased ollid kered tullema. Herra seis sis ja käis ikka mõttes, ei nähhes egga kuuldes, mis sündis. Tubba Keik ollid min- nemisse peäl — kubarad ja rättikud jo käes — Prauale ja Preilnile weel agga Jummalaga jätmas — — — kui Sali ukseid lahti läk- sid. — — — Mängimehhed astusid män- gides sisse. Siis tullid Jürri ja Tio — Jürri käes se Kirri, mis Kubjale anti, ja Tio käes se rättik mis pu- särgis temma filmad piddi katma. — Nende järrel tullid nende Ommased ja nende Wodrad: Ja siis keik Moisarahwas ja nende Moisnikkutte Kam- merteenrid kes seal ollid — iggauhhe filmist hea meel wäljapaistes.

Kui nad sebdawisi keik ollid sisse astund, seadsid nemmad ennast pole ringi ümber Sa- li, ja Tio laulis:

Nut meid aias minnema,
 Taggasi rõõm aiab,
 Kulutama tännoga
 Kuida Loja raiab.
 Murre nenda lõppetud
 Et sest ello näme:
 Meie põlvi sai tõstetud,
 Teie jure jäme!

Jürri laulab :

Nenda Jummal juhhatab
 Innimesse Geisust;
 Esite ta diendab
 Rahwa meelt ja moistust;
 Siis, kui waggadusesele
 Ünname täit woito,
 Tõusma näme selgeste
 Ue aia koito.

Keif laulwad :

Koit käib eel, siis hommiko
 Päwa Sissetoja!
 Kes ei olle holetu,
 Sedda aitab Loja!
 Tõ ja murre woidawad
 Wihma = süüd ja poudo,
 Sest neil, kes hooit kannawad,
 Jätkab Jummal joudo. (*)

Ja nüüd läks Jürri Praua ette ja andis
 temmale sedda Kirja luggeda, ning Tio kui:

(*) Sefinnane laul käib sel wiisi: „Rosen auf den
 Weg gestreut.“

watas se rätikuga Preilni ärranuttetud silmad. Oh, minno kallis Herra! hüdis Praua, ja andis sedda Wäimehhele, üteldes: Luggege ülles, mis siin seisab. Ja temma lugges:

«Minno Türrit ma ollen ärraannud; agga ei ühhelegi mule, kui omma Tiule. Kui ma olleksin leidnud sedda tõssi ollemast, mis nende süüks aeti, siis olleks se neile tõssist wiisi ärrakullunud, mis sepärrast filmakirjaks teggin, et ma ei oškand sellele, kes ni kirjaste neid teotanud, libbedamat ja, temma meelt ühtlase parrandajat nuhtlust moista. Sest sedda kelepüksjad ennast ma ei nimmeta mitte. Algga se ehmatukse eest, mis temma läbbi nende peäle langes, moistan minna selle Kirja läbbi neid nende pärris'allama põlwest lahti, ja asfutan neid omma teise Moisa liggidale, et nemmad seal, ni kaua, kui minima sedda kohta neile jättan (kui nemmad sedda tahtwad piddada) selle teo ja makso eest, mis lesinnane Koht Moisaale kannab, minno Moisa-Üllewaatjad peawad ollema, sepärrast et minno lotus nende peäl seisab.»

Parron Ceerweld.

Kui se sai loetud, hüdis igga Bobras, et temma hobboseid jälle piddid talli soideta-
ma, ja sullased ollid nisammo ussinad minne-
ma. Siis kutsus Herra Jürri Tioga enne-
se ette. Nemmad tullid, ja Herra panni
nende kääd kokko, üteldes: Sago teie käs-
si ni hästi käima, kui teie õigust tännini meile
ollete teinud, ja pärrige sest rõmo siin ja ig-
gaweste! mis süddamest touseb, touseb tae-
wa. Põras tütre pole küssides, ehk mo käs-
si nüüd on pühhitsetud?

Se teggi iggauhhe meelt halledaks, ning
ligutas Preilni süddant nenda, et ta sanna
lausumatta peigmehhe kätte hakkas ja temma-
ga Jõsa ette läks. Ja se panni omma kät
nende kätte peäle ja ütles: Olgo teie helde
meel ikka teie Saatja! sest nisuggune meel
toetab õigust, teiste ülle wallitseda ja aiab
siiallust omma süüd kangeminne tundma. —
Summal piddago teid ja meid omma war-
jo al!

Jürri ja Tio ollid seinni põlwepe peäle lan-
gend, ja palwe mõtted seädsid iggauhhe kääd
risti. Pühhad tundmissed tõstsid keikide rõ-
mo, ja se rõõm keestas al toas ja üllewel,
kunni õ kaddus ja hommiko wäljas olli.

Agga enne kui Bobrad ärrasõitsid, pallus
iesamma Parron Eerweldi Herra neid kes
Moisawannemad ollid, omma kambri ja rakis

seäl: Teie mele-haigus sest, et mind arwa-
site üllekohto teggewad, tõstab teid kallimaks
minno melest, ja surema lotussega tunnistan
teile nüüd, mis ammo jo minno mottedes on
likunud — se on: et meie, kes meie Sionima
Niki Moisknikkut olleme, ühte nouse heidama,
sest melewallast lahkuda, omma pärris-alla-
mat müa. Sest näggite tännagi weel,
misuggune halle suggu se on, ja mis üllekohto
se labbi woib teha kui lubba on, innimest
müa. Ja nemmad keik wastasid: Sesamma
nou on ka meie süddamettes likunud, ja tänn
u este hakkand likuma.

Mis arwate sepärrast, ütles se Parron
Cermeld siis, kas wottame sedda, keik meie
Ma Moisknikkutte ette päanna? Ja ni mitto
kui seäl olli, wandusid, kui ühhest suust:
Sedda meie tahhame! ning wotsid sed-
da, kohhe omma esimesesl kokkotullemisse
päwal, Lanstoia peäl Keikidele ütelda, ja keik
Sionima Moisknikkud heidsid nende nousse.

Kui sesinnane nou walmis sai toimetud
lakkitasid nemmad omma Pea-wannemat om-
ma Würsti jure, tedda pulluma, et ta sedda
kinnitaks ja neid sest digussest, omma pärris-
allamat müa, lahti moistaks, nenda et ed-
despidi ühhelgi Moisa-wannemal ennam
sedda lubba ei piddand ollema. Ka ollid
nemmad selsammal korral seadnud, et tallo-
woegadel, moisa Kohtomehhe kõrwas, ka ni-

suggused Wallakohtomehhed piddid ollema, kedda nemmad isse ennese seast wallitsewad, nende wahhendamisse ja rio asjad labbi kuu- ma. Ning pallusid ka sedda kinnitada. Sest ükski Seadus ei maksa enne, kuni il- lem Ma-wallitseja sedda on kinnitand.

Onneks innimesse so-ule olli ka sesamma Ma-wallitseja nisuggune Würst, kelle hinge sisse Jummai sedda lonud, et ta nisuggust pallumist hea melega wastowottis ja kinni- tas. Ja se tõstis Silonima Moiskikutte lotust nenda, et nemmad nüüd ka sedda om- ma tallopoegadele noudsid, et nende Moisa teggo ja maks Made wasto sai arwatud, mis ülle ükski enam ei tohtind minna. Sel wisil walmistasid nemmad neile ka üht Rõhto- Seadust, mis ülle jälle ükski nuhtlus egga trahw ei tohtind tousta, ja lakkitasid sedda jälle labbi-katsumissekõs omma Würsti ette, kes ka sedda omma mele pärrast leidis ja kinnitas.

Seddawisi, olli nüüd ülle keik Silonima üks kindel Digus. Sest ka Moisananne- matte ülle ollid mitmed Rõhtud seatud, nen- da et keik endine liig asfi allawaus. Ja weel ütlesid need Moiskikud seäl issekeskis: kui nüüd näme, et meie tallopoiad mitte wal- latumaks ei sa, siis tahhame weel tundsamal wisil katjuda, nende põlwe tõsta. Sest kut

omma tallopoia põlwe tõstame, siis tõstame omma eñnese au.

Agga keik, mis hea on, peab siin kiusamist kannatama. Se kord juhtus ka selle heale, mis Silonima Moisnikkud omma tallopoegadele sowisid. Sest needsammad tallopoiad, kes olleksid piddand tännoga wastowõtma, mis nende põlwe tõstmisseks nouti, loid umbis arwama, nago ei olleks se koggoniste Moisawannemattest noutud, waid nemmad agga sedda õiget asja, mis Würst seadnud, ärraseggand, nenda kui monni Põrane ees lobbises.

Sedda tehhes siis, et nad omma sanna kuliko esloga sedda weel parremat asja ennesele olleksid piddand sisse tenima, hakkasid kaks, kolm walda kohhe wäggise, ja ülle arrotakkaatama, mis Moisnikkutte paljas hea meelneile eddespidi sowis nouda, ja ütlesid ennast moisa käsust koggone lahti.

Keik moistlikud ja õigemeelsed tallopoiad õhkasid nisugguste illemeelste pärrast. Sest nemmad tundsid ette, mis sest keikide peäle weres; se on: et nüüd ütski Moisawannem ennani ei usaldand middagi tallopoegade heaks katsuda, egga nisugguse asja pärrast omma Würsti ette minna. Ja need head Moisawannemad, kelle esimesse nou läbbi needsammad tallopoia Seadusjed tousma hak-

land, ollid sures tuskas; sest Keik, ja Würst
isfe aiasid sedda nende heldusse süüks.

Ommeti olli, Silonima rahwa õnneks ja
auüks, sedda wastast luggu seal ei kuigi kau-
aks. Sest need sammad laks, kolm walda
agga teotasid Silonima rahwa nimme. Keik
teised kohhad jäid rahho sisse, et kül neid
kelle-landjaid olli; kes, kui põrgust läkkika-
tud, keik rahwa meelt püüdsid eksitada, ning
siin ja seal monni ka nende jutto himmus-
das, agga ommeti Õigede seltsis ei julgend
sedda ilmatada — liati, kui nad kuulsid, mis
kohhe sannakuulmatta waldadega tehti. Sest
neid sunniti wäe läbbi, jälle sanna kuulma,
ja nou-andjad ja keigetiggedamad wastopan-
niad aeti tühja male raudjallaks.

Süiski, et agga laks, kolm walda sedda
seggadust teinud, loid ommeti Würst ja Moi-
sawannemad mõtlema, et nisuggune tanna-
matta meel ta hakkaks liikuma. Ja se motte
piddas keik järgmist head mitto aastat kinni,
nenda kui igga moistlik tallopoeg sedda koh-
he etta olli kartnud.

Agga lotusleks jäi Waggadele süiski, et
Jummal monne Kurja pärrast mitte Keiki
ärä ei unnustaks, ning et Temma armo waim
needsammad Moisnikkud, kes wallatumatte
pärrast nüüd omma head nou warjule pan-
nid, jälle juhataks, Sedda mis seisma
jäänd eddasi jata.

Sedda lotes ei wassind Waggad ärra, sedda öppetust, mis nemmad Kirrikus kuulsid ja koddoo luggesid, omma ello kõmbega tunnistamast, ommad lapsed holega kaswatades ja isse neile ello märgiks olles; ja Koggodusse: Öppetajad ollid nisammoti ärra tüddinemat, Keiki senna juhhatada. Ehk kui seal ka mitto Wastast weel olli, siiski teiste õige meel paistis ni wägga ülle nisuggusi ärra, et nad häbbi sisse jäid.

Ueste noudsid sepärrast Silonima Moisa: wannemad, omma Würsti kääst lubba sada, sedda järgmist head, mis ni mitto aastat kinni jänud, — pärris-põlwe ka-utamist omma Tallopoegadele nouda. Agga Temma läkkitas omma ennese Suggulast seäna, järrele kuulma eßsite, ja tähhele pannema, kas nemmad ka senna kõlbaksid? Sest se kahhe, kolme walla wiimne wastane luggu ei tahtnud temma melest lahkuda. Panni sepärrast keik Sellesunnatse omma Suggulasse tarkusse hole alla, ja ei annud neile mitte kohhe, waid eßsite aiast aiani sedda õigust kätte, ning kulutas waljo kääsko nende wasto, kes jälle ehk piddid hakkama rahho rikkuma, ehk hulkumist katsuma. Sest igga Ma:walitseja kohhus on, et ta neid pannes sanna kuulma, kes wastased on.

Agga kui Silonima Rahwas tundis, et ta middagi nende põlwe tõstmisest lihumas olli,

katsus ommeiti mitto jälle üllemeest näidata, ja mitto teine loi ennam lootma kui sündis lota. Siiski olli neidsuggusi Üllemeeltsi nüüd pissut. Sest igga moistlik arwas, et kui inimenne ihhaldab wägga paljo, siis se, mis ta jaab, tedda ellades ei rõmusta, sepärrast et se ikka siis wähhem sest on, mis ta ihhaldas.

Ugga kui inimenne keik Jummalala holeks jättab, ja ühtegi ette ei loda, siis ikka se rõmustab, mis tulleb — kui se ka pikkamiste käib. Sest Jummal on se, kes igga Rahwa põlwe tõstmist seab, Temma siis ka üksi sedda õiget aega tunneb; ja kes omma nouga temma noust mõda katsub jouda, se leitab torest wilja, ehk külwab, kui waenlane, unbrohto nisso sekka. Sellepärrast ütlesid ka Silonima tallopoiad kohhe, kui kegi jälle esimest wisi hakkas lobbisema — nemmad ütlesid: Ei nenda pea ükski ennam meie armolisse Würsti meelt pahhandama, kui monne aasta eest, et ta mitte hopis süddant pöraks meist: Sest mis ehk praego meie põlwe tõstmisseks noutakse, olleks jo kä, kui mitte nisuggune endine wastane luggu meie Maal olleks olnud. Need Maad, kus meie asset olleme, on nenda kui muul maal, Moisawannema omma; sepärrast on se ka ülleültse nenda, et kui ka Perremest enna si keik omma so-uga pärris-allama põlwest lahti tehakse, ikka se Ma, mis peäl ta ellas, Mor

sale jäi, kes sedda jälle sellele annab, kes teggo ja maksjo se eest tassub. Kui siis pärri-allama põlwest lahti sanud Tallopoeg omma koha peäle jowib jada, peab temma sedda teggo ja maksjo ennese peäle wotma, mis Moisawannem küsib, ehk maiale minnema.

Ugga kui tallopoeg weel pärri on, siis ei tohhi ta maiale minna, ja sepärrast ei tohhi siis ka ükski Moisawanyem teistwisi teggo ja maksjo wotta kui seatud on. Sest Moisawannemal on siis ikka omma teadwad abbi ka. Ugga kui tallopoiad pärri-allama põlwest lahti on, siis peab Moisawannem ennesele tallopoega, ja tallopoeg ennesele kohta otsima, ja sepärrast on siis Wollemattel lubba wastastikko leppimist tehha.

Sest, igga Moisawannem on omma Moisa keik Madega omma Wannemattest pärriind, kes sedda ka pärriind, ehk ostnud on; ehk Ta on isse sedda Moisa ostnud, ja peab siis neist madest sisse sama, mis temma Wannemad, ehk temma Isse se eest on maksnud. Muido wõlgased wotwad sedda, Madega täkkis, ärra.

Teine luggu on, kui Moisawannem ühhe Ma-tükki ehk Perrekohta tallopoiade müüb, siis on niisuggune Ma ühhe niisugguse tallopoia pärri, ja temma lapsed pärriwad sedda temma Käest, ning temma isse ja temma

päriad tohhiwad sedda ka müa, ehk ärra-
numata.

Agga keif nisuggused kaubad peawad Koh-
tust sama kinnitud. Ja teist wisi ei woi talle-
poeg mitte ihhaldada, et Maad temma on.

Ei olle mo melegi tulnud muudsuggust mõt-
telda, ütles üks wanna perremees, kes sedda
kulis; sest name allati, kuida Perrepiddajad
ka:uwad ja tulleswad — ikka ma ja ab
Moisa pärralt. Lodame sepärrast agga
Jummala peäle, ja katsume temma Sanna
mõda ellada, et tullew Seisus meid wallatu-
maks ei te, ja wallatus ei petta õnne meie
käest. Tulgo siis mis tahtes: igga Moisa-
wannem jättab hea melega omma maad, tö
ja maksu wasto, meie kätte, lapsesit lapseni,
ja meie ellame priiskesti, keif Silonima tallo-
poiad, kui ühhe walla Miehhed, igga Moi-
sawannemat austades, nago ellakijime tem-
ma al.

Nisuggused motted ja sannad likusid en-
namiste iggauhhe Silonima-tallapoiä südda-
mes ja suus, ja keif ootsid tasjasse waino-
ga mis pididi tullesma. Ning, kui aeg kät-
te weres, et se, mis nende ueks Seisusjeks
õlli seätud, Würsti ennese nimme alla kirje-
tamisjega sai kulutud, õnnistas iggamees
omma Würsti ja omma Moisa wannemat,
ja wandus isjeenneses Jummal nimme jures.

igga Allemale õigust teha, kelle al temma
 eddespiddised ellokäimised tulleksid ollema.
 Ja nemmad, needsammad Silonima tallo-
 poiad piddasid ka sedda kui Mehhed, ja rõ-
 mustasid omma Würsti meelt nenda, et ta
 mitte nende põlwe tõstmist ei kahhetsend;
 — ning ellasid sest aiast nende käskude jär-
 rel mis nende ja Moisawannematte wahhe-
 le wastastikko juhhatamisjeks ollid seadtud,
 nisugguses ühhomeelses nouus, et keik Silo-
 nima Rahwa ellamisse wiis parremaks jäi.



II.

Ka hea Billi annab waest leikust,
fui se sandi Ma sisse langeb.

Seddawisi olli se Urimaal. Sest kui Moisarwannemad seäl kuulda said, kui hästi, Moisi ja Tallopoeg Silonimaal ellasid, kat-
susid ka Nemmad omma Tallopoegade põlwe tõsta. Agga Nende lotus jäi walleks. Sest Urima tallopoiad ollid nisuggused, kes peh-
met põlwe foggoniste ei kannatand, ja se-
parrast nüüd arwasid, wolli ka ollewad, teh-
ha, mis tahtsid. Wägga arwaste leiti seält keddagi parrema melega.

Dimmeti astus waggade piiskust hulgast üks wannakas Mees wäha, kes ütles: Kuul-
ge meie Rahwas! kui nenda lahhaiks, kui teie aiate, siis ei olleks Jummalat taewas, egga Wallitjusse woimo ma-ilmas. Sepär-
rast, kui teie selle wastasse wiiji peale jäte, ja taggajärrel ahhelatte häbbis peate ärra-
parrandama, mis nüüd rikkuma hooplete, siis tulletage mind mele; sest weel ollete agga kur-
ja nous, otse kui Pimmedad hauf o minne-
mas; agga minno läbbi näitab Jummal sed-
da aufo teile — minno läbbi hüab temmia teid taggasi sest teest mis hukka wiib. Sest igga innimesse moistlikko sanna läbbi rigib temmasii.

Urge kaurage mitte teadwad Head teadmatta wasto ärra! Agga Põrane lähhab hoiskades omma willetsusse sisse, ja ronniß nuttes wälja — kui ta weel sudab.

Tõ ja ammeti mures peab iggaurks omma leiba söma. — Agga kuidas woib ühhesuggune tõ ja ühhesuggune ammet iggaurhella? sest innimenne tarwitab mitmesuggust, ja ükski ei olle ennast isse omma Seisusse kotta lonud.

Sedda tööd, mis toidust mulla seest wälja sadab, on Loja ülle keif ma:ilma tallopoia peale pännud, ja se eest jälle nisugguste asjade walmistamist, mis nisammoti kui leiba tarwitame, teiste holeks jätnud. Sest isse rahwas on, mis sola peab keetma — Teised, kes torest rauda, tinna, hõbedat, waske, kühbara muista, ellawad hõbedat ja kulda peawad mäggede pessade seest, ello ja terwise kulloga, wälja kaewama; jälle Teised, kes sedda allatisse tulle lõkkes selgeks peawad sullatama. — Jälle Teised, kes langet seppist peawad aiama — jälle Teised, kes keige kõrgematte tornide otsadki peawad katma — Teised jälle, kes süggawatte merre pohjades merre warrandust peawad üllesleidma — Teised jälle, kes rauna liggidel ja merre seljas, ja mittokord sadda pennikoorma peält weikest ja suurt kalla peawad püüdma. — Jälle Teised, kes laewadega

sedda kauppa, mis meie Ma ei aäna wõ-
 rade madest igga ilma, tule ja tormiga to-
 wad, ja mis seal ei olle, siit seäna wiwad.
 — Jälle on Teised, kes Sõa-wäe tenistus-
 jalla ja ratsa, wallide ja laewade peäl wei-
 ke ja sure tükkide tuld ja mürrinat peawad
 kannatama, Soldatist, Upserist — keigeülle-
 mast Kindralist, Keisrist ennesest sadik.
 Sest muudo rahho-rõõm ei wõi rahwa ello
 tõsta. Teised jälle peawad Moisawänne-
 mad, Kohto-moistjad, Kubbernerid, Würst-
 tid, Kuningad ja Keisrid ollema; sest in-
 nimessest tewad kohhe teine teisele ligä kui
 neid Wallitsejaid ei olle, kes iggaühte juh-
 hatawad ja tallitsewad. Teised jälle on,
 kes Kirrikutes ja Kolides Wanno jo Nõri
 peawad õppetama, ning õppetamisse murred
 ja melehaigust näwad: Sest innimenne lan-
 geb weikse sarnatseks, kui mitte õppetus
 temma moistust ei õienda. Teised jälle on
 kes peawad arstima, hawõ parrandama ja
 animad ollema; sest innimessest ollekid am-
 mo jo pool teist kaddund, kui neid mitte
 õlleks. Ja kes sudab üllesarwata, kui mit-
 metsuggu tõõd ja ammeti-liket ma-ilmas
 on? Agga igga ammetil on omma waewa
 ja tülli.

Jubba sest mis nimmetati, näme, et kui
 Jggamees se eest, mis temma holeks langend,
 ärratüddinematta murret kannab, Jggamees

siis kätte saab, mis ta tarwitab. Sepär-
rast on Jummal ka iggauhhe Ullema peäle
pannud, tähhele pannema, kas Iggauks teeb
mis temma kohhus on.

Sest kui iggamees omnia tahtmist möda
tohkiks weddeleda, kust se siis sola saaks, kes
maad harrib? Ehk, kust se leiba saaks, kes sola
kedab? Ehk, kust need saaksid leiba ja sola
kes rauda walmistawad? Ehk kust need saaf-
sid rauda, kes leiba ja sola saatwad?

Nenda jääksid kohhe keik teggemissed kin-
ni, ja Iggauhhele olleks pudo sest, mis tem-
male keigetarwilissemaks abbiks, kulluks, kui
mitte Kuningad ja Kohtud ja Ullemad pea-
le kääksid et keik tööd diete tehakse ja igga
wastastik = tehtud tenimisse = kaup kindlaste
petakse. Sest Nedsinnatsed Ullemad peawad
ükslase inimesse ja keik Rahwa Seisust
tähele pannema, ja sedda Jummalale ärra-
wastama. Sest otsego meil ühhe ihho sees
pajo liikmid on; aggo keigil liikmelle ep olle
ühtesuggust tööd, nenda on meid ka pajo
üks ihho Kristusse sees. Agga iggauks en-
nese kohhal, olleme teine teise liikmed. Sed-
da loeme Pühhas = Kirjas. Rom. 12, 4. 5.

Keigewaesemast palgalisest, keigesuremast
Keisrist sadik, on siis agga se armas Jum-
mala melest, kes keeimatta teeb, mis kohhus
on; sest sega sünnib Jummalala tahtmine
Ma peal kui taewas.

Keik sedda panni se wanna moitlik Mees neid tundma, ja ütles wimaks: Teie teate, et ma norel eal omma Herraga liggi keik maailma ollen läbbi käinud, möda maad ja möda meert; mis minna teile ütlen, ei olle siis mitte tulest woetud, waid ma ollen sedda keik näinud, ja ükski ei woi sedda walleks aiada — ollen sedda iggas paikas näinud, et Kässo ja Seadusse pilkaja agga kõrtsis mees on — ja kust tulles se n n a g i kaub, kui mitte wilja, egga sola, egga rauda ei olle?

Agga se jut pahhandas teiste meelt nenda, et üks nende seast omma mütsi temma wasto filmi wiskas. Siiski jäi ta omma rahho sisse. Sest ta nomis neid armastusse pärrast, ja armastus ei sa wihhaseks; andis sepärrast sedda mütsi tassase waimoga taggasi, ei muud üteldes, kui sedda: minno hinge peäle ei lange teie willetsus mitte, sest ma ollen ütelnud, mis mo südda andis ütelda. Tanno Jummalale, et minno lastest ükski teie nous ei olle! Eaks nendest ärra, ja keik naersid tedda takka, ning irwitasiid temma jutto iggas feltsis.

Seddamöda wotsid siis niüd Urima tallsopiad omma tahtmist möda aiada — ei ükski sedda piddades, mis nende Ue Seadusse alluseks sai raiatud. Ja sedda keik teggid nemmad sepärrast, et nende Moisnikkud nen-

de põlme katsusid tõsta. Sest, hirmo näb-
hes, ollid nemmad sannakulikud olnud, ja
se pettis Moisa wannemad, kes arvasid, neid
süddamest head ollewad. Mitto ellatandki,
kes warnodusse parrast jo tagganend kurjast,
hakkas ta möda kõrtsusi ladduma — Igga
sannakuulmatta ronnis, kui karmo wasto suit,
talwe-pessast wälja, ja tüttarlapsedki jäid
nenda wastasfeks, et se agga mehheks ar-
wati, kes keigekoerem olli.

Agga kui kauaks nisuggune seggadus
wois kesta? Sest igga rahho-rikmist peab koh-
he üllema Mawallitsejale teada antama: Ja
se läkkitas warsti wäe-hulga nende peäle.
Se lõppetab pea keik kangekaelust ja üllemeelt
— Agga nüüd tulli arrawastamisse kord.

Sest nüüd otseti keik Wastafed ülles, ja
neid nuhheldi seddamöda kui nemmad eunam
ehk wähheminne sitallused ollid. Se on:
Neid pandi Linnas üht suurt honet ehhitama,
ja kui se walmis olli, sunniti neid seal sees
keigsuggu wabriki ja kanda asjo walmista-
ma, ja seddawisi omma tö läbbi sissetenima
mis nad Kronole maksmata jätnud, ning
Moisa tööd teggematta jättes, Moisale, ja
muudwisi Teistele kahjo teinud. Sest sedda-
möda kui kegi wõllaline ehk kahjoteggia olli,
sai wangi-tö aeg temmale moistetud; ja mis
nad sissetenisid, jaggati, igga aasta kahjo-
saadjatte seas nenda ärra, et mitto neist wiis

aastat selle wangi hone sisse, tööd teggema jäi. Siis müdi kaks ossa sest honest ärra, ja üks ossa jäigi keif tulleva aia peäle wangi-
tõ:hohet's Bastastelle.

Agga Ninnameeste ja Nouandjatte luggu olli weel willetsam. Sest neid widi seina, kus nad ello otsani raudus sedda tööd piddid teggema, mis ühhegi mu kui raudjalla peäle painakse. Seal nemmad nüüd wandusid omma tiggedusse rummalust nenda, kui neid en-
nast need ärrawaadusid, kes nende nou läb-
bi senna trawi hone ollid sanud.

Seddawisi kaddus keif se hea, mis Urima tallopoegade põlwe piddi tõstma.

Agga Silonima Nahwa ellamine ja ellamisse wiis jäi aiaist aiani illofamaks ja kuulsumaks, ja kulutas keif maailmale, et mitte igga Nigi tallopoiad ni tannamatta ei olle kui Urima tallopoiad ollid — nenda, et neid tähhele pannes, Wimaks Urima tallopoiad isfegi hakkasid omma rummalust habbenema. Ja nüüd õhtas ja kahhet'es iggaüks omma siid. Üks terrane tüllartapski ütles: et küll noor ollen, onnieti minnagi tunnen, mis põhjatumatta Willetsusse sisse nisuggune rahwas sattub mis wastopannemisse peäle lodab. Pange Silonima tallopoiad tähhele, kui prikseste nende käsud neid juhhatawad. Küll olli, kui Jummal esimesse põlwe-tõstmissegaga neid terretas, nendegi seas monni, kes kuriaste

Head tõstsid. Ja needki need ollid, kes selle põlwe-tõsimisse kaimist seal mitmeks aastaks kui lukko loid. Siiski et, Sionima rahwa keigesurem hulk mitte nende nouse ei läinud, anti parrast ommeti neile sedda käske, mis nüüd iggaweste nende põlwe hoiab. Saatko separrast meie õhkamissed meid, meelt parrandama, et need ehk ommeti, kes parrast meid ellawad, Sionima rawa sarnaseks saaksid. Mis aitab õhkamine muido!

Jah! mis õhkamine muido aitab! hüdüs, sedda kuuldes, sesanima Mees, kelle õppetust monne aasta ees ärranaerdi: murre ja halledus, ütles ta, on mind sedda aega halliks teind et pörased innimesed sedda head pillutand, mis meile pakkuti. Ehk nüüd maksa mo sanna; sest nüüd piddite lapse suust wastowõtma, mis Mehhe suust pilkasite. Tõeste! Sionima, õppetago meid, kuida rahwas touseb, kui rahwas sanna kuleb. Separrast parrandage weel meelt, et meie lapse lapsed sedda saaksid, mis meie ärralükkasime! Ja nüüd ütles iggamees: Eks meie ei olleks woinud nisammo targad olla, kui Sionima rahwas! siis olleksid keik tüllid ja nuhtlus-sed ärra jäänd, ja meie ellaksime ammo jo kui Nemmad. Nemmad leikawad ommast kaännatamisest omma Seisusse kasso — meie olleme omma ussina himmoga ei weelgi külwi wa:ule sanud; ja kuhho said meie nouadjad ja meie ninnamehhed!

Agga kui Silonimaal sesamma Varron Cee-
weld surri, kes keigeesite need tallopoia tõst-
mised hakkas ligutama, nutsid tedda Siloni-
ma isjad ja emmad ja nende Poiad ja Tütred,
ütteldes: meie ja meie järrel-tulliatte südda-
med on Temmale haua-kitwiks; sest need
kandwad temma nimme iggaweste. Ning
laulsid Temma mällestusfeks:

Kes sa tõsifid omma Rahwa,
Ja nüüd hingad ommast tõöst,
Wata taewast, wata mahha
Tanno touswad meie seest!

Digust tehha armastame,
Ulematte kitust same,
Sest full' ei te meie sedda häbbi,
Et sa alwaks saakfid meie läbbi.



Eks seisa mollemad juttud kui pegel meie

ees? ja efs Diglane ja Bastane ei leia ony
ma waimo pallet selle peegli peält? — Dig-
lane ommaks rõnuks — Bastane ommaks
håbbiks. Oh, et need Sannad langetsid
iggaühhe Innimesse Süddame peäle!

12.

Ardo Jani Hingeheitminne.

Keif kulla olli nutto wiisil, ja iggaüks räs-
kis maddala heålega — lapsedgi ei raatsind
mångida, sest wanna Ardo Jaan olli hinge-
heitmisfes. Kui Bodras sel puhul senna
olleks juhtund, ta jo iggaühhe näs peält ol-
leks wotnud, mis sündis; nisuggust leinamist
olli seal, et needki, kes muido tedda püüdsid
teotada, wüüd lausa wait ollid.

Endisest juttust teame, kuida temma en-
ne hingeheitmist ommad lapsed õppetäs; ku-
lutaago se jut, kuida temma Surmo-sannu-
med iggaühhe süddant ligutasid. Sest kui
ta hakkas surrema, siis se sannum käs ille
Kõlla, kui kella heäl — ja Keikide käd loid
wisti rõnukastamist temma hingele palludes;

Nenda temma wagga ello olli iggaühhe süddame peäle hakkand. Tõssine olli temma Sanna, ilma kawwalusseta temma wiis ja kombe. Ommeti ei keland temma sepärrast keddagi, lusti piddamast; agga häbbematta asjo ta ei sallind, ja igga patto kombe aias tedda waljo sannale. Temma süddame ette kaebas mitto Willets omma hädda, ja temma ukse lawwe ülle astus mitto Kurw, kedda temma nou ja sanna rõnuustasid — mitto pöras pattust, temma waggadust tähhele panes. Berre polest ta olli ussina wiuhaga; agga Jummalat kartes, olli temma moistus woinust temma süddame peäle sanud, ja sedda ennam maksis temma waggadus Reikide melest: Temma waggadus ei olnud mitte temma ennese kiitleminne, waid iggamees näggi sedda temma Teggudest. Kui nisuggune Mees surremisse peäl on, kelle motte ei touse Jummalala pole siis! Iggast perrest tõttasid sepärrast, keik Ardo Janit waatma — Emmad ja Issad, kes isse kui lapsed temma ees mängind, tullid omma Lastega — iggaühhel wessi silmas — «kas näte, kui wanna Laat lähhab.» Jah, ütles monni teine: «kui meie oskame, ommad Lapsed dige tele sata, siis olli temma Se, kes meid juhhatas.» Ka olli monni senna tulnud, kes temma meelt kuriaste olli pahhandand; sest sedda digem inimenne on, sedda ennam wiuh-

Kab tedda Nitto, ja mis õige inimenne wahhest koggematta eksib, sest on kohhe armoto jut — agga mis aias temma wiiskajaid nüüd senna? ei mund, kui nende hinge kahherseminne — ja se aias Jummal pole. Nenda sadab Bagga, isseennast taewa ja Teisi — surno laua peält weel ta kutsus. Agga olleks üks ainus walle kombe temmast teada, ei siis sedda halledust temma pärrast woiks olla.

Keik Kulla olli kokko tulnud — agga wiimaks kui nutto-kärra wägga tousis, ütles Jani kaksik wend Tomas: tassa, tassa Heafesfed! õige praego heidab hinge. Ja ollid ka kohhe keik wait, ja keikide silmad taewa pole. Siis ütles nattuke aia pärrast sesamma wanna Tomas jälle: jo maggab! Ingid kannawad temma hinge, ja nüüd lange sid keik mahha, iggawiks tassa hiljokeste isameiet palludes. Siis läksid Willem ja perepiddaja-poeg Karel wanna Emma ja Issa-wenna Toma jure, ja andsid nuttes nende kättelle suud, ja keik Teised, lapse lapsedki teggid nendafammoti. Agga Tomas tousis ülles ja astus liggemale Jani ette, üteldes: minna ollen temma kaksik wend — ollen temmaga ülleskaswand ja ühtlase temmaga leris käinud — ja kui meie lahti saime, ütles ta, koio minnes, tee peäl mo wasto: kule wend! wottame kätte, ello otsani

sedda nouda, mis leri-õppetus käsib! So
 piddin üksford laiale minnema, agga tem-
 ma Onnis tallitjes mo siiddant. Kui Mit-
 to terretab tedda niid taewas, kedda tem-
 ma ello senna juhhatand — ja siingi nurrab
 tedda mitto, kes temma läbbi inimesses sai.
 Tõssi! tõssi! ütles Annukse Hans, sest min-
 na issegi kõndisin kurjad teed, ja Jumma-
 la tahtminne olli naero assi minno melest,
 agga temma läbbi ma hakkisin isseennast heb-
 benema; sest ikka, kui ma tedda näggin, tund-
 sin ma ennast alwaks temma wasto, seini
 kui Jummalala arm täit woimo mo sisse sai.
 — Minna ollen temma Usko näinud rõõm-
 sal ja kurwal aial, ütles Teine, sest mitto head
 on Jummal temmale teinud, agga ka mitto
 kibbedat karrika-tait temmale juu amud —
 isseennast ärrawoites, ei olle rõõm egga kur-
 wastus tedda Jummalast tagganend. — Ni-
 sugguse Mehhe surma õppetus on üks kõrge
 sanna. — Näte, kui ta hingab, ütles jälle
 Kolmas, es taewa rahho paista temma näo
 peält? ta jättis, minnes, meile sedda märki.
 Kellele on temma kurja teinud wasto? Sage
 ka meie temma hinge rahho! ja woitko se üks-
 ford ka meie surma wallo!

Kuttust ka-ub ello kärke,
 Kätki woitleb hauaga;

Nahwas kaswab, ditseb ärra,
Tulleb, lähháb löpmatta.

Senna, tenna werri weab,
Kui ta meie soontes keeb,
Ommis, kes keik nenda seab,
Et voit waggadussel' jááb.

13.

Rekruti Jumma!aga - jätmissse
Laul Soa aial.

Mo südda aiab waljuste,
Siit lahkudes, mo werre,
Sest minna lähhán Soase
Ja armastan mo Perre.

Sepárrast keik ka tulleswad
Mind Minnia! weel waatma,
Mo Ommiased, mo Wannemad,
Ja kippuwad mind saatma.

Ja minna õhkan süddamest:
 Teid õnnistago Jummal!
 Oh wotke unnustada sest,
 Mis ollin wahhest rummal.

Mo nutto-silm siis rõmoga
 Lõõb woõra te peäl waatima,
 Ja Sõtta lähhan kartmatta
 Teil Rahho wälja saatima.

Ning, et ka Lahhingattes ma
 Woin iggal puhkel surra,
 Ei siski teid ma unnusta,
 Teid meles, hoiskan hurra!

Ja murrari, murrari mis on ees,
 Kui sõddimas ma ollen —
 Mo Keisri au mo süddames,
 Keif mahhalua põllen.

On agga Lahhing mõda laind,
 Siis helde ta mo südda;
 Sest Usk, mis nenda wapraks teind,
 Se tallitseb ka wihha.

Kes siis mo ette juhtuwad,
 Neil' abbi püan anda;
 Sest kurja tehha neil', on pat,
 Kes ei woi wasto panma.

Ja kui ehk isse langen ma,
 Mo hing siis touseb taewa;

Ehk kui jään minna ellama,
Siis aus meel woidab wäewa:

Ma- ilma wäewas Iggamees,
Laps agga ellab mängis;
Kord surra Iggauhhe ees,
Kas lahkingis ehk fängis.

Ja kui aeg täis saab ausaste,
Siis jälle tullen seia,
Ming annan suud se kobbale,
Kust ma nüüd lähän wälja.



Urdo Jaan ja Maddise Pent.

Ühhel Pühapäeval läks Urdo Jaan omma Poegadega omma Suggulasfed vaatma. Temma isse käis jalla, ja weike Willem ja Karel ollid habbose seljas. Nende wasto tulli Maddise Pent ja hüdis emalt jowennike Jaan, mis sa teed! Mis ma teen? küsis Jaan. End isse käid jalla, ja poisid sõidawad, hüdis Pent. Kas suremat süüd ei olle? kostis Jaan. Siis ütles Pent: kule, wennike, ma ollen ka jalla käinud, ja mo lapsed piddid soitma — agga nemmad sõidawad weel, ja minna kerjan — ei ühhegi mele tulle sedda armo, mis minna temmale teinud. Siis kostis Jaan: Ei ma karda! sest kui minna nenda wäti ollin, kui minno Wätimad praego, siis minnogi Jõsa kõndis, ja minno ka olli hobbone. Agga kui ta joud hakkas kadduma, siis talutasin minna tedda, kui sullane tallutab Kuningast. Seddasamma lodan ka ommast lastest. Sedda lootsin ka, ütles Pent, ja ei raatsind neile alwa janna anda. Ei sa sedda ka olleks julgenki, kostis Jaan, sest sa olled neid, maast maddalast õppetanud kurja teggema, walletama

ja warrastama. Mis wargust ja meist tead? Küsis Pent kurtjaste. Eks sa käind igga talwe meie künide ja honette kalal? kostis Jaan, ja eks so lapsed ei pidand alt sisse puggema? ja kes satis neid teisi wanduma kui meie nende jälled ütles wotsime? Ehk kui teine Wannem ommad lapsed õppetas Kirja tundma, siis sinna wedeleessid nendega kõrtsis: Se on sind alwaks nende melest teind, ja ei mitte sinno heldus; sest ka helde Wannem annad hirmo. Minna ollen neid kül õppetand tööd teggema ja Jummalat kartma, kostis Pent jälle. Agga Jaan ütles; Kule wennike, kui laps head wisid ommast Wannemast näab, siis nifuggune laps, kui ta ka wahhest käest ärra lähhab, ifka jälle, issa ja emma jälgi möda õige tele taggasi leiab; sest wagga Wannema wisid on lapsesele kui künal, mis igga kohta paistab — agga kuhho sinno joned saatwad? ehk kuida ja isse ommad Wannemad olled auustanud! — Ärra tulleta mo mele, mis ma ennan ei woi parrata, ütles Pent, ja läks, pool nuttes, pool wandudes ärra.

Rõmo litus.

Rõõm on illemest meist antud

Ja ei touse patto seest:

Waggal' on ta seltsiks jänud,

Ka-ub Dälätte eest.

Wallatus ja joma-ello,

Rõrkus, laiskus, kawwalus

Walletawad meile Rõmo,

Wendest siggib tüddinus.

Sellepärast, Innimesed!

Tulge, tulge kuulma meid,

Meie õppetame teid

Rõmud tundma, mis on selged.

I.

Rõõm! sa Taewa ello sedde,

Taewa-Suggu olled sa!

Tundes sinno maggust wägge

Kulutan so litust ma.

Sinna fergitad feid waerwad

Kerjasal' ja Kunningal' —

Waesed Würsti wennaks sawad

Sinno pehme tiwa al.

Keik ma-ilma Innimesed!
 Kät ja sund teik' Keikidel'.
 Wennad! wist seäl üllewel
 On üks armas Jesa asset.

2.

Kellet sedda ünneks antud
 Söbraks olla Söbrale,
 Kes on falli Maese sanud,
 Meie setsi tulgo se,
 Kui ka ühhe aimo hinge
 Ea woib Ommaks arwata!
 Ja kes sedda ei saand mitte,
 Mingo möda nuttoga.

Keik, mis sures ringis ellab,
 Andko woito Armole!
 Seäna ülles! sadab se
 Kust se Tundmatta keik seab.

3.

Rõmo keik ma-ilma Lomad
 Jowad ello rindadest,
 Rõmo leidwad Waggad, Kurjad
 Temma lille jälgedest.
 Meile anti Armastamist —
 Söbra ustaw hädä sees;
 Usil' anti himmo-tundmist;
 Seraw seisab Loja ees!

Mahhalangete keik Lomad —
 Itm! ehk tunned Loja heält?
 Otsi Tedda üllewest —
 Ille tähtede Ea toad.

4.

Rõõm se on se tuggew Saafia

Keif ma ilma wärlides;

Rõõm, Rõõm aiab ello ratta

Nago wedder uri sees.

Difi toob ta iddust wälja,

Taewa la=est päikesi —

Niab täht'de hulgad kääma,

Mis ei paista Tundjal gi.

Rõõmuks, kuida näte Päwa

Lendwad omma uhket teed,

Lahkumad keif Nutto=õõd

Sellest, kes on patto Woitja.

5.

Ede=tulle walges tenma

Ede=noudjat melitab;

Kännatajat nago Emma

Murre te peäl tallutab;

Uhkest seisab Usso=mäggi

Ehitud ta lippoga,

Curno=firto praod läbbi

Vaistab Ingli seltsis ta

Jumimesed! Kännatage

Zeise ello pärrast teäl,

Ülle Taewa=telgi seäl

Tasub üks suur Jummal kätte.

6.

Rõõm keeb pulma=laua kausist.

Willa=irwa rammo seest.

Küpbab Tigge kañnatamist,
 Saab Arg süddant hirmo eest.
 Wennad! touske, touske seisma
 Kui täis pefer ringis täib,
 Et ta wahto aiaks Saewa
 Selle au=uks, Kes keik täib.

Kedda täht'de weerleminne,
 Kedda Seraw kummardab,
 Sedda Waimo terretab
 Meie waimo palluminne.

7.

Mis on Lojal' wasto anda?

Onnis kes Ta sarnane!

Kurwastus ja waesus tulgo

Kõõmsattega Kõõmule!

Tgga wihha melest mingo,

Sago sõbraks, waenlane!

Kui ta seädnudki meil' Lingo,

Ei se puutko temmase!

Meie wõlla, ramat lõpko!

Lõpko wihha Ilma peält!

Wennad! kõrgelt üllemelt

Moistab Jummal jälle armo.

8.

Kas kes waewas kindlat süddant!

Abbi wagga Nutjattel!

Tõeks sago, mis su lubband!

Digust sõbral', waenlassel!

Keisrit fates, Mehhe julgest,

Kui ta katsuks ello peäl:

Musa tõle au ja kitust!
Otsa Gallalikkudel!

Lõge pühha ringi kofko!
Rõmo tundes, wandage,
Zäda selle nou=usse
Ni wist kui teid Jummal aitko!

9.

Peästmist sest, mis rahho rikkub,
Kurjal' meleparrandust!

Lotust, kui surm peäle kippub!

Kaels=kohtus hallastust!

Ra need Surnud tundko rõmo!

Wennad! tõstkem lauldes heält:

Keikil' Jummal andeks andko!

Kaddugo pat ärra teält!

Uhte õnna lõppe=tundi!

Haua=sängis hingamist!

Wennad, olgo armolist

Surno=kohtomoistjat meilgi!



Keif tulleb heafs Neile, kes Jum- malat armastawad.

Ulewaino Kein nitis heinamaad omma nore Raesega, ja nende weike Jürri maggas poesa willus. Agga kui päike hakkas launat näitma, ütles Tio, wikkatit ihhodes, Kein wasto: nüüd lähhan koddust asja kuulma ja launa-sutait toma. Ja nende weike lapse- hoidia pallus: wotta mind kasa, ma noppin fenni marjo. Eesite Tio seisis wasto; agga kui ka plikka silmas wet nägi, ütles ta Kei- nule: wata sinna siis last nt kaua — agga illufaste! muido taplen kurjaste. Sest loi Kein nago tössiseks, ja kostis: eks ta oli minnogi melest kallis? ja Tio wastas naer- des, selle wihhaga lähhab sa weel armsamak- mo ees. Se jahhutas Keinut nenda, et ta ütles: kas nouame lehma weel jure? ja wiim- ne ting, mis se sisse tenib, olgo sinno ehte pärralt! Agga Tio kostis: kül se mui- dogi ärrakullub: tüdrukule annaksin parre- mat mütsi, sullasele nahk püksa ja sulle ostak- sin sapad; sest perre illo on Perrenaese keige- uhkem ehte, ja kui Mees rides, wadetakse ka Raese peäle. Siis ütles Kein: kui sällo är- ramüün, tulgo lehm assemele, keif sed:

da mis ülle jääb, saad sinna. End siis nouga me ennesele korwankri ja wõõrslimmid, wastas Dio jälle; sest ikka illusam, kui seddawisi sõidame. Hea naesele mees annab hea melega woito, kostis Rein, ja Dio lasks ülle ka rede, kui sulle, mis tulekesest aetakse — weike plikka tagga järrele.

Rein jäi niitma, ja nites saatsid temma mõtted Tiut, senni kui suur launa kätte weres; siis heitis, tedda taggasi odates, weiki Jürri korwa puhkama. — ja kedda armastan eennam: Tiut woi sedda last? mõtles ta ise seenneses — armastan mollemid — ei olle ka wahhet. Nenda mõtteldes uinus ta magama. Pawa pallaw joendas keik messad ja laggedad, ja die suitsud keerlesid ülle wäljade, otse kui põllets ma-ilm; koddowellajas otsis seina warjo, ja lehtpu-katte jahhutas Reinut ja Jürrit — wärskke hein olli nende paddi ja keikjuggu lilled nende toa illo — linnud laulsid oksade peäl ja lookenne ülle nende maggamisse kohta, nenda Rein raskest tõõst hingas, kallis laps kaenas ja kallis Naene süddames.

Süski mis on keigeparremadgi rõmud siin! Sesamma silmapilk, mis meid Inglitte seltsi tõstab, aiab meid, keige kibbedama wallusse; sest ei tea, kas Rein sai werendeli tundi hingama, kui jo hüti: tulge appi! ja tulge appi! — — Rein ei wotnud silmita

dagi, waid kargas kohhe pu peäle waatma — ja näggi koim metsalist ta naabri Hanso peäle kippuwad. Agga sesamma Hans teggi temmale püsti melehaigust; ja sest olli ta nago kahhe-wahhel, last temma pärrast üks jätta. Ommeti, kui tedda jälle kulis, appi hüüdwa, ütles ta: aitma pean minnema! wottis wemla seltsiks ja pelletas Hansoga waenlast. — Kui ta taggasi läks, kändis Hans, allandil keik, temma järrele.

Agga, helde Jummal! mis näggi Rein, kui ta lapse liggi sai — üks maddo ronnis temma ülle. Kurjateggia! küssendas Rein, ja se ellajas noelas, ärraminnes, last nenda, et ta halledaste hakkas nutma — paisetas ka kohhe et löötsuma jäi. Mis ütleb Tio nüüd! loi Rein käd kokko — ja ommeti ta ei kahhetend, et ta onnma Wihhameest aitnud; sest mis Innimenne õigusse pärrast teeb, sest temma südda ellades ei tunne wallo — agga, mis ütleb Tio! se mõtte närris temma süddant. Ka Hanso sisse leikas Reino willetsus ni wägga, et ta ütles: ma ollen sulle mitto tullist liga teinud; agga mitte ennam minno pahha waim, sinno waim peab mind juhhatama — anna andeks, ja Jummal sa go sinno last aitma! Tehko mo lapsoga Jummal, mis tahhab, kostis Rein, ja andko sulle andeks kui minna sulle andeks annan! — agga mo waene Tio, mis ütleb se! Ei woi

Tio egga sinno wallo minno wallust ütte káia, kostis Hans wasto — ma kannan need tullised sööd, mis Onnisteggia omma wihamehhe peale käsib kogguda — need põlletawad mo hinge árra. Ei se tulloke põlletá árra, mis meleparrandaminne süttitab, wastas Rein, ja jo náhti Tiut tulleswad — kermeste ja rõõmsaste, sest ta tóttas omma Reino ja Jürri jure, pima lähker úhhes káes, ja teises, mis Jummal kórwa annud.

Waene Tio! ei sa tea, mis sind otab. Murreta terretasid sedda tannast hommikut — Jummal Jngel kinnitago sind, temma õhtut wasto wotma. Tio joudis ikka liggemale, agga sedda liggemale ta joudis, sedda raske-maks jáid temma sammud, sest ja hakkas jo emalt tundma, et seál head luggu ei olnud.

Rein láks ta wasto, ja rákis temmale keik, otsast otsani — ja se árra werrega Tio, kes sedda kuuldes, wárrisedes lapse pole tóttas, jái ni tuggewaks, et ta ütles: sa olled teinud mis õige innimesse kóhhus on — minno sú on, et ma plikka tahmist teggin — ja siis langes ta lapse kórwa ja nuttis ni árdaste, et Hans sure heálega Jummalat palus. Agga se plikka ütles: pekske mind, et ma árra ollen olnud! — Agga Tio wastas: wáti! efs ma isse piddand targem ollema? wottis omma last sülle ja ütles: kóndime temmaga kulla pole, ehk juhtub kegi, kes ussi

waštane — Laks ka, ja Rein temmaga. Hans jäi nende asjemele niitma.

Kui nad ehk wersta maad kõndind, aias Prao Laur neist möda. Ommeti wiwis ta, nendega jutto aiades; sest sedda ta armastas wägga. Algga kui ta nende willetsust kulis, naeris ta raiest suust, üteldes: sedda sa last üksi jätsid! ma kuulsin tedda ka kiskendawad. Olled isse ommeti Hanso suur tuttaw? kostis Tio. Tuttaw, tuttaw, pomises Laur wasto, eks ma olle iggauhhega tuttaw? ja soitis emale.

Oh sa inimenne! ütles Tio — kui nabad ja saud rihute, küll siis aitate teine teist ja nifuggune naerab meid. Urra pahhanda meelt, ütles Rein, sureb se laps, siis naerab meid mitto; agga süiski ma ei taggane, teisi aitmast. Nenda räkides nad jälle, ehk wersta emale said, ja Rein fergitas Tio koorma, last kandes. Siis tulli üks naene, soites, nende wasto. Kui südda wallutab, siis film sedda tunnistas — mis hädda aiab teid, waesi? küsis sepärrast se naene — ja omma hädda räkida, on igga häddalisse ainus fergitus. Algga kui se naene nende jutto kuulnud, pöras ta omma minnemist taggasi, ja wottis Tiut lapsega wantri peäle, üteldes: ikka fergem on soita kui káia. Rein on mees temma kõndigo jalla — ma wiin selle jure,

kes mitto aitnud. Sest jäi Tio südda loot-
samaks.

Agga nende te läks ikka kitsamaks — ja
keigekitsama kohha peäl seisis heinakoorm kat-
kilainud astiga — ning mollemal pool nisug-
gune mets, et jallagi hädda olli möda min-
na. Oh, meie waesed ütles Tio — dige
nägo olleks Jummal isse meie wasto. Olle-
me siis meie Jummal wasto, et ta meie
wasto peaks ollema? kostis Rein — innimesse
kohhus on, keik kannatada! Ja Tio wastas,
ohkades wanfri peält mahha tulles: anna
andeks, ma kannatan! Siis ütles se tekaia-
naene: ma otaksin siin ehk dini, kui ma isse
mitte, kuddur keik, dige praego abbi emesele
kulumata lähkäksin, kulla ei olle ka kuigi kau-
gel ennam, ja kullakubja jurest juhhatas teid
iggauks senna, kuhho minna teid olleksin wi-
nud — Jummal aitko teid ja mind!

Nüüd olli Tio ja Rein jälle üks, ja Tio
ütles: kes isse häddas, tunneb ka teise wae-
wa — ei Laur pakkund wanfrit, et ta kii-
seddasamma teed aias, ja se haige naene tulli
ommast minnemisest taggasi, meid saatma —
kel hea põlli ká, mis se hollib teistest. Siis
ütles Rein: Jummal tännatud, ka meie elle
ollu tänni hea põswelinne ja seddasamma
naest, kes nüüd kuddur, ollen ma tunnud kui
ta terve ja priisk olli, ja sesamma helde meel
juhhatas temma süddant jo siis; agga ehk

praego ei panne ükski temma ennese hädda tähhele. Nenda jutto aiades katjusid nemi-
 mad heinakoormast möda sada. Agga selle
 koorma perremees kutsus Meinut ennesele ab-
 hiks, wanfrit parrandama, ja Mein wastas,
 nago kurjaga: ma ollen isse abbita! Sest,
 sest naesest räkides, tulli ta mehe, kui mitto-
 kord need temmastgi tagganend, kellele ta
 head teind, ja se ligutas temma werd. Siis
 ütles Dio jälle: oi, oi, Mein! öige praego
 nomisid mind, ja müüd teed isse patto, ja
 seia aitma, ma lähhan lapsega eel — kull
 saad mind jälle kätte. Ja Mein wastas:
 anna andeks! ja läks aitma. Nenda sien-
 dab wagga abbi-ello rahwas teine teise ekhi-
 mist, ja se kallis sanna: anna andeks ikka
 kohhe leppib neid jälle ärra. Abbi-ellad! kes
 teie agga kurja rehhes ühhes nous olette,
 noudke takka Dio ja Meino meest — soen-
 dage ommad süddamed nende armastuise
 tulle äres! siis teie korwa meel jääb peh-
 meks, enne kui pörge-tulluke sedda weel
 korwemaks kedab.

— Agga selle te liggi, kus Dio metsast läb-
 bi piddi minnema, olli ühhe sure kiwvi war-
 jul üks wanna halli peaga Mees istumas,
 ie laulis:

Raske siin on ello te,
 Siiski rõõm on Täewa minna!

Keik, mis juhtub Waggale

Sadab temma Hinge siina.

Need sannad langesid nenda Tio peäle, et ta, omma teed eddasi kâies, kaks ja kolm kord taggasi watis, mötteldes: kui ma wanfri peäle olleksin jânud, ei ma siis sedda mitte olleks kuulnud, ja need mõtted jâid temmale seltsiks üksi kâies.

Dige nâer kippub peäle nisugguste pâr-rast irwitas Laur isseennehes, kui ta Tiust ja Reinust arrâatas — seal nad nüüd omma Pühhadusfega on! Seddawisi pillades hakkas ta tukkuma. Agga nattuke teest arrâ olli üks süggaw saue auk, selle âre temma hobbone tedda wiis — ja kui ta âkkiste tele tombas, langes wanfer ümber, ja ta libbises wanfri peält selle süggawa augo sisse. isse jo wâssind, et ta ennâm jallule ei saand. Esimesse hirmoga wandus ta — siis hûdis ta appi — siis pallus ta Jummalat — siis puhkas ta — siis jälle wanduma.

Jssand Jummal! loi Tio riski ette, kui ta ikka liggemale selle heale pole sai: ta hundid lahti! ja dige nago Lauri heâl — on ka Laur, ütles ta, kui senna tulli — kuidas sa seia said? Jâin tukkuma, kostis Laur, ja hobbone ramp pillas mind selle augo sisse —

aita mind mäele! Et kui hea melega! kui mul sedda joudo olleks, wastas Tio, ja laps aega annaks; Kein tulleb järrele, kannata ni kaua weel — ja tõttas külla pole. Worto kurrat sind ja Keinut, ei kowwemat suggu olle, kui inimest! wandus Kein tagga järrele, ja nenda ta piddi nüüd weel saue-mud-das pihhertsema kurni Kein tulli. Tulli ka Kein pea ja wennis ja tõstis tedda seält wälja, et isse pole kehhani märjaks jäi, toi hobbose ta kätte, ja seadis tedda jälle min-nema, üteldes: ärra naera eimam sedda, kes Häddaliit aitab. — Agga se sanna teggi Laurit nenda wihaseks, et ta mitte musta ehk walget lafund, kui soitis agga peäle.

Senni olli Tio, kes jo liggi külla sanud, lapssega mahhaistund, sepärrast et laps hinge heitis — ja kui Laur möda läks, hüdis Tio: jo meie Jürri walmis — kas näggid Keinut? Tulleb tagga järrel, wastas Laur, feik wihsane weel. Ehk annad naulle wankri, ütles Tio jälle, et surnud lapssega foto saan? ja lähhad siit jalla wõõrsile, ma läkkitan hoost homme warra taggasi. — Agga Laur kostis: ma ollen isse surnud, ning isse en-neses arwas ta: saaksin agga ölle ja winale — ja sedda aiama.

Tio tousis siis ülles, ja hakkas Keine wasto foto pole kõndima — Wois küll aw-wata, mis Keine siidda ütles, sedda surnud

last näggemast. Helde Loja! kes Sa Wannematte Armo Easte pole ni kangeste olled seadnud, tõeste! ülle sedda kadduwat ello on se pärris koht, kus need nuttud, mis siin meid alla wautawad, iggaweste meie rõmo tõstwad.

Igga Teggia wottis jo õhto-leiba, ja unnustas päwa:koorma, maggusat jutto aiades — murre-kantaw unni kutsus jo, kui Rein ja Tio selle kiwvi jure tulid, kus se wanna halli peaga Mees istus. Üks kallis õhto willutas mis päwa pallaw wärsitand, ja Iggamees rüpas sedda rõmo — Tio ja Reino melest keif ma:ilm olli rõmota. Selle walloga istus Tio selle Wannakesse kõrwa, temmale Keif räkides — Rein seisis nende ees, surnud Laps süles.

Kas ollete Taewast ja Maad tähhele pannud? küsis se wanna Mees, kui nad omma jutto ollid lõppetand. Et kui wägga! kostis Tio. Siis teate, et keif targaste on seatud? küsis ta jälle, woi, ehk arwate, et Päike ja Ku ja Tähhed isseennesest ommad teed käiwad? — Ni piisut kui weski-rattas isseennesest käib, kostis Rein. Siis ussute ka, küsis ta jälle, et keigealwema rohhoakese juur ja keige-õranama säsekesie ello mitte isseennesest ei olle? Ja Rein wastas: suur

on meie Jummal! Temma heldus täidab Keik! ja Temma tarkust kulutab Keik! Agga mis saggune loom sudab sedda tähhele panna? küsisi ta nüüd. Egga teine, kui Innimenne? kostis Tio. Siis tousisi se Wannake istumast püsti ja ütles: kui nüüd Jummal sedda rohto wälja peäl, mis tanna on, ja homine ahjo wissatakse, ja sedda keigewähhemat ellajat nenda ehhitab, kui paljo ennam mitte teid, teie Nodra-üsklikud! Agga kas meie põrmo-ello ullatab sena? (Kein ja Tio ei wastand muud, kui õhkasid) Siis ütles se Wannake mis teie tanna ollete teinud ja kannatanud, se tõstab teie nimmed taewa-ramato sisse. Ommeti meie laps pididi surema? kostis Tio. Ta pididi surema, kostis wasto se Wanna, sest Jummal ei tulle hoidma, mis innimenne isse woib hoida; agga keik head, mis innimenne teeb, tassub temma jo siin ja seal igaweste. Kuida ma sedda last woisin hoida, ütles Kein, kui ma teist ollin aitamas? Kas sa ei tunnud ühtegi kartust lapse pärast, kui so plikka sind pallus, ennast kasa wotta, ütles se Wanna siis Tio wasto. Kuid ma sedda tundsin, kostis Tio, seisin separest ka wasto. Siis jo sinno ennese moistus sind nomis, last mitte üksitta, sest Kein jäi nutma, ütles se Wannake jälle, ja ommeti wotsid tedda lapse jurest ärra!

Tõeste, igga essimenne mõtte, misga meie moistus siis meie süddant ligutab kui midagi meid kiusab, on sinno juhharaja-mõtte; kes sedda mõttet katsub kautada, lööb ennast ommast Tee-näitjast lahti. Tõssi on, ütles Rein, ja siiski ma praegoni ei kahetse et aitma läksin. — Sest sind aias so südda, mis Taewaliste seltsi kolbab, wastas se Wanna; agga sesamma südda peab sind õppetama, et Jummal mitte ennam immet ei te; sest muido innimeste lotus teeks neid keif holetumaks — meie ennesse moistus on se Ingel, kedda Jummal meile Hoidjaks on annud; kes selle Ingli nomimist tähhele panned, ei se lange. Ja kas Wannemad teadwat ette, mis nende Lastele woib juhtuda? Agga kui Jummal neid norelt wottab, siis on nemmad need Ingrid kes üksford neid tulleswad terretama.

Kes sa olled? kallis Wanna-issa! ütles Tio. Ma ollen üks waene Ellatand, kes mitto head ja kurja näinud, ja wahhest sega nüüd aega witan, et tähhele pannen, kuidamitto, kibbedat waewa tundes, taewa pole kõnnib, ja mitto teine, kargades, porgo tottab, kostis se Wanna. Kas siis agga waew sadab Taewa? küsis Tio; meie olleme tänini õnnes elland, ja siiski Jummalat meles pidand; ja mitto näab kü waewa, ja jahab ikka tagga koeremaks. Se on keif sed-

da möda, wastas ta, fuida kegi Hea waimo-
 le, ehk kurja waimole maad annab; sest ig-
 gaühhe innimesse ennese kätte on se melewald
 antud, taewale ehk pörgule ellada, sest igga
 mehhe ennese teggude järrel maksetakse tem-
 male kätte: igga ilmajüta rõõm sadab tae-
 wa, igga waew, mis innimesse ennese sü-
 pärrast temma peäle langeb, rõhhub pör-
 go pole, kui mitte kahhetsemisse wallo ja
 meleparrandamisse waew temma süddant ei
 põra. Meie rõmud on lõppend siin
 Mailmas! ütles Tio selle peäle. Lõppend?
 Küsis se wanna isä. Kas Jummal siis
 innimessele agga sepärrast moistust on an-
 nud, et ta peab moistma, ello kibbedusfi
 tundma? sest ello rõmo tunneb teine loom
 ka; agga ello kibbedusfi tunneb agga se,
 kellel moistus on. Eks so aus ello panne
 sind jo sedda arwama, et so hinge te õnsa-
 ma ello pole lähhäb? Kas seddasinnast
 õnsat ello kegi siin pärrida saab? — Kas
 se ello mis siin, annab neid sulle taggasi,
 kelle haudade ärre so südda wärrisema jääb?
 — ehk, kas sa woid arwata, et Jummal
 Armastust meie süddamette sisse olleks
 lonud, ilma sedda taewast lomatta, kus
 nisuggune armastus omma iggawest palka
 sissepärrib —? Eks Hanso meleparrandamin-
 ne ei tousnud teie kurwastussest? ja kui
 keik taewas rõmo tunneb ühhe pattuse pär-

rast, kes meelt parrandab, kui palju enam peaksite teie jo praego sedda rõõmu tundma! — Ja enná ka Laur tulli aiades.

Mis se tahhab! ütles Tio. Agga temma pakkus Reinole nuttes kát, üteldes: ja olled tänna Hansole ja minnule palju armo teinud: ja minna Kurjateggia ei rákind sulle head sanna selle ette, játsin ka so náest omma murre sísse; agga nüüd se waewab mind nenda, et ma alw keif isseenese melest ollen, ja mo hábbi ei anna so peále wadatagi — tulle, Tio, istu mo wantri peále, ma wiit sind, kuhho sa tahhad! — Já mulle Hansoga wennaks! wastas Rein, ja loi temmale kát; ja Tio ütles: kas náäd, weike Jürri rágib sinno meleparrandamist taewa. Siis wotis Laur Reino süllest sedda surnud last, ja wa-utas tedda omma wasto rinda, ja ütles: ei sinna olle mo pattud náinud; ehk surrid sepárrast, et minno ja minnosugguse kurri ello sind ei piddand rikkuma! mul on wiis poega ja kaks tüttart, kes ennamiste keif minno teed kónnivad — pöörge ja parrandage meid!

Kule, wanna Jssá! ütles Tio, ei weel olle lõppend meie rõõm — Digga kui ta temma pole filmad loi, ei olnud ta enam náhha — ja Tio hüdis: kuhho ta sai? — kes ta olli? Temma jut olli taewast, kostis Rein, olgo isse kes tahtes. Gest aiast kad-

dus nende kurwatus, ja Hans ja Laur hak-
 kaid õigust noudma omma laste ja perrer-
 tega. Seddawisi Jummal ello-waewad par-
 randab; sest surm on ello tõstja ja ei mitte
 ello rikkuja. Sepärrast punnufid nemmad
 ka weike Jürri haua-risti ümber ühhe pae-
 la lilledest, ja kirjotasid selle risti laua
 peäle:

Kemast lilled õitfewad,
 Agga pea närtfiwad;
 Armastusse mällestus
 Reigekindlam nimmetus;
 Surm meid siin kül kurwastab,
 Zaewas jälle rõmustab!



17.

Jut on se Koroke,

Öppetus on se Jwwa.

Jubba Leoke kulutas kewwadit. Pardiid ja Luiged ja Kurred joudsid taggasi, ja igga Loom ronnis talwe-pessast wälja, Suit terretama. Keif weed wa:usid alla, ja ikka soemad ilmad hakkasid tullesma, ning Ma ikka rohhelissemaks minnema, et monnikord jo särgi wäel wois tule warjul olla, Kuffed laulsid helledama heälega, ja Päsöke lendas kui Peiopois kes Saja tullemist kulutab. — Siis läks Kadri ühhel Pühha-päwa öhtul Sare Jürri perrese. Sest Wannemad ollid söbrad, ja ka nende Lapsed.

Ugga senna perrese juhtus ka teise wälja. Jaan woöraks. Käl ollid selle Jani Wannemad temmale mitto tüttart ennesele Minniaks nimmetanud; ikka ta weel arwas, Poismehhel wähhemat murret ollewad. Ommeti nüüd tulli teine nou: Sest ta näggi Kadrit, ja kummagi südda tundis teise kutsmist. Siiski ei wiibind Kadri seäna jämata, waid läks pea jälle koiu.

Ugga et kül Jaan sedda murretsema jäi, et Kadri ni ussinaste ärralainud, wottis ta süiski möttelda: kas ehk ollegi ni wagga kui peält näitab, sest mitto as'i kulla karwa — ja küsis omma Issa de, Sare Süri naese käest, mis head ehk alwa ta temmast pididi teadma? Ja se ütles: ei sedda last woi laita: mul on temmast rõmo ni mitto kord kui tulles, sest temma meel jühatab ka minno laste meelt. — Need sannad wa:usid Jani süddame pohja.

Jubba talw orras laenetas ja rohhi katis keik koshhad, et kannapoeg ja kannagi kulli eest warjo said. Jubba õitses Tomi kas ja Pihlakas, ja keik suggu lilled teggid heina ja karja-maad kennaiks. Ugga lehtpu andis warjo, ja keik metsad hellisid Linnude heältest — Süis tulli jälle Jaan ühhe laupäwa õhto willoga, kui õpik ja Nääk hüüdis, omma Issa õdde waatma. Ja kui ta seäna küllasse sai, näggi ta Kadrit, wet kaewust wotwad ning ütles, möda minnes temmale, tedda terretades: anna jua Tekäiale. Ja Kadri andis temmale jua omma puhta kappaga. Ei ma sedda kele-kastet ellades ei unnušta! hüdis Jaan, kappaga taggasi andes. Ja Kadri loi silmad mahha, üteldes: ärra pilka alwa an-net; winnas wet peäle ja läks koto. Ugga seäna perresse, kus ta Janit teadis ollewad, ta ei lainud

mitte. Sest ta arwas: kui temma südda nenda minno pole weab, kui minno südda temma pole, siis otsib temma mind, ja se tüdruk ei maksa middagi, kes jookseb Mehe wasto.

Jubba rukki põllud suitsesid ja heina Loogpandi sausse. Jubba masikas olli walmis, ja kaarlad jäid maggusaks ja poesa: marri hakkas punnama, ning päike keif taewa- alust kui saunaks sõendama. Siis ütles Pühapäwa homikul Jaan: tänna lähhan jalla Kirrikule; sest Lojus on aastand ja hirmustab hingamist; ka on ilm jälle selge wihmast mis odra aiab loma, ja pallawat on pehmitand. Igga kui ta Kirriko liggidale sai, juhtus ta Kadri seltsi, kes teiste Kullalistega ka jalla seäna läks. Ikka olli hea, mõtles Jaan niid, et armo heidsin Lojusse peäle, sest se eest kõnnin temma kõrwas. Siiski nad ei räkind wiit sanna. Sest kerge innimenne kohhe walmis jutto aiama, agga aulik lööb kartma. Ommeti lõppes te otsa, enne kui tahtsid.

Ei wahtind Kirrikus Jaan Kadrit, egga temma Janit, waid kumbki panni õppetust rõhhele lauldes ja kuuldes. — Tõeste! Jummal Koiad on mitto innimesse melest ni alwaks sanud, et igga Diglane kõrtsis tasasem on. Ja ommeti ka nemmad tahtwad, et Jummal neid peab hoidma — egga

olle neilgi neist abbimeest surma häddas, kui Sedda. Oh, kelago igga Wagga nisugust dällust! — Ei olle tarwis, et ta sanaga nomis, sest temma waggadusse tödde maksab ennam kui janna ja juhhatab jo, nenda kui temma kawwalusseta ello se künal on, mis keigepimmedamad pattonurgad walgeks teeb; sest kes julgeb seal patto tehha, kuhho õige inimesse silm ullatab?

Agga Kirrikust wäljainnes pallus Kadri ennast ühhe naabri naese wankri peäle, ja sõitis temmaga ärra. Ja Jaan jäi agga ümberringi waatma — mötteldes: kuhho ta ommeti sai? ehk on jo teise pärralt, ja loob se pärrast minno eest ärra! Sedda kartes, ja nenda isje enneses räkides, läks ta üksi taggasi, igga muud seltsi kõrwale jättes. Agga omma Wannemattete räkis ta omma luggu.

Jubba tuul aias ülle ruffi: kõrre ja odra pea langes kummarkülle, ja talw: orras toufis werre-karwa. Jubba rehhe suits kuiwatas uut willa, ja hone: söe rõmustas Wäljaliste süddant. Keik linno poiad hakkasid emma surusseks sama, ja wars ja lamba tal emmast lahkuma — Siis juhtus Kadri kord Karja Korraliseks. Agga Jani hobbone olli sel õsel ärrakaddund, ja temma sedda jo warra hommikult takka aiand — ning, rahwa juhhatamist möda, ikka liggemale Kadri kül-

la poli sanud. Ja, enná! Kadri istub üh-
hel pool pöesa ja kuddub kinnast, ja hobbe-
ne sööb teisel pool. Mollemad otsin! molle-
mad leian! hüdis Jaan sure rõmoga; ja
Kadri ei näinud tedda mitte enne kui ta selle
heäle peäle loi waatma, ärraehmatand keif,
aino üksi olles: Sest Karjane seisis hopis
teisel. Jaan rakis temmale kohhe omma
hobbose luggu ütles, ning ütles sesamma jo-
nega: et Jummal mind seddawisi sinno jure
juhhatand, siis kule mo süddame nou: sa
said armsaks mo melest esimesest otsast kui
sind näggin — agga mis Sinno südda
ütleb?

Kadri kostis: rägi sedda minno Wanne-
mattele, sest ilma nende teadmatta ei tea min-
na ühtegi — ei siin sünni sest räkida. Siis
panni Jaan wäljad omma hobbose pähhä ja
ütles ärrasoites: Kidetud olgo Se, kes sind
on lonud!

Agga ni pea kui Kadri koiõ sai, ütles ia
emmale: ei olle ma tännini weel middagi
omma Wannematte ees warjul piddand, se-
pärast tunnistän, et tunnaeile, kui Karja
hoidmas korral ollin, teise walla Jaan, om-
ma lojust otsides, minno jure juhtus, ja se-
samma jonega mind ennesele abbikasaks küs-
sis; agga ilma teie teadmatta ma ei annud
temmale ühtegi otsust weel, et mo süüda kü
temma pole on. Siis kostis moistlik em-

ma: egga meiegi nisuggust Meest sulle ei kela: ommeti kallimaks ta melest said, et Wannemattete andsid sedda au. Sest igga Wannem naab omma lapse pärrast mitto waewa, ja ei tahha muud tanno se eest, kui et lapse käsfi hästi käib.

Jubba leht pu olli omma kattet mahha heitnud, ja ükski lind ei laulnud ennam temma oksade peäl. Keif rohhi olli jo närt-sind ja Karjane ja Lambolinne wärrisesid metsa-tulle paistel. Siis tullid ühhel laupäwa õhtul kaks Meest ratsa, senni kui Kadri isä aue. Perre koerad haukusid ja teiste perrette koerad tagga järvel, et se jut kõhhe ülle kulla weres; sest Ku paistis otse kui künal ja Jaan ja temma Isä-mees ollid need kaks Tulliat. Kadri südda loi kema, ja temma Wannemad wotsid nende terretamist ja nende winad illusaste wasto.

Jubba kandsid keif jäed ja järwed, ja lumme kord kattis orrud ja maad. Kus wanter sõitnud seal aias nüüd reggi ja saan, ja kus lamba- ja kitsetal hüppand ja hanne ja pardi poeg oiund, seal seisid nüüd süggawad hanged; ja kus lapsed palja jallo mängind, seal mõus kuub ja kassokas, et roigas agga praksus ja seina-palk pankus. Sel õhtul wasto pühhapäwa, kui keif tähhed hilgasid, tullid Jami ja Kadri pulma Bodrad Peio ja Meio kotta kolko, ning leidsid seal lauad

ja lauapeälis walnuis, et keif rõmoga mag-
gama lääsid.

Ugga kui teisel homikul Peio poisid kulu-
tasid, et Kirriko pidid minnema, siis ütles
Jani issa: enne kui selle pühha tele lähhä-
te, tahhame Jummalat palluda, et Temma
Ingel meie Eästega olleks. — Istusid siis
Keif mahha, ja temma laulis nendega sed-
da laulo, mis selle Publi-katekismusje ra-
matus mis õnnis Oberpastor Winkler, kui
ta weel Jürri Roggodusse Oppetaja olli,
walmistanud on, 240 lehhe peält leitakse ja
seddawi hakkab: Ma tahhan üksnes Jum-
malast u. t. s. Ja kui se luggu sai laul-
dud, tulli Jaan omma Wannemattele jum-
malaga jäatma, ja nemmad õnnistasid tedda.
Ja temma auwäärt Issa ütles: sago sinno
lapsed nenda sinno wasto ollema, kui sin-
na meie wasto olled olnud! ja Keif ütles
sid õhkades: andko Jummal sedda õnne ig-
gaihhe Wannemale! Ja nüüd läks Jaan
selle waimo-kilbiga kattetud, omma hobbose
selga, mis jo hirnus ja kargas, ja Peiopoi-
sid teine temma teise pole, ja Saiawannem
ja Sajaselts nende järrele, et lummi karjus
ja labja raud plaksus.

Ka Kadrit saatsid temma Wannematte
õnnistamisjed Kirriko; ja weel, kui ta om-
ma Saatjattega Kirriko sisse astus, paistis
temma näo peält temma süddame täunq je

eest iggauhhe silma. Sest pühhad tundmis-
 sed tousewad süddamest ja iigutawad igga-
 uhhe Teise süddant, et Kerge-melelinnegi tõs-
 siseks jääb. Ja kui Sajawannem Peigmeh-
 hega temma pinki erta astus, tedda Ultari
 ette wima, andis ta wärrisedes Peigmehhele
 kät, ja läks temmaga Laulataja ette, südda-
 mes Jummal pole õhkades, ning keik tem-
 ma Saatjatte süddamed ollid palwele.

On ka laulatamisse aeg üks suur aeg; ja
 se Armastus mis seal tootakse, peakš ello ot-
 sani mele jääma. Sest kas mõnnusamat ab-
 bi olleks Jummal woinud inimessiele lüa,
 kui sedda abbi, mis Ta abbielloga on sead-
 nud? Mis Teine sissetenib on Teise kasso
 — agga mis Teine ka-utab, on ka teise
 kahjo. Temma kõrwas hingad Sa om-
 mast murrest ja waewast — Temma se on,
 kes Sinnoga nuttab, kui Sa nuttab, Sin-
 noga rõmustelleb, kui sa rõmustelled. Tem-
 ma se ou, kes Sind mahha ei jätta So
 wiimse wallo sees. Temma se on, kes Sind
 juhatab. Kas so südda kannatab, ni sug-
 guse Seltsilissege wiha piddada? Sepär-
 rast leppige ikka lohhe ärra kui riid wahhest
 touseb ja mõttelge warsti, et se teie keige kal-
 lim Heateggia on, kellega wahhendate ning sa-

ge siis igga leppimisese järrel weel kallimaks
teine teise melest.

Sest abbiello-armastus ou Taewa-siddem,
ja punneb meile igga west rõmo, annab sul
koddust ja wäljast rõmo jo siin. Olle se-
parrast Jummalä maiapiddaja seddawisi, et
kui Temma Sind kutsub, arro teggema
Sinno Maiapiddamissest, Sinno Abbieläsa
siis ja Sinno Ommased Sind takka leinama
jäwad, ja nende suud kinni sulluwad, kes
Sind wihtawad; sest ei woi Se iggauhhe
tahtmist tehha, kelle hinge peäl ammet sei-
sab. Igga õige innimesse hing touseb, kui
temma ihho wa=ub — ja temma Nimmi
touseb temma Hingega.

Kuttust kaub ello kãrra,
Kãtki woitleb Hauaga.
Kahwas kaswas, õitseb ärra,
Tulleb, lähhãb seismatta.

Señna, tãnna werri weab
Kui ta meie sonntes keeb;
Õnnis, kes keik nenda seab
Et wõit waggadusseel jããb!

Cest, mis kadduw sin meil naitab,
Zeise ello jour on se;
Wagga ello waimo toidab,
Patto rōdm on ūrrife.



18.

Kes telsele aufo kaewab, langeb
Jõse sisse.

Üksford ellas üks rikkas Prana, se olli ni haige, et ükski rohhi ei aidand. Agga temma perre ei tahtnud, et ta pidbi surrema. Sepärrast kulasid nemmad übertaudo nijugust ma:arsti, kes tedda ehk ommeti terweks teeks, ja faks sullast lääsid diete seks wälja, nijuggust Terweteggiat üllesleidma. Kuulsid ka, kui tükki maad ollid káinud, sesuggusest rákitawad kelle nimmi õoldi Larens ollewad. Agga ei ükski ostand muudwisi temma jure juhhatada, kui agga sedda üteldes, et ta tagga metsas ühhes hursifokeses, üksi aino naesega, kui wanna waene, pididi ellama.

Sedda juhhatamist móda, ja selle otsimis- se wallus tullid nemmad ka nijugguse hursifokesse jure, kus üks wanna náene ukse walges kehras. Terre, wanna moor! ütlesid nemmad. Terre seia tullemast! wastas teine. On Meest ka — woi ellad üksi? küs- siwad nemmad, ja wanna Moor wastab: egga ma mehhetá siin metsa lanes ei ella. — Mis so mehhe nimmi on? küsüwad jälle; ja wanna moor küsüib wasto: mis temma

nimmest tahhate? — Iffa temmal nimmi on? ütles üks neist sullastest, — kurja nouga meie sei a ei olle tulnud. — Temma nimmi on Larens, wastas ta siis, — mis temmast tahhate?

Jubba nüüd sai Meeste südda rõõmjaks. Ehk sinno mees on sesamma, kellest ööldakse, tedda keige nurjatomad többed suutwad ka-utada? ütlevad nemmad, meie olleme ühhe rikka, hea Praua sullased, kes ni haige, et keigetargem nou ennam ei ullata; ehk sinno mees se abbiandja on? Wanna moor naeratas ja kehvas peäle. — Jälle küsiwad: kül temma ifka se on, sest teddagi nimmetakse Larens. Wanna moor loob rõõsijeks keit, nenda et wok seisma jääb. Siis jälle nago unnest ärkand, temma kehvas, wait olles ja ifka weel mõttes. Ütle agga Jah! ehk Ei! palluwad nemmad jälle. Siis ommeti ütles ta: Kui tahhate tedda arstiks wotta, egga miina kela; agga ei temma heaga tulle. — Miks siis mitte heaga? küsiwad nemmad. — Sepärrast mitte, et muido temma abbi ei mdo, temma wastas. Üks sullane pistis kohhe selle sannume eest Kubla tükki temma peusse. Agga wanna inimenne lükkas sedda ärra ja ütles: mitte tinga enne, künni ommad kunstid on teinud. — Oppe ta meid, kallis Wannake! ja näita meid temma iure! pallused nemmad nüüd. Wanna

moor langeb jälle mõtsema, ikka peäle kehra-
des ja silmad hõbbe-tükki pole. Sest kül-
temma rahha-ahne südda olleks sedda wot-
nud, kui ta ei olleks kartnud, et se tigge-
nou, mis kõhhe mehhe wasto temma südda-
mehse loi, temmale siis suuremat müüd teeks.
Ugga sepärrast jälle, et ta sedda ei wotnud,
kaswas sullaste lotus ja sedda ennam pal-
lusid nemmad tedda, et na neid pididi juh-
hama.

Minno õppetus on se, ütles ta siis wi-
maks, te ta omma abbi mitte ei tohhi ülles-
tunnistada, enne kui keppi wallo tedda sun-
nib, kes temma abbi tarwitab, peab sepär-
rast temma reied senni mõõtma, kuni ta lub-
bab, kasa tulla. Sesamma jalg-te juhatab
temma jure, mitte kaks sadda sammo siit,
kus ta õige praego pöesa warjul puid raiub.
Tehke müüd mis tahhate — ei ma ennam
lausu musta egga walget. Reed sannad ol-
lid petsikad kül — liati sel, kes abbi otsid.

Kül süddame tiggedus aiab mitto inni-
mest ka sellele kurja teggema, kes temmale
head teeb ja unustab omma wiha toius
keik armo ärra mis ta on sanud. Kas
parremat Heateggiat wois Wamma moril
olla, kui temma mees? ja ommiti ta
kandis ommas süddamees sepärrast tem-

ma peäle wiha, et ta temmaga mitte kura
ja nausse ei heitnud, ja ei piddant ühtegi
luggu sest abbist mis temmal temmast olli.

Waene Larens katus õige sel aial, kui
nisuggune kange kōhhus temma peäle mois-
teti, omma aowirna tais sada, et se lābbi
ehk naese wiha pōraks; sest temma olli eil-
sest weel temma kange hirno al nende mun-
nade pārrast, mis wanna moor õsel kulla
kanna-pessade seest olli wotnud ja temma
üllekrākind. Staius sepārrast niid ello po-
lest peäle, ei muud kui kamsoli rābbal selgas,
kui ühhe korraga need kaks sullast temma
ees seismas.

Kas sinna olled se tark mees, kelle nimi
Larens? küsivad nemmad, tedda terreta-
des. Larens on mo nimmi, agga teine ol-
go tark mees ja ei mitte minna, wastab
temma. Meie tarwitame sinna abbi — tulle
meiega, ütewad palwe heālega esite. Kuhu
ho pean tulles? küsib temma. Üht suurt
prauat terweks teggema, wastawad nemmad.
Kui parremat abbi ei olle kui mind, siis par-
rago Jummal sedda surust, kostis Larens.
Kas tulled, woi mitte? küsivad niid —
— Mis ma tulles — ei minna tulle! ütles-
ta, ja hakkab jälle puid raiuma — ja nem-
mad keppidega temma rieved mõdima, paats
ja paats, ja jälle wahhel küsides: Kas tah-
had tulla? ja temma wasto: mitte! mitte!

ja nemmad siis weel kibbedaminne tagguma — ütteldeš: meie peksame ni kava, kui pead tullesma — et mets lahus, ja wanna moril, emalt sedda nähha, hea meel olli, isseenneses ütteldeš: waat se kullub sulle ärra!

Kuhho se waene Carens siis peasis, kui piddi, küssendades ja nuttes, ütlesma: jah! jah! ma tullen — wige mind kuhho tahhate.

Wotsid tedda siis kohhe omma kasa. Ja ni pea kui agga sanna sest hakkas ligutama, et ta ei keddagi weel terweks teinud, kargasid kohhe keppid temma pihte.

Agga kui senna said, kus se haige Praua olli, rousis teine luggu. Sest selle Praua hing ei teadnud sest middagi. Wotsid siis kätte tedda, kui ühhe woerama umkelist arsti, kelle te seält nago juhtund möda minna temmale nimmetada, arwades, et kui ta agga, ommad lausumisse sannad saaks ütelda, teine jo sest abbi saaks.

Agga pitka habbemega ja nende wanna riettega ei nad tohtnd tedda Praua ette wia, aiasid sepärrast temma habbet ärra, ja panid temmale õnsa Herra hobbe-tressidega rided, mis peäle kolmkümmend aastat kappis rippund, selga, ning seädsid temma juuksed mitto lokki, keif läbbi ja läbbi pudertud — pistid keppitest temma kätte ja õnsa Herra kuld-tressi kubarat temma kaenla alla.

Agga keif allumisest rided jätsid nemmad

wahhetamatta, sest Praua haigus olli nenda toubnud, et neil sedda aega ei olnud. Ka olli temma kehha muidogi rammokas ja miud selle arstiks-samisse labbi weel paksemaks paisund, et nisuggust riet, mis temma jalga siindis, seal ei olnudgi; lootsid ka, et nende Haige sedda ei pidand tãhhele pannema, ning kelasid temmale wãgga arra, mitte uhte sanna Praua kuuldes rãkimast — wemlad kohhe walmis, kui teistwisi teeks.

Kul naer kippus iggãuhhe peale, tedda nenda wãlja-ehhitud nãhha; siiski ei uiski naernud, Praua pãrrast. Ommeti lust olli wadata kuida ta seal seisib, silmad wõderoti wemlatte pole.

Agga ni pea kui Praua tedda nãggi, hakkas ta, ni haige kui ta olli, nenda naerma, et sest uks kaswias, mis temma rindus olli, lahti laks, ja ni paljo madda ja werd wãlja aias, et ta hakkas lãkkatama.

Miud uiski ennam ei pannud sedda Arsti tãhhele, sest iggamees tõttas Haiget aitma. Agga seenni luppas teine minnema — ikka mõda teed joostes — ja ta wahhel taggasi wadates, kas Arsti-teggiad tagga jãrrel olid, kũbbar, ja keppikenne kães, et jãnnes mitte kergeminne jallul — ni kaugele kui met-sa siise sai.

Seãlt juhtus ta omma moisa Kõllalistega folkko, kes liinast taggasi tullid. Ei uiski

neist tedda ennam tunnud, sest kũlma pãrrast olli temma sedda uhket kũbbaratki pãhhã pannud. Agga ommeti, kui ta neile keif ommad willestussed arrarãkinud, tundsid tedda keif, ja siis olli nisuggune naer wãljas, et monni pũsti jallal tahtis surra.

Ei temma ennese naenegi tunnud tedda, ja esite heãlest wottis ta õlles, kes ta olli. Agga need uhked rided aiasid kohhe hirmo wanna mori sisse. Sest ta loi warsti kartma, et nende lãbbi keif pididi õllestousuma, ja niũd ta mittokord nuttes kahhetse, sedda tiggemat pussi mehhele ollewa teinud.

Seddawisi ikka on: mis innimenne wihas toius teeb, temma taggajãrel, kui tullist odda, sũddames kaãnab. Sago sepãrrast igga Tigge, kes sedda jutto loeb, targaks ja parandago meelt! sest temmagi meleparrandamisfeks jookseb se jut.

Hea melega olleks ta need rided ahjo wiiskand; agga, kui neid takkapãrritakse, arwasta, siis keif, mis ma, õiget wiisi ja kowwerat wiisi ennesele korjand, ei ullata arra, sedda tassuda, ja selle ahhastussega ta hakkas niũd keif ommad pattud tundma: Kui mitto nuttis, minno halledusse peãle lotes, minnole omma murret, õtles ta isseennesele, ja minna pãrasin temmale selga, rõõmo jutto agga armastasin — niũd ollen isse murre; — kui mitto waest, liikkas minno sũdda minne:

ma, ja ma lasin sedda pallokest enneminne
 ärrahallitada; — kui mitto hilpo mädanēs
 kirsto, ja ma ei raatsid sest omma lastelegi
 anda — nüüd ehk isse pean armo palluma;
 Kui mitto wagga innimesse kitust närris
 minno kele-hammas purruks, ja kui mitto
 ilmasütale ollen minna melehaigust teind —
 kuhho nüüd mo ennese nimmi saab? Om-
 mast sõbrastki ma tagganēsin kui ta mitte
 minno nousse ei läind ehk miuno uhkust ei
 melitand — nüüd wanna Larenski jättab
 mind mahha, ja ma pean omma ahjo puid
 isse raiuma. Nenda nüüd keik illekohhus
 tulleb kätte!

Hopis teine luggu on, kui õige meel juh-
 hatab — langego siis keik ma-ilm peäle —
 ifka rahho jääb süddamesse. Algga Patto-
 tenia rahho ka:ub kui jää:sein päwa paistes,
 ja temma südda nõrkub kohhe kui waewa on.
 Sest suremat risti wanna moril tännini ei
 olnud kui sedda, et ta Larensi nähhes ei jul-
 gend pettust aiada ning temma kuuldes ei
 tohtind wassetada, kartes, et temma wanna
 Diglane sedda wäljaräkiks; sepärrast tem-
 ma ka sedda risti, mis nüüd näitis peäle
 tullemad, jo emalt ei suutnud kännatada.

Tulli ka wanna innimessele tuska kül; diete
 nago olleks moistnud sedda ette karta. Sest
 monne aia pärrast juhtus Larens nende sul-
 lästega kokko, kes tedda arstiks tõstnud.

Jubba wanna mees tahtis, tedda nähhes metsa miinna, agga teine piddas tedda ja räkis temmale keik mis naene teinud, ja kuida Praua se naero läbbi olli terweks saand, ning temmale nüüd se eest nelli tundrit rukkist ja nisamma paljo odre igga aasta, ello aiani, piddi andma, ja õnsa Herra rided, wiekümne rubla wasto, taggasi wotma.

Esimest korda sai Larensi südda wiwhaseks naese peäle, sedda kuuldes; agga se willi ja rahha leppis tedda jälle ärra. Ommeti olli ta ni tark, et ta pallus, sedda temma weñna, Malusse Jürri jure läkkitada, ja ei lausund mitte sanna sest naesele. — Sest temma tüttar olli weñna jures tenimas, ja wann moor ei sallind, et mees señna päwagi tööd meleheaks teggi; ja sedda sepärrast, et ta woeras-emma olli. Agga Larens armastas sedda tüttart wägga, ja lubbas nüüd keik wennale ja omma tütrele.

Sesamma temma wend, Malusse Jürri olli isje õiglane mees: agga wahhest ka naljakas. Sepärrast ütles ta weñnale: nattoke pussi peame temmale wasto teggema, ja se eest jägo minno ossa sest temma heaks: Anna tütrele kaks tündrit rukkist ja kaks tündrit odre, ja kakskümmend rubla. Teist ni paljo wilja ja kolmkümmend Rubla pea isje ennesele, naesega ellades. Sest waesust ning rikkust temmaga jaggada olles laulata:

misse jures tootand, ja õiget meest ei lahhu-
ta muud kui surm. Ommeti ei pea sinna
temmale veel ühtegi ütlemä, sest temma ei
pea omma õsa ka mitte wallota sama.

Et wanna moor ni pahha woeras-emma
olli, kutsub neid mo mele, kes head Woerad-
wannemad on. Sest ma tunnen neid, kes
woerad-lapsed perreminne kaswatawad, kui
lihhane wannem; ma tunnen neid, kes om-
ma enneste- ja woera-laste wahhel ühtegi
wahhet ei te, kui ehk ka südda omma lap-
se pole ennam weaks — siiski ühte wisi
õigust keigile moistwad. Mitto woeras-
wannem kannatas sedda waewa, sandi-pea-
ga last luggiaks tehha, ja omma wannem
tüddines ärra. Oh, mehhed! armastage ja
austage nisuggust naest kui Jummalä ingli.
Ja igga naene, kes nisuggust meest omma
esimesse mehhe lastele isaks saab, rõmus-
tago temma süddant. Ja lapsed langego ni-
suggune woera-wannema ümber kaela, ja aus-
tago tedda ello otsani!

Mõnne päwa pärrast todi ka se too-
tud willi Malusse Jürri jure. Larentsit en-
nast kästi, kaks päwa pärrast Jani päwa,
õnsa Herra riettega Praua jure tulla, need
wiiskümmend rubla sama; sest siis olli Praua
sündimisepääw. Ugga se juhhatas Jürrile
sedda nalja mele, mis ta tahtis heita. —
Juhatus ka kohhe teisel õhtul, et Larentsi

moor Malusse perresse tulli ühhe teise moori seltsiks, kes seal maioliseks olli. Sest teised keik, ollid warrule kutsitud, ja Jürri ühtes, ennast isse ka, jo sel õhtul piddawad matale minnema. — Ugga ronnis soja rehhe lae peäle.

Need kaks mori aiasid müüd wägga maggaste jutto, ja rüpasid ikka wahhel Jum-mala wilja seini kui maggama uinusid. Ugga, wanna moor! ei sa kül sedda maggusat und mitmel õöl ennam ei nä, sest sinno peäle tikkub praego paljo kibbedam kord, kui mehhe peäle saatsid. Sest kui Jürri kulis nende juhto:heäle ikka maddalamaks jäwad ja wimaks hopis lõppewad, hüdis ta ühhe praokesse läbbi lae peält mahha: Earensi moor! — wanna Earensi moor! tahhad rikkaks sada? Wanna moor kuleb. — Wanna Earensi moor! tahhad rikkaks sada? hüab ta jälle. — Müüd lükkab wanna moor teisi mori külge, wärrisedes isse, ja tasja hiljokeste küsides: kas kuled ka? — Teine wastab nisammoti wärrisedes ja nisamma hiljokeste: kulen, jah! Wanna Earensi moor! hüab ta kolmatkorda, kas tahhad rikkaks sada? siis naitan sulle rahha auko. Jah tahhan! wastab wanna moor, iggine ja lõõtsudes. Sest linno kissa ja korra-ullumist ta ennam kartis kui Kirja-ahwardamist ja Kirriko-õppetust; Ugga warjo ta piddas tondiks, ja pugges

nurka se eest, ja ommeti julges ta warras-
tada seälsammas nurkas. Nenda wasto olt
kast aiab innimenne, kes Jummalä Waimo-
le mitte maad omma süddamesse ei anna.
Agga kui tahhad rikkaks sada, hüdis se heäl
jälle, siis pead need waewad peäle wotma,
mis minno warrandust so kätte saatwad. Tah-
had sedda? Ja teine kostis jälle: jah tah-
han!

Panne siis tähhele ja kule, mis so peäl
seisab, hüdis se heäl nüüd: Jäni päini on
weel kümme päwa — senüi pead sinna päwa
takka agga söma, ja igga hommiko keik om-
ma ihho wärske nõggesettega korwetama, ja
ommeti sel päwal kui sa ei sö, omma jägo
waestele andma. Agga weel küsfin sinno
käest: kas tahhad need waewad kanda? weel
woid sest lahti lüa! Keik! keik tahhan kan-
da! kostis teine, ütle agga kus se rahha-
auf on.

Süis wastas se heäl: meie külla otsas,
öhto pole minnes, keigesurema kiwü kor-
was, külla tännawas, pohja pole sedda kiw-
wi, kui sa Jäni öhtul kolm jalga mulla
süsse ue labbidaga olled kaewand: Agga
kui üksford teggematta jättad, mis ennese
peäle wotsid, siis ka-ub se rahha ja so omma
warrandus ka. Need wiimsed sanad, et
temma endinegi warrandus wois kaddu-
da, kippitasid wägga temma süddames, ja

ta ollekš waršti sest taggasi idõnd; agga kaub olli tehtud. Dimmeri ollid mollemad nenda õimased wina rüpanisest ja rahha-ango mõttest, et kui unni olli lahkund, nemmad isse mitte selgeste ei teadnud, kas se neile unnuš olli näidetud, woi kas se mu wirastus olli. Siiski wanna Earensi moor, kelle südda agga rahha järrele himmustas, ja ka omma wanna warrandust tahtis hoida, ütles wimaks: meie olleme sedda mollemad kuulnud, ei minna peäse teistwisi ennem. Ja teine moor, kes ka lotis ossa sest sawa, kinnitas tedda wägga, selle nou sisse jada. Seddamõda hakkas ta weel selsammal päwal ommad walmistamisje waewad kandma — kõrwetas ennast nõggestega ülle ja ülle, ja ei sõnud enne kui teisel päwal. Selsammal teisel päwal soitis temma ka linna, sedda uut labbidast ostma. Agga temma õnnetussekš juhtus ka se, et ta monnekš silmapilguks üksi poe sisse jäi; sest seni wottis temma ühhe labbida, ja peitis sedda omma põlle alla; agga kaupmees tundis sedda kohhe waia, ja wiis tedda Sundja jure, kus tedda kurjaste rogiti. Kui ta kohhe omma süüd ollekš tunnistand, ehk siis temmal ollekš andekš andud, agga ta salgas nenda kui ikka. Siiski ostis temma sedda, ning kõrwetas ennast müüd iggapäaw nenda, et tal wimaks rahho ei olud mitte mais eq:

ga puis. Ja päwa takka sai üks waene temma sõmisse ossa ennesele.

Ei sedda moistnud ükski ärra, kust se tuli, et se wanna kowwa süddamega innimene, ni heldeks jäi. Ehk ta näab omma surma ja partandab meelt, ütles monni, ja keif kiitsid sedda. Nenda näitab mitto, meelt parandawa, ja se ei olle ommeti muud ühtegi, kui et temma kawwalus agga pannes temma seestpiddise kurjusse ümber waggadusse munderi, ja seddagi ni kauaks agga kui temma kasso nisuggust warjo tarwitab. Kui mitto õige inimese tõssist waggadust rõhhowad nisuggused nurka. Agga iggawenne kättemaksja wottab iggawihhe ennese süddame seest sedda tunnistust wälja, mis meie iggawest rahho kinnitab ehk ka:utab.

Sepärrast: kui inimessesed sind kätwad, ja sinno ennese süddame tunnistus moistab sind selle kitusse al hukka, siis ärra sa ellades uhkeks selle kitusse pärrast, waid noua sedda takka, mis sind, hinge heites, weel rõmu:stab. Sest igga teine rõõm on kui maggus surma-rohhi — maggus juus; agga polletab siisifikonda.

Waesel Larensil teggi seluggu; keigesuremat waewa sest wend ei ütlend temmale sest ühtegi, ja pididi ommeti ka igga teisel päwal sõmata oslema.

Sest wanna moor soi iggal teisel päwal

sedda rohke minne, ja katsus sepärrast sedda, mis waesed kullutasid, se läbbi siise sada, et ka mees sömatta jäi. Ja kui teine sepärrast torri ses, ütles naene, et waesed ka temma eest pidid palluma. Ka tahtis Wanna moor, et temmagi ennast pidvi kõrwetama, ja taples allati sepärrast, isseenneses üteldes: mis minna üksi pean waewa nägema — las tedda ka Kibbedust tunda. Agga Wannemees läks ennimenne risso: puid otsima.

Wanna Earesi moor ja teine moor käisid nüüd allati teine teist waatmas, ja aiastid jutto kül honnette, kül aiade warjul ja wanna Earens olli neil õige tülliks. Kuhho pannen agga tedda, kui se suur warrandus tulles, ütles naene mitto kord. Kuhho pannen tedda, kui ma rikkas ja suur olen? eks häbbi tappa mind temma pärrast ärra? Teine moor, sedda ikka kuuldes, ütles siis üksford: ehk wottad minno pärrast ka häbbeneda! — Mis ma sinuust häbbenen, kostis teine, egga meie olle kolkolaulatud. — Woi kas meie sõbrus siis peaks lopma? küsis teine jälle. Pilla! kostis meie moor, kui ma rikkas ollen, siis muidogi meie enam kolkko ei sunni — agga ikka so järrele tahhan kuulda? Eks sa woi ka mind ennesega sureks tõsta? ütles teine siis — agga se sanna peale wanna moor.

loi naeratama, ja sedda tundis teine ni kuryaste, et ta selle wihhaga keigile sedda rahha-ango luggu ja wanna mori ühkust räkis. Laks ka wanna moor ikka uhkemaks, sedda liggemale ta Jani õhto pole ellas, Sest kõrkus olli norelt jo temma ninna selga aiand.

Algga wimaks tulli se kallis õhto. Wanna moor kõrwetas eumast weel diete — taples wanna mehhega, ja wikas keik sandimad rided ahio — parremad piddi ta miima, et nedki alwad nüüd temmale ollid; sest: waestele ma teggin kül jo head, arwas ta. Ning siis laks ta wasto õöd rahha ango kallale. Kaewas seäl ello polest nenda, et ta mitte ei näinud et keik külla rahwas temma ümber jo seisüis — kaewas senni kui üks wanna kanega ämber kätte tulli. Sedda ta kangutas sure waewaga wälja. Sest, kui tegi tahtis aidata, liikkas ta temma abbi ärra, kartes, et siis temmaga piddi jagama. Ja kui ämber wäljas olli, püdis ta sedda ärrakanda. Algga se olli wägga raske. Sepärrast tahtsid keik nähkä mis seäl sees peaks ollema, wäggise peäle tungides — ja teine ikka wasto küssendades: se on minno! se on minno! — Sinnole se ka jääb! hüdis Jürri se sure kiwwi peält, agga näita meile kui rikkas olled, sest muido ammeti õöldakse, sind middagi ollewa leidnud. — Teggid siis sedda lahti ja leidsid

sedda äre-tassa munna: kiwwidega täis, ja kiwvide al ühte puust labba wudrali, ja selle sees üks suur paber, mis peäle, trükitud wisil, kirjotud seisib: kes teisele auko kaewab, langeb isse sisse.

Agga ei ükski teadnud, mis need sannad piddid tähendama. Sepärrast ütles Jürri: ei need sannad moista ükski teine kui wanna Moor isse — kü! teine kord selleran temmale keif ärra. Ehk nüüd maksab mees, sest nüüd kannab mees wilja sisse.

Nenda touseb Wagga üllekohthikko läbbi, ja üllekohhtune langeb isseennese läbbi.

Ehk monni arwab: kuidas se wanna moor ni rummal wois olla, sedda keif uskuda? — Agga minna küsün wasto: kuidas ommeti need, kes patto tehhes, langewad, ni rummalad on? Sest kui mitto neist põlgab sedda innimest, kelle armastus tedda kelab, hukka minnemast, ja hoiab selle pole, kes tedda willetsusse sisse juhatab — kuidas ta ni rummal woib olla?

Jah! patto kiusatus seisab meie ees kui marjad, mis lümo: paela ette pännakse; ja kes selle kiusamisse al langeb, on kui rummal lind mis paela lähhab — arwago ta ennast ehk kui targaks: Agga teine, kes ennast ei lasse patto noust petta, on tem-

mast targem. — Kui mitto kõnnib praego
 hilpudes ja närrib armo-kannikast, kes sed-
 da enne soias rides kais ja leitval olli, ag-
 ga siis ikka weel parremat ihhaldas, ja se-
 pärrast sedda ei moistnud kinnipiddada mis
 kã olli. Sago nisugguste labbi igga teine
 targaks kes sammawisil praego ikka weel par-
 remat tahhab, et ta kül jo rahhul woiks ol-
 la. Sest murre ja waew on siin ma-ilmãs
 iggauhhele seltsimehheks — tousto innimen-
 ne ehk kui sureks. Kui siis agga nisug-
 gune koorm peal on, mis sud ame kanda,
 siis argo katsugo teadmatta kergemat koorma
 ükski, ja hoidko ennast iggaulks agga patto
 koorma eest. Sest mitto ehk naerab sedda
 jutto, kes isse patto odda süddames kannab
 mis libbedamat wallo teeb, kui wanna mori
 nõggesed. — Kas ussud nüüd, et La-
 rensi Moor ni rummal wois olla?



19.

Totter ja Tont.

Maailmas sünnib monda, ja mitto asfi on wägga immelinne. Seddawisi se jut ka on, mis ühhe ramatoga, mis kulumat, sedda juhtunud ollewa, seia sai kirjutud: — Siria-maal, Tamaskusse linnas, ellas üks luffko-sep, nimmega Petroni, sesamma olli Italia-ma mees ja Kristi usko; selle emmad sai kolme poja mahha. Wannemale pandi se nimmi Ramo, teisele Wilip, ja kolmandamale Antono. Ja need kolmikud ollid nenda ühte näggo ja wisi, et teine näitis otse kui teine, ning jäid keik Massajallaks.

Kui lapse igga neist hakkas kadduma, õppetäs isä neid omma ammeti peäle wälja, ja ollid ka Mehhed õppintas, sest terrased nad ollid keik. Ugga Ramo ja Wilip ollid kawwala tiggeda süddamega — Antono oli wagga.

Kül se waene Antono se eest pidid kawatama, et ta wagga olli, sest healestki ei olnud wahhet nende wahhel. Sepärrast, kui kegi Ramo ja Wilippi wallatusse wä-

rast tulli kaebama, katsus agga se neist, kes ussinam olli, Antono rided ennese selga wahhetada, ja siis jäi ikka se wagga Anton ühheks süalluseks. Kui wagga targaste on se siis Lojast seatud, et iggaüks innimenne teist näggo ja wisi on! ja kui Ta wahhest kaks ehk kolm ühhesugguse näo ja wisi peäle lonud, siis teggi Temma sedda sepärrast, et meie sest piddime näggema, mis seggadus siis ma-ilmas olleks, kui keik ühte wisi olleksid.

Kamo hopis koerem olli kui Wilip; siis-ki, kellel koera joned ka, se jääb pea keigepahhema innimesse sarnatseks, ja mollemad teggid seäl ümberkaudo ni paljo tulli ja melhaigust, et Ullemattelgi ennam ello nende polest ei olnud — sepärrast aeti neid kolme-keste seält lünnast ja maast ärra.

Kamo piddi nüüd omma eddaspiddist ello üksi katsuma, sest Wilipgi ei ussaldand temma kõrwa jada, waid melitas Antonut, ja teine olli ka walmis temmaga kõndima. Ugga kui Kamo mitto lünnad ja maad sai läbbi laddund, (sest temma wastane meel ei annud temmale kūsagi kindlat asset) siis tulli ta ühte lünnä, mis Smirnaks hütaffe, ja jäi selliks senna ühhe lukko-seppa juure, kes selle linna allewis ellas. Siin ta ommeti, peält nähhes, nago pöras meelt. Sest omma tiggedussega ta ikka isseennesele keigesuremat wae

wa teggi, ja et ta kúl wägga wäljaõppind
 lükko: sep olli, siiski igga Meister kannatas
 enneminne sandimat tööd, kui et se nisug-
 guse melehaigussega piddi sama tehtud. Siin
 ta siis puhhuks aiaks seisís, ja padda kan-
 dis temma lábbi paljo rahha siise.

Agga nüüd sündis, et se Meister surri,
 ja temma leß:emmad wottis Namut enne-
 sele issandaks, mis lábbi sesamma rikkaks
 Koddanikkuks tousis. Keik pannid inneks,
 et se noor lapseta leß nisugguse Masajalla-
 le láks. Sest mis keigeennamiste tedda kih-
 hutas Namut wotma, olli se luggu, et Namu
 tö ja takkasundimisse lábbi nende warran-
 dus ni sureks siggind: ka olli Namu om-
 ma selli põlwes selle emmanda wasto ifka
 allandil ja ussin õnuud, et ta kúl teiste
 wasto kohhe kárgatas. Kurrat õppetab
 ommad teniad iggapiddi wälja, sepárrast
 oßkab mitto, kes úhhelegi head sanna ei
 anna, ommeti wägga sannakulik seál olla,
 kus ta sest omma kasso nouab — ag-
 ga ni pea kui úkski ennam temma Wastane
 ei olle, siis on kohhe keik temma kurjad
 kumbed wäljas. Nenda ka Namu nüüd
 iggauhhe wasto weel tiggendamaks jái, ja
 emmandast ta ei piddand koggoniste ennam
 asja.

Wilip ja Antono ifka weel kóndisid úh-
 best linnast teise. Sest et kúl Antono mees

olli koha pidamas, siis olli ommeti Bilip tedda nenda omma kässo alla sanud, et ta allati temma wastasse melega ühhes nous pididi ollema. Agga seddawisi hulkudes juhtusid nemmad ka senna linna, kus Ramo elas. Ja kui nad teadwaks said, mis riik- kas mees ta olli, läksid nemmad temma käest armo palluma. Ei Antono tahtnud sedda, waid tahtis koha emale minna, agga mis ta Bilipi wasto jutis.

Woih kül arwata, mis ehmatus se Ramo olli. Siiski kui ta koha mollemitte peusse monned paatrid olleks pistnud ja neid selle abbiga käsknud emale minna, siis olleks keik koha wa:unud. Agga sedda temma Ahne ei kannatand, ja aias neid armoto ärra, ning kui Bilip ei tahtnud minna, andis ta temmale hopa, ja aias neid tul- lise rauaga paiaast wälja. Nenda pat peab keigekawalama innimesse tarkust kin- ni, et temmagi ei nä, mis ta langemis- seks on. Ja nüüd juhtus weel senna kõr- wa, et Ramo selsammal päwal ühte linna pididi sõitma, kuhho temmal monneks pä- waks teggemist olli. Sepärrast kinnitas ta wägga kowwaste omma emmandale, mitte kuiwa egga märga neile anda.

Agga ni pea kui Ramo olli ärrasõitnud, hallastas ommeti temma emmand nende peä- le, ja wottis neid omma maiasse, ning an-

diß omma mehhe riettest neile pükka ja ülle-
konnasi; sest wannad räbbalad ollid agga
nende ümber. Kas se emmad sedda armo,
kuuste pärrast omma isfanda wasto, neile
teggi, woi kas ta süddamest nende peäle hal-
lastas, sedda ei tea ükski muud, kui Jum-
mal ja temma isse: sest inimenne isse tun-
neb omma süddame nou nisammo hästi
ära, kui Jummal, ja sepärrast saab üksford
kurja inimesse ennese süddame tunnistus
temma keigefibbedam pinaja ollema.

Ramo ei kannud muud karwa riet kui
kollast, ja need ollid keik ühte wisi tehtud,
musta woodri ja musta kraega. Sest ta ik-
ka kartis, et ta wennad üksford piddid tul-
lema, ja tahtis se läbbi nendest kohhe teist-
wisi olla; agga sesamma assti koskus diete
temma willetjust. Sest kui nad nenda, Ra-
mo riettega wäljaehhitatud, parrajaste em-
mandaga jutto aiasid, tulli Ramo te peält
taggasi, watama, kas ta wennad weel linnas
piddid ollema — — emmand sai neid agga
feldri, wina watide tahha ärrapeita.

Kül Ramo keik kohhad läbbi nufutas,
ommeti ta feldri ei oskand miina. Siiski
wottis ta feldri wotme eest ärra, sest se olli
ette unnustud, ja pistis sedda omma kallit-
sesse, ning satis omma selli, waikseld keik
linna läbbi otsuma, et ta neid leiaks ja kõr-
wale sadaks; ja sesinnane luggu piddas ted.

da kaks pawa koddõ; sest ta ei sõitnud mitte enne ärra, kuni seinnane temma sõbber keik liina olli läbbi otsinud.

Iggamees woib sedda tuška arwata, mis sel emmandal nende waeste Keldriliste pärrast olli. Ni pea, kui siis Namo agga ärra olli sõitnud, lastis ta kohhe selle keldri ukse lahti wotta. Agga, mis nad leidsid — mollemad ollid surnud.

Waene emmand! Ommreti, kui ta sedda mitte kiušte pärrast omma mehhe wasto teinud, siis ta südda tohtis lota Jummalale. — Agga kui ta tiggedast süddamest mehhe wasto sedda teinud, ja nüüd kui üks Jummalale ingel nende ees tahtis näita, kes temma süddame sisse ei selletand nähha, siis närris üks kibbe hambas temma süddant. Sest kui se isse langeb, kes teist tahhab hukka sata, siis wa-utab häbbi ja wallo tedda ennast mahha. Agga selle sure ehmatusse sees tulli emmada mele, et seal liggidel üks totter innimenne olli, kes keik kohhe uskus — tedda kutsus ta keldri, ja näitis temmale neist Surnuttest esite agga ühhe, ja lubas temmale üht hõbbe rahha - tükki anda, kui ta sedda Tonti (nenda nimmetas ta temma wasto sedda surnut) senna jõe piddi kändma, mis kül wersta maad seält ärra olli. — Gesanima Totter olli üks wägga lange kehaga mees, agga ni rummal kui õinas,

pistis siis ka kohhe sedda Tonti ühhe kotti
siise, ja puistas tedda jökke.

Agga kui ta omma rahha tulli sama,
wiis emmad tedda jälle keldri ja näitis
temmale sedda teist Surno. Ennä, ütles se
Totter siis: meie Tont on taggasi tulnud.
Mis eest ma sulle siis nüüd rahha annan?
ütles se emmand jälle. Siis wottis se Tot-
ter sedda surnud ja pistis tedda omma kot-
ti, üteldes: woi minna pean sinno pärrast
omma rahhast ilma jäma, ja wiis ka ted-
da jökke. Keif se sündis pimmeda õe aial,
wasto hommikut.

Kui nüüd se Totter mollemad surnud wet-
te olli wiskand, siis ta isse läks sülla peä-
le waatma, kas se Tont jälle pididi wälja
tulles. Agga kui ta nattuke aega seal
seisnud, tulli Ramo ülle sülla, sest ta olli
jälle tee peält taggasi tulnud ja ommad
hobboseid ühhe kõrtsõ jätnud, sepärrast, et
ta ikka weel kartis, ommad wennad kusfa-
gi seal ollemast, et kül temma keige ustawan
jõbber keif kohhad olli läbbi kuland; sest
kelle ennese siiddames õigus ei olle, ei sei
olle ka lotust teiste peäle. Agga kui Ra-
mo senna sülla peäle tulli, olli koit jo wäl-
jas, nenda et Totter tedda wägga hästi är-
ralesletas, ja ni pea kui ta tedda näggi,
olli ta kohhe temma kallal tedda omma kot-
ti toppimas, et teine kui sea porsas ta käes

Kisendas. Ja kui ta tedda kotti sisse olli sanud, siddus ta sedda kotti peält kinni, ja wiskas tedda kottiga tükkis jöffe, tagga-järrel huides, „saab nähha, kas müüd enam lähhad kändima.“ — ja müüd jookkis ta emmandale kulutama, mis olli sündind.

Emmand moistis kohhe ärra, et se temma Mees olli, ja töttas ni paljo kui tal ihho hinge olli, tedda lasta wälja tombada. Kas jälle se armo pärrast sündis, woi et ta was-tanist kartis, sedda teab jälle agga se, kes meie süddame pohia sisse näab. Agga kui Kamut wäljatombati, tullid need teised kaks ka mäele, ja müüd ollid seal ühhe korraga kolm Kamat pitkali maas. Ei sedda immet moistnud ükski ärra, kui emmand, sest seal ümberkaudo ei teadnud ükski weel midagi Kamo wendadest kui agga Sel. Ka olli se emmand kohhe Tohtrit ja Welskrit senna lasnud kutsuda, ja need arstisid neid keif kolm jälle ellama. Sest ni pea kui Kamo kot sai lahti sentud, hakkas ta kohhe lifuma — ja need teised kaks, kes seal keldris, nälja ja janno pärrast hakkand wina joma, ja sedda wägga liaste wotnud, said wee sees nago wina kustutust, ja se piddas hinge neile.

Kui nad müüd keif kolmekeste jälle jallul ollid, widi neid Rae-hone peäle, ja Kamo emmand rakis seal keif ülles. Agga kui

Kamo tundis, et se üllem Pormeister wi-
haste temma peäle watis, ja sest kartma loi,
keritas ta enmast omma wendade wahhele,
nenda kui ta lapse põlwes so teinud, ja
nüüd ei teadnud ükski ennam, kes se üks,
ehk kes se teine olli, ja emmand isegi ei
woinud otsust anda. Kutsuti siis ka sedda
Totrit ette. Agga kui se omma kottiga tul-
li, ja need kolm Masajalga näggi, tahtis ta
neid keik omma kotti aiada, et teistel pidda-
mist olli, ja õige hirm mehhikeste peäle tulli.

Agga et nüüd ühtegi märki ei olnud, kust
woiks tunda, kes nende kolmest se kowwa-
süddamega Kamo olli, siis ütles Kohhus:
„Kui ei ükski teie seast selle emmanda mees
ei tahha olla, siis anname temmale lubba,
teise mehhele minna.“ Need sannad leidsid
kohhe Kamut ülles, sest nüüd ta warsti tun-
nistas kes ta olli, sepärrast, et ta kartis,
muido omma warrandust teisele jāmast —
langes siis agga põlveli mahha, ja kulutas
isse keik ommad süüd. Ja nüüd leigati koh-
he temma juuste sisse üks märk. Agga tem-
ma emmand ei lahtnud tedda mitte ennam
wasto wotta, sest et ta ni wägga sandiste tem-
maga elland. Siis ütles Kohhus, sedda meie
sulle ka mitte ei kela, sest temma on wägga
sant inimenne. Agga et sa ilma Kohho
teadmatta need surnud olled jõkke lasnud
kanda, selle eest peaksid sa terwe aasta wau-

gis ollema, kui sinna mitte ni kohhe omma meest olleksid lasnud wälja tombada — se leppis sind Kohtoga jälle ärra; agga se Totter peab ello aiani sinno kullo peäle kiini sama petud, et mitte muud pahhandust temma läbbi ei sünni.

Kui Ramo sedda kulis, nuttis ta halledaste ja ütles: nenda inimenne isse rikkub omma head põlwe! keik olli mul, mis südda kutsus, ja siski ma ellasin isseennese ja teiste waewaks — mo tigge südda tahis ikka weel parremat põlwe sada — ja sedda üteldes kaddus ta rahwa hulka ärra, ja leiti monne päwa pärrast metsas rippumast. Agga temma poues ollid need sannad, mis ta ühhe pabberi peäle olli kirjotand: „Kui meie südda kurri, siis tehko Jummal ehk inimessjed meile head, ei se ial mdo meie melest, kuni keik meie kääst kaub, siis wast tunneme omma söggedust.“ Need sannad olleksid Wilippi peäle piddand hakkama, agga temma luges neid ja naeratas. Antono luges neid ka ja temma halle meel olli temma filmist nähha.

Antono ja Wilip pakkusid ennast nüüd selle emmanda paiasse felliks, ja se emmad, kes Antono heldet wisi kohhe tähhele pannud, ja sedda märki ommast filmast ei lasnud, wallitses Antonut; ning laskis kohhe temmale ued rided tehha, ja ehitas tedda

nenda wälja, et iggamees tedda Wilipist, kellele ta keik Namo rided andis, wois är-
ra arwata.

Antono essimenne paltwe emmanda kääst
olli nüüd, et ta omma pole aastä palka et-
te pallus, ja kui se temmale anti, andis ta
sedda Wilipile, ja maenitses tedda, ennesele
nüüd ka koha murretseda. Agga se jändas
agga nüüd omma rahha ja omma rided är-
ra, sest tööd ta teggi agga siis, kui keigeki-
bedam nälg tedda sundis.

Hopis teine ello olli nüüd selle emman-
da maias — rahho ja hea meel olli igga
ühhel, ja emmandal ei olnud ennam murret
ühtegi. Agga Wilipi südda jäi kadedaks
Antono õune pärrast, ja katsus keiksuggu-
sed kurjad juttud temma peäle tõsta. Ja
kui se ei ullatand, läks ta ühhel warratsel
hommikul sallaja senna kambri, kus Antono
maggas, ja wahhetas tassa hiljokeste, seuni
kui teine maggas, ommad ridid, temma ri-
ette wasio, ja pistis siis agga jälle minne-
ma. Antono tousis ikka koido aial ülles,
ja ei woinud sepärrast mitte selletada, et need
Wilipi rided ollid, mis ta selga panni —
ka olli Wilip kophe patta lainud. Sepär-
rast, kui Antono tulli, ei olnud temmal en-
nam seal asjet.

Wennike, mis sinnul teggemist siin? üt-
les Antono, kui ta Wilipit ommast paiaist

leidis. Olled sa melest ärra! kostis Wilip, etš ma ei olle ommas paiaš. Sinna olled melest ärra, ütles Antono, ja sedda üteldes näggi ta, et temma rided Wilipi seljaš, ja Wilipi rided jälle temma seljaš ollid, arwas siis kohhe, et ta ösel neid olli wahhetamas káinud. Sepárrast kutsus ta tedda ühhe nurka, ja ütles tassa hiljokeste temmale: „kui ma teaksin, et sa meelt parrandaksid, ja sedda kohta kannataksid piddada, ma läh háksin kohhe omma teed ja ei lausuks sanna, sest mind Jummal ikka toidab — Kas wannid mulle, et sa meelt tahhad parrandada? — Oh sinna iggine károwal, hakkas Wilip selle peäle sure healega naerma, öige minno süddame seest tahhad minno öigust ärrawotta! Koer, wata ommeti selle rábbala peäle, mis so seljaš. Antono wastas weel mad dala healega wasto: Wannu mulle agga, et sa meelt tahhad parrandada! — Minna sinu ule wanduma? Kíssendas Wilip, etš ma olle küil head sulle teinud, sest minnota sa annu jo aia äre olleksid jánud, ja sedda minna se eest miid sinno káest párrin! Siis ütles Antono: etš sa karda Jummalat? — Sa isse ei karda Jummalat! wandus Wilip wasto, ollen ma piššut head sinu ule teinud? lähme emmanda ette — moistko se meie peäle! — Bennike Wilip ütles Antono jälle, leppim siin — Kas náte kui

ta kardab, surustelles Wilip nüüd, ei nisuggusele maksja armo, tulle agga ärra! ja teised hakkasid ka temmast kinni, ja wisid tedda pool wäggise emmanda ette.

Agga kui nad emmanda ette said ja Wilip püsti jalla ja omma palja põlwe peal küü räkind, küü wandund, siis ütles emmand; „sedda kohhe woib nähha, kes Antono on, sest ni pea kui ma näggin, et ta hopis teine innimenne on kui ta wennad, leikasin ma üksford kui ta maggas, temma ennese teadmatta, ühhe hawokesse temma pihtade wahhele, ja pannin kohhe nisuggust rohto senna sisse, mis sedda parrandas ja ommeti armi jättis — kelle pihtade wahhel nüüd nisuggune arm on, se on Antono. Ni pea kui Wilip sedda kulis, tahtis ta lüppada, teised agga langesid ukse peäle, ja ei lasnud tedda wälja — ka loiti sedda märki Antono selja peält.

Ei olnud armo nüüd ühhelegi Wilipi wasto, ja tedda widi sellesamma jonega Kohhto ette, kus tedda ello aiani laewa wangi-souajakš moisteti, üteldes: kes sellele raatsib kurja tehha, kes temmale head teind, on jo pörgolinne siin. Agga se emmand läks nüüd jälle Antonole emmandaks ja ellasid mitto ja mitto aastad weel, ja rahho ja armastus rõmustas neid ello otsani.

S y p e t u s.

Jehowa teed on õiged, ja kes õiged,
 need káiwad nende peál, agga kes illeas-
 tuwad, langewad nende peál.

(Propheti Dsea ramato 14, 10.)



20.

Kül pat issegi teeb hirmo, agga
kes holib sest.

Ühhes weikes Einnas ellas üks welsker, sel olli üks maiapiddaja: emmand sepärrast, et ta isse leff olli — selle jures käis üks noor meesterahwas, kui isсанд koddund ärra läind. Nuud juhtus, et se welsker jälle mõuneks päwaks male olli sõitnud — agga, miñnes, tee peäl tulli ta mele, et ta unustanud, omma rohho kappi wotme eest ärrawotmatta; kallas kohhe sepärrast taggasi, sest seal seisid ka kirkwi rohhud.

Senni jälle se noor Meesterahwas olli selle Perre-emmanda jure tulnud, ja nemmad pillasid jälle priiskeste temma warrandust — kui teine jo ukse ees. Emmand sai agga weel road ja winad laua peält ärra, jo omma seltsimeest rohho kappi sisse peita, ning selle hirmoga ei tulnud ta mele, wottit eest ärrawotta waid teggi agga, kui Isсанд tuppa astus, nago rõmus-tama. Sest sai selle isßanda meel wägga

heaks — ehk misfugguse leiwa:wannema
 südda ei rõmustelleks ka, kui perre tedda
 illufaste terretab?

Agga kui ta sedda wotmet kappi ees näg-
 gi, läks ta senna, üteldes; selle nurjato
 pärrast ma taggasi tullin, sest siin on mit-
 tofuggust rohto — ja nüüd olli ta kassi jo
 wotme küljes — woib kü armata kuida nen-
 de süddamed kesid — ommeti ta ei tomband
 ukse lahti, maid keraš agga lukko ja pistis
 wottit taško. — Keigesurem hirm olli mul,
 jõi ta räkima, ühhe rohho pärrast, mis ni
 kange, et haisust jo surreb. Need sannad
 läksid kui noa pisted emmanda süddamesse
 — ja mis teine kappis mõtles! — Ei ma
 nüüd enne ei sõida, kui homme warra, üt-
 les ta jälle. — Kas julgete ni kaua haige
 peält ärra jada? küssis emmand; ja isšand
 kostis, et se haige ei piddand ni woimato
 ollema. Emmand tõttas siis agga, õhto-
 sõmist walmistama, et maggama saaks; sest
 ta lotis, sedda wotmet siis kätte sada — el-
 lago teine ni kaua, ehk surgo.

Agga laua jures, sües, kitis Isšand sedda
 emmandat — ikka weel selle mele:hea pär-
 rast, et ta tedda ni illufaste terretand, ja
 emmand loi, häbbelik keik, kahwatama. Mis
 teil on, küssis Isšand, keik punna nago sur-
 reb teie peält? — Kas annan rohto? ja sed-
 da üteldes, läks ta jälle kappi jure, agga em-

mand passuma, et ta mitte seält, kus kihwt olli, piddi wotma. Anti temmale siis ka teiseft kohhast rohto, ja Issand läks maggama. Ommeri Emmanda silmad ei läind kinni, kinni ta sedda wottit sanud ja siis Noor-mees pitis minnema, kui lind kulli käest.

Mitto teine olleks selle hirmoga ei ellades ennam tagasi tulnud. Agga kes holib enne, kinni patto rõõm lõppend! ei arwand nemmad ka, et neil sedda tuska ennam pididi juhtuma. Siiski nenda innimenne ikka on: allandif agga senni kui ta kimpus on, ja kohhe walmis keif kurja teggema, kui ta peäsnud, et kül igga pat sesamma rõõm ja kasso läbbi pettab, mis ta tootand; sest igga pat rõõmustab agga sepärrast, et innimesse langeminne sedda wallusam saaks olla. Olleks sepärrast igga wastane kohhe omma pattust tagganend, kui ta esfineft korda peäsis, ta olleks ammo jälle taewa teed kõndind sel assemel, et ta nüüd ühhest patto-tüllist teise sisse langeb, ja ikka kangekaelsemaks jääb. Sest Jummal annab andeks neile, kes meest parrandawad; agga kes patto sees wiwitawad, lähwad patto läbbi hukka.

Jälle juhtus monne aia pärrast, et sedda Welskriit male widi. Agga kui ta nattuke maad sõitnud, todi sedda teed üks Surnud, sedda ta piddi lahti leikama. Sedda ta

käskis senna furno kambri wia, mis temma enneses maiaš olli, ja soitis emale. Siiski, kui ta tükki maad lainud, kallas ta taggasi, weel selsammal päwal sedda Surnud lahti lei-
kama, sest et wägga pallaw aeg olli.

Ommeti se surnud ehk jo kaks tundi ae-
ga ette joudis, ja pandi ihho-allaste, nen-
da kui wiis on, furno laua peäle, ning weel
katteti suur tek temma ülle sepärrast, et ta
wägga haisis. Ja ennäh — Issand jälle
ukse ees!

Minge! minge! wois emmand agga weel
omma Seltlaselle üttelda, peitke surno kam-
bri — niug noormees agga weel kojast läb-
bi joosta, kui teine jo kotta astus, ja em-
mand kohhe sure rómoga ta wasto hüab:
wägga hea et tullite, sest õige praego kutsuti
teid Rae-issandale werd lastma, kes surre-
misses on. — Ma wottan agga ommad par-
remad ristad surno-kambri, ütles Issand,
äraehmatand keik nende sannumistest, ja
põris senna kambri minnema, kui emmand
ette lüppas, ja omma seltlast, surno kõrwa
tekki alla käskis puggeda; sest issand olli
üksford jo enne kahhe wahhel temma pär-
rast olnud. Se pugges ka kohhe senna, ning
teine olli kaäna peäl järrel — wottis ommad
noad kappist, ja tahtis jälle minna. Agga
õige sellesamma filmapilgo sees tulli kegi üt-
lema, et Rae-issand jo hinge heitnud. Siis

ma tahhan warsti sedda furnud lahti leigata, ütles Welster, ja käsکید neid furnotojaid kutsuta.

Oh, meie waesed! loi emmand wärrisema. Oh, ma waene! wärrises Noormees weel enam. Sest ta selletas läbbi tekki aukude nähha, mis tehti, kuidas se weister ommad noad seadis, omma kue seljast mahha wottis ja furnoleikamisese-üllekonna selga panni — ka ollid jo need furnotojad tulnud.

Agga kui ta hakkas wasfako käega sedda tekki furno peält ärra korima — parremas käes nugga piddades — pistis noormees, kui tuul tekki alt minnema ja kaddus, keik mähha joostes mis ees olli, keikide eest ärra — naer agga süddames ja ei mitte meleparrandamisese nou. Mis se olli?! hüdis Jäsand. Agga sedda ei oskand egga tahtnud ükski selletada.

Jkka tagga ullemaks lähhäb, ütles emmand pärrast, ei olle enam õigust! ommeti meelt ei wotnud kumbki parrandada.

Edeste, Jummal teeb palju head meile, kui ta meid meie ennese patto läbbi hirmutab — kas Ta woib meid tundlikkumal wiisil langemisese eest hoida? Ja kes siis ikka koshhe, kui hirm kaddus, ommeti jälle patto-rõmo heäle järrel kõnnib, se lükkab Jummalat, ja ei mitte Jummal tedda ennesest ärra. Sest Jummal armu käed

feiswab, ka feige surema efsia pole lahti, kui ta omma meelt katsub diendada; agga sedda ennam nisugguse südda üllekohtusse pole weab, sedda willeksam temma luggu saab ollema.

Näiid se jut, emmanda söbrosest se noore meesterahwaga, söstiti ikka waljusfaminne Issanda ette; sest se furno-kambri luggu panni kohhe keik sedda arwama. Agga kas Issandale sedda hea süddame polest rägiti, woi rahho rikmisse pärrast, sedda ei tea ükski teine, kui need Näkiad isse ja Jummal. Sest selle emmanda hea põlli teggi mitto temma-suggust kaddeaks, ja kaddeus nufutab keik wälja, mis teise rõmo woib kaurada. Sepärrast tehko inimenne õigust, ja ärgo ihhaldago muud, kui sedda, mis õigus annab — siis nufutago kes tahtes.

Ommeiti se welsker weel selgemat märki püdis sada, sest ta olli õiglane mees, et ta küll ommast warrandussest mitto püdo ja kahhandamist leidis, ja isse ükskord peale juhrus, kui se noor mees emmanda jures wooraiks olli. Ütles sepärrast, et ta jälle male pididi sõitma, agga tulli sallaja taggasi, ja läks omma rohho kappi sisse, kuhho ta nisuggused augud uristanad, et ta keik wois nähha. Ka olli luf seddawisi, et sedda seestpidi lahti sai.

Noor mees olli ta seäl, ja emmand pan-

ni parremat roga temma, kui Issanda enne-
se ette. Siiski ta sei korral nago tuskas
olli, nenda et emmandki küsis, mis tal wig-
ga piddi ollema? — Ei ma moista sedda
isje, kostis ta, keif mo meel on ni totter.
Ehf kardate jälle furno laua peäle sada?
naeris emmand; üttelege agga nüüd, ennast
haige ollema, kui jälle peaks tulles, sest
temma weddel südda ei tunne muud rõmo,
kui terweks tehha: Efs rummalad meie ol-
nud, et sedda mitte ammo jo teggime?

Agga need sannad, et se Welsker nisug-
gune helde süddamega mees olli, panni sed-
da noort meest õhkama wasto temma ennese
meelt. Nisuggust woito annab Jummal il-
masital, kui ka se, kes temma wasto ek-
sib, mitte enne omma üllekohtusest ei tag-
gane, kuni temma üllekõusse ots tedda
sunnib. Sel wiisil ka selle noore mehhe õhka-
minne pea jälle kaddus, et se küil temma
ennese süddame tunnistusest tõusis — ja
mis tedda panni õhkama, ta isje jälle nae-
ris, nenda et Welsker ennam ei kannatand,
waid rusfikaga wasto kappi taggus, et sei-
nad põrrusid. Need jälle mõtlesid, sedda
ukse peäl ollewad, ja se kartus pillutas
keif nende tarkust nenda ärra, et noor mees
muid warjopaika ei nainud, kui ühhe püli-
jahho astja, kuhho sisse ta omma ukse riet-
tega kargas.

Ugga emmad isse olli monne päwa ees omma sure koki: noa sellesamma jahho astja sisse kautanud, ja se leikas nüüd temma söbra ihho sisse ni kibbedaste, et ta sure healega hakkas karjuma. Ommeti weel suremaks läks emmanda ehmatuS, kui ta Issandat kappist näggi wälja tullewad. Nüüd se siggis nende enneSte heaks, mis nad nat- tuke aega enne temmast naernud, et ta ni hea melega terweks teggi. Sest ta ei räkind selle Jahhoastjalissele mitte alwa sanna, waid parrandas agga temma hawa — ka emmanda wasto ta ei lausand sest ühtegi.

Ugga sedda heldem ta olli, sedda wallu- sam tundis emmand omma süüd, ja sest woib arwata, et temma südda weel mitte üsna rikkutud ei olnud; sepärrast ka sesamma wal- lo temma meleparrandaja ja hinge peästja olli. Ugga noor mees jäi weel üllemeelse- maks, ja se õn, et ta kolmatkorda peäsis, aias tedda, weel julgemine pattud tegge- ma. Temma süddant küll weel kangem patto:õnnetus, ehk essite põrgo waew peab sullatama.

Ka tüdrukko meel sai halledaks selle Issan- da kannatusse pärrast, ja tulli andeks pal- luma, sest temnagi teadis sest. Nenda aiab Summala waim innimesse ennese süddame tunnistusie läbbi tedda omma süüd tund-

ma ja se tundmisse läbbi omma meelt par-
randama, kui inimenne isse agga nattuke
temma juhhatamisse heält wottab kuulda.

Oh, sepärrast tagganege kohhe pattust,
kui pat hirmo teed! Sest igga pat rõmus-
tab — agga sesanima rõmo sees on on wil-
letsusse iddo. Ja nenda, kuidas need keige-
kurjemad ussid seddawissi lodud on, et nem-
mad kollinad tewad, kui tullewad, sepärrast,
et igga loom nende eest hoiaks — nende ka
patto hirm inimest peab ärratama temma
patto-unne seest;

Sest esmalt lai on patto te,
Seäl polle muud kui rõmo;
Kül agga pärrast waewane,
Täis kartust ja täis hirmo.
Ja taewa te on esite
Järsk, kitsas, waewalinne —
Siis ikka ennam tassane,
Ja wimaks rõmolinne.



2 I.

Patto hakkatus kergem, kui patto ots.

Bõmi maal, Weieri allewis, olli üks Lüttaarlaps, nimmega Lenora; se maast madalast ei kolband. Kül lapsel juhtwad pahhad wiisid; agga õppetus pörab ja parrandab mittokord nenda, et endist luggu ennami ei olle. Ei Lenora pörand, waid jäi tagga tiggendamaks weel, ja rikkus ka sedda head Wanujut. Sest Wanujo olli tännini Leiwawannema sanna kuulnud, keik ilma aiamaatta tehhes, et lust temmaga ellada olli.

Nenda ellame ükskord taewas. Seäl rõmustab teine teist, isseennesest sedda tehhes, mis koshhus on. Agga senna sawad agga need, kes siin ärra ei tüddine, selle peäle wäljapypides.

Wanujo tüddines ärra, ja Lenora wiisid hakkasid ta mele pärrast jäma, mis läbbi teine woito sai. Sest, kui Wanujo sanna kulis, naeris tedda Lenora, ja kui ta wastane olli, ehk holetu, siis melitas ta tedda, ja

sega figgisid Lenora koerused Wanujo süddamesse. Sedda wastasem Wanuo olli, sedda suremaks sõbraks jäid Lenoraga sest, ükski kõndides, tulleb iggawus kätte, ja nüüd olli teisel teisel seelsti. Agga mitto surma rohhi on magguš, kele peäl — nenda on ka kurja innimesse sełts.

Kül Leiwawannem weel Wanujut katsus nomida, ja lubbas ka eddespidi temma eest hoolt kanda, kui endiseks innimesseks taggasi piddi pöörma — agga mis nisugune tullewattest asjadest holi, kui se mele järvel on, mis ká; ehk mis Öppet usmõub, kui Nouandia eksitab — tulgo Ingel taewast.

Keif hea endine luggu jäi nüüd walleks — ei kütnud ükski ennam Wanujut, ja Leiwawannem issegi, kes tännini mitte alwa sanna temmale annud, ei sanud ennam heaga korda. Siiski ei arwand Wanujo, süüd ennese polest ollewad, waid lükkas keif perremehhe tiggedusse peäle, nenda kui Lenora ta kõrwa sossis. Mioti ommeti loi nago mõtiema, sest igga eksia ennese süddame tunnistus wahhestki aiab wallo, mis lãbbi Jummal waim ikka weel pöörda katsub — agga se wa:us kohhe jälle alla; sest wãggi:se Jummal ühhegi meelt ei parranda, ja kes temma armo kutsmist ei kule, peab patto koorma kandma.

Ei olaud siis ennam ello Wanujoga, ja

Perremees satis tedda temma wannematte jure taggasi, kes tedda maast maddalast auwäärt ollid kaswatand. Mis rõmo temmal nendegi jures wois olla. Sest panne Dálat Waggade feltsi, temma on seäl nendasammoti tuskas, kui Waggera Dálatte feltsis. Wanujo hakkas sepárrast hulkuma ühhest kohhast teise, ja Lenora tagga järrel, et wiinne kõlbduš temmast pididi kadduma. Sest ükski ei hüüdnud ennami temma peäle, ja ta läks kuhho pat amwatelles, otse kui paat, mis ilma aerota ja türita laenedest saab aetud — ehk, kes Nisuggust ka lähhab juhhatama, kes agga habbematta sanno wasto lo-eb? sest õige innimenne ei tohtind ta peäle tõssiste wadatagi, siis jo ninna jäi nõrko, ja wihha aias nõo punnaseks. Agga jälle, kes wallatust sallis, olli tal armas — ja need petsid wiimse tinga, mis ta tenimisse aial sanud, ta kääst ärra, et ride-hilbud agga jäid.

Wanujo! Wanujo! põra weel, ja tulle: ta sedda õigust mele, mis enne sinno süddames olli; — kui hea laps tullid pessast wälja! Kurri nou on sind ärraeksitand! weel pirab õppetus sinno ümber; sest igga õige innimesse silngi weel juhhatab ja õppetab. Agga Wanujul ei olnud silma egga kõrwa.

Nenda mõda maid laddudes juhtus ta ühhe kõrtso, kus üks Tee-käia õmaial olli,

ja sesamma ligutas, enne maggamist, omma rahha, ning ohkas raskest. Ugga se rahha hellises senna kõrtso-allusse, kus Wanujo maggas. — Kas peastama tedda temma waewast? naeris Wanujo Lenora wasto, ja teine kostis, siis ennam ei ohkaks, ja meil olleks rahha. — Kui agga nenda tappan, et ükski ei nä, mõtles Wanujo siis, ja uinus maggama.

Et ükski ei nä — se on igga Kurja-teggia lotus — nago olleks sure Kättema-
sia ees ka pimmedust. Mär!eks mitto loom
selleta pimmedas nähha? — ja keige asjade
Loja ei sedda peaks mitte? Ugga seddawisi
pettab pat — temma kallab so silmad ikka
senna, kus Jummal nago warjul, ja ei tul-
leta Temma ahwardamissed mitte enne sin-
no mele, kurni nuhtlus jo kaela peal on.

Esseite hakkas Lenora wastane wiis Wa-
nujo mele pärrast ollema. Siis jäi isse ho-
letumaks — siis wastaseks. Siis jo raatsis
warrastada. Ja se mele-pahhandus, mis
temmal sest olli, teggi tedda riakaks ja jodi-
kaks. — Wanujo, kelle meel ja mõtte essi-
mesest otsast ni õige olli, et mingisuggust
kõtwerust ei kannatand, kannatas nüüd is-
se keik kurja tehda. Nenda siggib pat, kui
õppetus ennam ei mõu — tolmo surusest ta
hakkab, mäe kõrguseks ta touseb.

Kui tedda agga nenda tappan, ei ükski

ei nä, ollid Wanujo essimessef mötted jälle, kui wasto homikut ülles ärkas — ja Lenora ütles: õige praego läks meie Mees — ikka alla, Ma pole. Eähhän agga siis järvele, kōstis Wanujo, et tedda sel koidikul weel kätte saan. Ja kui ta temma liggi sai, pistis ta noaga taggant temma süddame kohta, et kōhhe langes — ja siis agga kallitsede kallale.

Agga mis hirmus ehmatuſ langes temma peäle, kui näggi, et se ta ennese Isja olli. Mo Jummal! mo Jesus! mis ollen ma teinud! — Ja isja wois agga weel sõlda: Poeg! poeg! selle rahhaga piddin sind üllesotsima, ja jälle innimeste seltsi toma — wotta sedda ja minne, et sind ükski ei leia — surres weel pallun Jummalat sinno eest. Ja sedda ütteldeſ, heitis ta hinge.

Oh, teie innimessef, kes mind seia on saatnud! loi Wanujo käd kōkko, ja wottis saddasamma nugga, ja hakkas omma kõrri mahhaleikama; agga se olli ni kibbe, et käest langes. Senni juhtus Terahwas tullemas; nende eest ta kargas metsa. Agga, kuhho jooksed! kuhdo jooksed, kui kaebaja so ennese pones? Katke mind, mäed ja orrud! nelaige mind ärra, wee soned! talla mind põrmuks, surm! et hingki põrmuks saab! Agga se ei surre — ma willets! ma waene! ei se surre! nenda kōhkus ja kargas ta ühhe

poesa alt teise alla, senni kui õ-katte warjus — siis wast lõõtsudes ja wärrisedes nago paika sai.

Agga nüüd tulli meele, mis suggune mees temma olleks woinud olla, kui nenda tahtmist olleks teinud, kes kurja kelasid: agga neid ma wiikasin, ja nende peäle walletassin, et nende sanna alwaks pididi jääma — nemed jäid omma waggadusse- au sisse, ja minno tiggedus närris nende küljes, kui moofe närris Marmorit: Agga kuhho minna sain! — nüüd nuhtlus kä!

Issa wiimsed sannad, ja se halle meel, mis temma näo peäle jäi, leikasid kui keige kibbedama noaga temma süddame sisse — Taewas loi wälko — koue mürristaminne põrrotas ma- ilma — ränk sadda aias wasto maad; ja kui pihse tulloke käis, olleks hopis ma sisse puggend — kes hallastab! kes hallastab! kelle warjo alla peidan! nenda keeles ja weerles ta õ otsani, senni, kui päike jälle terretas — ja siis langes jälle eilse kihutamisse alla — igga lind, igga leht kulu- tab, kus ollen; iggauks wottab mo näust, mis ollen teinud, sest Jummalä film rõh- hub mo hinge.

Nenda ta aias monda päwa möda metsi, ja unnigi ei pannud temma abhastust seis- ma; sest se uinutab agga sedda, kes ilmasü- ta. Ja kui ta enmast arwas kaugele jo

lainud, näggi ta jälle needsammad põesad. Ei kannatand siis enam, waid läks ja andis isse ennast Kohto kätte — Ehk Jummal nüüd, temma endise waggadusse ja sure kahhetsemisse parrast, heitis armo temma hinge peäle. Agga, Jummal! kes ni surelinne omma kurjusse peäl olled, kas naäd need wõrgud, mis sinno ette löwad, kui nuhtlusse eest tahhad põggeneda!

Õ p p e t u s.

Kui olled tee peält ärraeksinud, kas wihhastelled, kui kegi hüab, et sa auko ei pea minnema? — ärra wihhastelle siis ka selle jutto õppetusse parrast! Sest, se enam sest ehk õppetust ei sa, kes jo hukka lainud; agga küll weel se, kes hukkaminnemisse peäl. — Separrast kui tahhad kurja tehha, siis põra ommad silmad essite nende pole, kes raudus ja pakkus káiwad ehk mu hábbi sisse on langenud.



22.

Rõster Pritso.

(Aus dem Freimüthigen 1805. Nro. 334, u. 1806, Nro. 98.)

Mitto teeb paljo head, ja ükski ei pea sedda asjaks — kuni Jummal, otse kui Sr-mega temma au peäle, näitab. Sellepärast, wagga innimenne! ärra wässi ial ärra, head teggemast, kui ka ükski sedda tähhele ei panne — kannata ennimenne waewa, õigust nou-des, kui et sa nisuggust rõmo nouad, mis so süddame tunnistust waewab. Sest Jummal nääb keik, ja sepärast tulleb ikka üksford sinno leikusse aeg. Sedda wähhemat kasso sa puad, sedda suremaks lähhab sinno hea teggo.

Kuramaal on weike Irbe Kirriko peäl üks Rõster, nimmega Pritso, se on, ni kaua kui ta Tontangi ranna äres elland, jo monda sadda innimest merrest peästnud. Agga sepärast, et ta isse mitte jutto sest ei teind, ei arwand ka teised sedda sureks. Siiski ei tüddinend temma ärra, neile appi minnes, kes häddas ollid.

Nelli päwa, enne Mihki päwa, 1801sel aastal, olli jälle seäl Tontangi ranna äres

sesuggune kange tuul, et mitto kauba laewa hukka läksid, ja pissut innimest ja kaupa said peästetud — igga abbi näitis nurja minnewad. Ommeti need, kes said peästetud tännago se eest sedda Tontangi Üllewaatja Herrat Wagnerit, ja sedda Sikkertari Peitleri Herrat, kes siiski mitte ärrawässiid, nende Häddalistele abbi pakkumast. — Misuguste Meeste nimmed peab keik ma ilm kuulda sama; sepärrast nimmetakse neid siin.

Agga kahhe laewa rahwas sai ükspäinise selle jo nimmetud Irbe Rõstri läbbi peästetud. Need kaks laewa ollid nenda hukka lainud, et ühhest agga tagguminne ots weel, lanede wahhel, wihmast ja rahhe saust läbbi, male paistis — ja senna ollid keik Need põggenend, kes weel ellasiid.

Raanna- ja kalla-mehhed ollid seal, sedda waatmas; agga ei ükski ussaldand nende weike kallapatidega appi minna; sest laned loid wägga kõrgeste, ja tuul tahtis kuiwa ma peält mahha aiada. Woib kül arwata, mis Nende süddamend tundsiid, kes seal surma häddas ollid — igga silmapilkmel ähwardas merri neid ärraneelda, ja ei ühhegi nou mõund ennam. Kül palluti, kül aeti, kül lubbati — ei ükski julgend appi minna. Siis astus Irbe Rõster Pritso wälja, ja ütles: minna tahhan need waesed peästa eht surra! ja kutsus teisi omma kasa — Tullid

Ka temma sanna peäl wiis Meest, kes läksid; ja nemmad said, ühhe pitka kōit möda, mis laewa poolt nende wasto sadeti, senna, ja toit seält kahheksa meest mäele.

Ugga müüd ei julgend ükski temmaga taggasi kallada, ni wägga se nende ello peäle olli hakkand. Ei muud nou siis meie Kōstrile, kui et ta sedda pitka kōit, mis teise otsaga laewa külge jänud, ma külge kinnitas, ja ükski aino parti läks, isse ennast, sedda kōit möda, laewa pole tombades, senni kui ta jälle senna sai — ja seddawisi toi ta 37 innimest surma suust wälja. Ja, ikka peäle katsutud abbiga todi möllematte laewadest 37 Kōssakat ja 18 laewameest randa.

Kõrge wois selle Kōstri motte ollema olnud, kui ta need Peästetud ennese ümber näggi — suur kui üks Jummalaga ingel seisis ta seäl — ja meie Keiser Aleksander ja Temma Abbigasa Elisabet näitsid ülles, mis wiisugune Mees makkab. Selle Keisri Prants lakkitas temmale kōhhe esimesse mele heaks ühhe kuld tosi. Ja siis lakkitas Keiser temmale ühhe au-rahha, mis 25 kuldpenningit peab, ja au-paela külges kinnitud on, ning tuhhat rubla, ühhe helde kirjaga. Selle au-rahha ühhel polel seisab Keisri ennese Kuio, ja teisel polel need sannad: sel Kōssosaatjal.

Need tuhhat rubla ni hästi, kui se au-rahha ollid Kurama Kubberneri Herrra kätte

Iäkkitud, et temma neid selle Rõstrile pididi andma. Sepärrast kutsuti siis sedda Rõstrit Mito Lõina, Kubberneri ette. Keif tubba olli seal Ullemid täis, kui ta senna sisse astus. Agga et ta küil eesimest korda seal Lõinas olli, ja nisuggust kõrget seltsi ellades enne ei näind, seisis ta süiski seal nisamma prisk nago olleks ta jälle merre peäl olnud, Häddaliski aitmas.

Nüüd loeti temmale sedda ette, mis Keiser olli kirjotanud, ja siis panni Kubberneer sedda au-peala, mis külges se au-rahha olli, temma ümber kaela, Keisri nimmel tedda se eest tännades, mis ta olli teinud. Ka Kubberneri Praua ja keif teised Ullemad tullid nüüd tedda terretama.

Kui se Keiserlik kirri temma ette loeti, on ta hakkand nutma, ja ütelnud: mis eest ollen minna sedda suurt armo teinud, sest ma ei olle muud teinud, kui sedda, mis õige innimesse kohhus muidogi on. Need fannad kulusawad selle Rõstri ausa mele ja motte. Sest kui mitto teeb agga tühja palja head, ja ihaldab kohhe suurt tassumist ja kiitmist — meie Rõster olli neid saddawisi häddast peästnud, ja arwas süiski, muud ühtigi olla teinud, kui sedda, mis õige inni-

messe kohhus muidogi on — Sepärrast tõstis Jummal tedda ka nüüd nenda. Sest Kubneri Praua andis temmale kät, et ta nendega piddi tullesma lounat wotma, ja Laua juures anti temmale üllemat paika Kubneri Praua kõrwa et ta kül Parrisimees olli, sest se olli temma au-pääw.

Ka siin olli meie Rõster ni lahke wiisiga, nago olleks temmal sedda au jo mittoford enne juhtund; sest temma hea teggo tõstis temma süddant, ja täitis sedda wahhet, mis temma ja nende suurte Üllematte wahhel olli. — Kui Kubneri Herra ja keik teised tagga järrel temma terwist joid, siis tännas ta allaudikkult selle auu eest, ja joi wasto, essite meie Keisri, siis Kubneri, terwist.

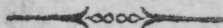
Nüüd Kubneri Praua andis selle Rõstrile middagi ka enne se mällestusseks, ja selle peäle jättis ta Kubneri Herrale ja keige Seltfile Jummalaga — ning läks seält, Linna-rahwast waatma, kes tedda iggaulks wägga armsaste wasto wotsid. Ka tahtis ta selle Kirriko Oppetaja jure minna, kes kohhe, kui se jut sest, mis ta merre-häddalistele teinud, temma pole tousnud, temma heaks rahha olli korjand, ja sedda temmale saatnud; agga sesamma ei elland mitte seäl linnas. Üks tännalik meel näitis iggapiddi selle Pritso süddant tõstwad; sest kui ta kojo sai, on ta nende wie mehhel, kes keigeessi-

teks temmaga merre peäle lakkid, et nad kũl ei julgend, ennam kui uksford temmaga minna, ommeti kaks sadda rubla annud.

S p e t u s.

Mitto maggab muldas, kelle waggadust ei ukski wotnud tãhhele panna. Mitto kannatas, õigust noudes, teiste wiha ja andis mittokord ommast polest sutãiest pole weel arra, ja temma haua õmber ei nutta ukski. Agga kui iggal Waggal temma waggadusse kũlw jo siin wilja kannaks, mis siis Taewale jaaks — ehk, kes siis ennam waggadusse pãrrast head teeks? — iggaũks nouaks siis agga sepãrrast õige ollewa, et ta kãõ sest naab; ja kes kolwaks siis sena, kus agga helde meel maksab. Ei sa siin pea muud tundma, kui sedda, mis siin õiab õigust noudma, ja ei muud nãggema, kui waewa, ja siiski mitte arrawãssima head tegemast — se sadab Jummal pole.

Ommiti naibat Iggawenne Kãttemaksia mittokord jo siin omma tasumisse hakkatust, nenda kui sesinnane jut sedda kulutab — ja sedda teeb Temma meie nõdra usko kinnitada.



23.

Mis süddant waewab, woib Öppetus ka-utada.

Ühhel Maal ellas Regi nimmega Martin: ei se teinud ühhelegi kurja, agga ommeti wihtas tedda mitto. Rõndides sepärrast aino üksi, ütles ta üksford isseennese ees: kelle rahhuse pudan ma? ommeti mind wihtawad, mihtspärrast on se minno peäle pandud?

Ta arwas ennast üksi ollewad. Agga poesä tagga hüdis legi: sedda sa Isse ennese peäle olled pännud, ja ei teine woi sedda sinnust wotta kui sa isse! Ehmatand Feik sedda kuuldes, küsis Martin: mis pean siis teggema? — Pead esSITE tunnistama, kas selge on so südda, hüdis se heäl wasto; ja Martin kostis: Mo südda on selge, agga innimeste kiusaminne seggab mo rahho. Siis tulle mind kuulma! hüdis se heäl jälle.

Ja Martin läks teise pole poesä, kus üks halli peaga Mees istus. Terre, mo wend! ütles se Wäanna, ma nään so filmist, et Ello-katsminne sinno õigust sõlub — agga pännne minno õppetust tähhele.

Ütle mülle digust, ma kulen! Kostis Martin — ja teine ütles: Mul on maia ja Maio: lissi olnud, ja miäno abbi rõmustas mitto Kurwa — siiski kōnnin üksi nüüd, ja mo Warrandus on selle Waese-kotti sees. Ma ollen head ja kurja näinud — Mul on söbro olnud, agga wihkajad said illekāt. Siiski nad sedda rahho, mis mo süddamesse siggis, ei saand ka-utada.

Oh, õppeta mind! pallus Martin — ja se Wanna ütles: Kui so motted ehk weel on seggased wihhast, siis sellita essite omma Sestpiddist — ja kui on selge se, siis kiusago Wihkajatte wihha sinno rahho! sest tae- wast ennast ei segga need pilwed mis ted- da meile warjuwad — temma on ülle pilwe ja meie pilwe al: nenda ka se Waggä, kelle waggadus on tössi. — — Ommeti need Waggad need on, kes kummarkülle keiwad, kostis Martin. Mis-suggune Koor- ma-kandja ka woib sirgeste kãia? wastas teine: Siiski, kui so meel pahhaks saab, moista sest, et weel so südda puhhas ei olle. Martin küssis: Kas innimesse waim sedda woito omma nõdrusse peäle woib sada? — Käl saab, kostis teine, kui ta, isseenesega woiteldes, Jummalat abbiks wottab. Ja Jummal abbiks tulleb? ütles Martin. Mis- suggune issa anñab omma lapsese maddo, kui laps küssib kalla, ehk kiwvi, kui ta küssib

leiba? kostis se Wanna. (Luka II, 11:13.)
 Martin wastas: agga kui mo keigeilmasü-
 tamad kumbedki laidetakse? ja ikka minno
 teust agga se, mis peält näitab seggane olle-
 wa, ülesloetakse, agga ial mitte tükkis keik
 mo teggemisfega, ehk ükslasest sannast wäl-
 ja: arwatakse, mis koggoniste mele ei olle
 tulnud, ja kowwerusfeks aetakse, mis üsna
 sirge on? — — Kas wihhastad kui Pim-
 me sinno peäle kormistad? küssis se Wan-
 na siis. Siis ma olleksin laps, kostis Mar-
 tin. No siis kui kümme ehk sadda Pimme-
 dat so peäle kormistawad? küssis teine
 jälle — ehk siis wihhastelled? Ja Martin
 küssis wasto: Kas sadda Pimmedat näwad
 selgeminne kui üks?

Ehk nüüd moistad minno õppetust, üttes
 se Wanna nüüd. Sest kui süddamest olled
 õige, siis Need keik on Pimmedad, kes
 sind wihkawad; agga, kui sinno waggadus
 on walle! siis Need need Pimmedad on
 kes sind austawad. Innimenne isse tunneb
 omma waggadusse luggu keige parreminne —
 on meel ja motte agga selge, mis siis woõra ki-
 tust lähhad kerjama?

Dige mo süddame seest küssud tõt wälja,
 hüdis Martin — agga neid Pimmedaid on
 paljo. — Kui pimme peäle tulleb, ütles
 teine jälle, siis on Näggia kohhus, eest ärra
 minna; sest Näggia näab warjokõhta. Mä-

no õppetus siis on, et hoiab agga ennast, patto
teggemast; ja kütke ehk laitko siis kes tahtes —
ikka wimaks kallab kitus Selle pole, kes on ki-
tusse wäärt, ja ikka wimaks jääb alwaks Se,
kelle sannaga temma kombe ühte ei lähha.
Sest kes ello tahhab armastada ja haid paiwi
näha, se waigistago omma keelt kurja eest,
ja omnad mofkad kawwalust räkimast. Tem-
ma pöörgo ennast kurjast ärra, ja tehko head,
temma otligo rahho, ja noudko sedda takka.
Ja kui kegi ka peaks õigusse pärrast kañna-
tama, siis on ta õnnis; Sest Jssanda sil-
mad waatwad õigede peäle, ja Temma kõr-
wad kuulwad nende pallumist. (1. Petr. 3,
10: 13.)

Sa nimmetad pühhad Sannad, ütles Mar-
tin, agga sinno suust neid kuulda ka-
utab lotust: Sest sa ütled: Jssanda silmad waat-
wad õigede peäle, ja temma kõrwad kuul-
wad nende pallumist — ja olled õmmeti waese-
keppi nale sanud?

Poeg! ütles se Wanna, mitmesuggune
tuul ja mitmesuggune saddo káib ülle põllo,
enne kui Willi on kübs. Agga Sinno usso-
film ei ullata weel senna wadata, kus Jummal
wottab ärrapühkida keik wee-pissarad meie
filmist, ja kus ennam surma ei pea ollema
egga leinamist, egga küssendamist, egga wae-
wa, sest et essimesesed asjad siis on ärralái-
nud. (Jlm. 21, 4.) Minno lotus touseb

sest, et mitte holetus egga wallatus mind
waesets teinud, waid Jummalä arm on mur-
re ja äpparduste läbbi mo süddant sölund,
ja se rahho mis sest tunnen, kannab keik
mo waewa illes.

Sepärrast kui innimenne agga digust piab,
ja temma südda se n n a sihhis, ikka siis wag-
gadus temma rahho kossus, olgo temma ello-
seisuus au-järre peäl ehk waese-keppi naal.

Tulle minno maiasse ellama, hüidis Mar-
tin nüüd, ja kinnita mo usko, minno leiba
siies, ja minno kappast jues. Agga teine
kostas: Ma ollen te peäl söbra jure, kelle
isä omma waesusse sees alwati, kui minna weel
ellasin — Ma söötsin ja matsin tedda. Jum-
mal on temma poia põlwe töstnud, ja tem-
ma tännalik südda öppetab tedda, mind jälle
söödma ja matma. — Ja nüüd laulis tem-
ma selle wiisi peäl: Jesus önnisteggia,
need sannad:

Pat meil paljo tulli teeb
Meie sü ja teiste läbbi;
Aggaühhe rahho sööb
Laidab digust, töstab häbbi:
Agga woitlema kes jääb,
Sures Woitja palka nääb.

Waggad rahhul hingawad
Ommas haua sängis. Neile
Etto ei te murrinat,

Egga murre pudo neisse.
 Kaddedus ei ullata
 Nende rahho seggada.

Kui hing agga pärrinud
 Selle ellust taewa ello,
 Siis keik hästi lõppetud,
 Kas ta näggi waewa — rõmo.
 Keik saab õnneks Waggale,
 Kui ei paltwest taggane.

24.

Neitsi Kummalus.

Üksford olli üks Herra omma Kammer-
 teenriga, ja mollemad olliid peigmehehed.
 Herra pruut olli üks Preilin seält liggidalt,
 ja Kammerteenri pruut olli ka seält ümber-
 kaudo; agga mollematte nimmi olli Luisa.
 Et Herra peigmees olli, ei teadnud ükski
 teine weel, kui temma pruut ja prudi Em-
 ma. Agga ühhel päwal kirjotas se Herra
 omma prudile seddawisi:

Minno kallis Luisa!

Kui teie mind nenda armastate, kui minno siida lodab, siis mul ei olle siin ma ilmaš ühhestki pudo, ja keif mis mul on maksab siis tuhhat võrra enam minno melest. Ugga kui teie mind mitte ei armasta, siis ma ollen keif omma warrandussega üks waene, ja mo Kammertener on siis rikkam kui minna. Näitke omma armastust mo wasto se läbbi ülles, et teie omma Emmaga mind tullete waatma. Sest tunna homme peant ma monneks näddalaks ärrasoitma, ja teie peate minno rohho aia illo enne näggema, kui süggise sedda rikkub. Tehke sepärrast sedda rõmo sellele, kes teid ni wägga armastab! sedda pallub teie käest

Teie

Ustaw-tru

M. M.

Kui Herra sedda ramatut olli kirjotanud, panni temma sedda kokko ja pitseriga kinni. Ugga, kui Peäle-kirja tahtis tehha, kutsuti tedda ärra. Seänni tulli jälle temma Kammertener, ja kui se need kirjotamisse riištad seäl laua peäl näggi, tulli ta mele, ka omma prudile kirjotada, ning panni omma ramatut seddasamma modi kinni, kui Herra ramat olli kinnipandud, et ta kül ei teadnud, kellele se kirjotud olli; sest Peäle-kirja

ei olnud, ja ramatut lahti tehha ei tulnud
 ausa Mehhe melegi; ommeti Herra pitseriga
 panni ta omma ramato kinni. Ja nüüd
 juhtus, et kui ta tahtis Peäle-kirja tehha,
 tedda ommast Herrast kutsuti. Jättis siis
 ka sedda kirjotamatta ja läks. Sest õige
 mees kuleb jänna, ja jättab omma ennese
 teggemist kohhe polele, kui Se tedda tarwitab,
 kelle tahtmisse alla temma ennast palkand;
 muido ei kolba temma mitte Jummalale —
 olgo Leiwawannema tarwidus ehk kui tühhi.

Sia kõrwa passib üks ennemuistne Ara-
 bia jut: Arabia maal on nisuggused kõrged
 määd, et nende ladwad wahhest pilwettesse
 ullatawad. Ühhe sesugguse mäe riännul ellas
 seal üks Leiwawannem omma naeste, omma
 laste ja omma perrettega — (Sest wanna-
 testamenti ajal olli mehhel lubba ennam
 naesi kui ühhe wotta.) — Agga üks temma
 Zeniattest läks ikka mäe ladwa harja peä-
 le Jummalat palluma, arwates, pilwettes
 taewa ollewad. Ja wimalis walmistas
 ta ennesele nisuggust pitka reddelit, mis
 kaudo ta omma lehhaga tükkis taewa
 sisse tahtis miina, ning kui teised mag-
 gasid taggus temma aino üksi sedda redde-
 lit. Kui se walmis olli seadis temma sedda
 püsti, ja hakkas möda pulkasiid ronnima —
 olli ka ni liggi pilwette külge sanud, et Pea
 neise jo putus, ja wiimse pulga peält agga

tahtis Taewa sisse hüppada, kui temma Lei-
wawannem tedda kutsus, omma kaljo-kitsed
jootma. Agga se Zenia motles: mis mul
ennam Leiwawannemaga teggemist — kes ma ni
liggi jo taewasse minnemas ollen, ei mul
ennam tarwis olle, temma sanna kuulda
— wottis siis agga hüppamisse joont —
agga pikne loi kui tulnine moõk temma
wasto, ning üks heäl hūdis illewelt: kes
taewa-krõni tahhab parrida peab otsani
tru ollema. Keik sinno palluminne ja sinno
tõ on selle sannakuulmatta kombega nurja
lainud. Separrast, kui tahhad taewast parr-
rida, siis minne ja te mis sinno Leiwawan-
nem käsib, ja parranda, sanna kuuldes
meelt, siis hakkab so endine Waggadus jälle
maksma. Sest se reddel mis mõda innimenne
taewa woib tousta, ei olle teine, kui temma
wagga meel ja motte ja temma allahetmin-
ne nende Kaskude alla, mis Jummal igga
Kahwale nende ellamisse Nõriks, omma
tarkust mõda, on seadnud. Kes teist-
wisi teeb, ei kolba Taewa, ja wae-kaupa
senna ükski ei sa. — Kui need sannad ol-
lid illewelt hūtud, wiskas teine pikne tedda
reddeliga tükki mahha. Agga temma ellule
ei sündind wigga. Ja sesamma Zenia ellas,
meelt parrandades, weel peäle sadda aasrat
parrast sedda, ning tousis isse Leiwawanne-
maks, ja parris omma teniatteft seddasamma

fanna:kuulmist kätte, misga ta omma Lei-
wamatte meelt olli rõmustanud, ning kui
temma surri, tousis temma hing senna tae-
wa, mis ülle pilwede ja ülle tähtede on, ja
Taewaliste terretamine wottis tedda
wasto.

Ja nüüd algago jälle meie jut Neitsi
rummalusfest: Kammerteenri rutto minne-
misega wiiskas ta omma ramato laua peäle,
ja se läbbi libbises Herra ramat teiste pab-
beritte alla. Algga nüüd tulli Herra omma
ramato peäle Peälekirja teggema, ja sepär-
rast, et ta muud ramatut ei näinud, kui
Kammerteenri, mis nendasammoti näitis, kui
temma ennese ollewad, siis teggi ta kirja
señna peäle, ja läkkitas sedda omma prudile.
Ja nüüd tulli jälle Kammertener, ning ot-
sis omma ramato järrele, mis temma pab-
beritte alt leidis, ning läks Herra jure, ted-
da palluma, sedda Peäle-kirja kirjutada.
Sedda Herra ka teggi.

Herra Pruut olli üks tark Peikin, kes, kui ta
sedda ramatut sai, kohhe ülles arwas mis suggu
se olli. Algga kui Neitsit omma ramatut lugges,
rõmustelles temma, ja jooksis omma emmale
sedda näitma, ja emma rõmustelles temma-
ga. Ei nad issale kumbki tohtind fest san-
na lausuda, sest se olli wanna Diglane, ja
olleks mollemid haukutand, ja sedda ramatut
Herrale taggasi läkkitanud.

Ommeiti olli neitsid ennem ühke sübdamega kui kergemelega; agga temma uhkus andis ka maad kergemelese — Nenda siggib teine pat teisest, liati kui need melitawad kelle kohhus peäle hüda on. Sepärrast langeb ükskord igga nisugguse wañema ja juhataja peäle suur wastaminne kes wolli andwad rummalattele, ja weel kibbedam wastaminne, kui isse õppetawad, patto tegema.

Emma ja tütre meel olli sest wägga hea, ja emma ütles: Mis sul nüüd wigga! sest nüüd sind keik seäl nenda peawad auustama ja kartma, nago olleksid Praua; ning tüttar kostis: tahhan ka kohhe homme jo uhke olla iggauhhe wasto — mo ennese peigmehhegi wasto; agga keigeennamiste selle kārneri neitsi wasto, sest temma arwab ennast minnust targem ja kennam ollewad — ka wahtis tislari emmand wimati mind ülle ollade, ja keik moisarahas nago woeras: tas. — Kūl nad kartsid ette, et nende Peaks pidid jama, ütles emma.

Ja nüüd ehhetasid ennast, emma omma Kowtat, ja tüttar omma Kleiti selga pas: sides — ja jälle peegli ette minna. Kūl is: sa torrises ja aias neid troska peäle; sest ta arwas, et se ehhitaminne peigmehhe pärrast pidid ollema, ja kandis sepärrast,

torriseedes, nende karwa-raua isse kōti, ja kōgist siise; agga siiski se ehhitaminne lāks, temma arwates, liale. Nūūd nad oige minnemas jo ollid, kui emma leidis, sinnise-karwa paela illusam tūt-re nāo mōda ollewad, kui kolla-karwa, ja tūt-tar jälle ei tahtnud kollasest karwast lahkuda — ja wi-maks jai tūt-tar nenda, ninnatargaks et em-ma temma kōrwa peale loi, ja isša wi-hhas-tas sest nenda, et ta troska peale istus, ja maiale soitis.

Mis nou nūūd! — Se on keif teie teg-go, ütles tūt-tar! — ei, se on sinno teg-go, ütles emma! ja nende riid lõppes sega, et nad mollemad nutsid ning jo, sanna lau-sumatta, hakkasid ommad uhked rided mah-hawotma, kui isša taggasi tulli; sest temma südda olli nende pääst halledaks lāind, ja temma tūt-re peigmees olli wägga kallis tem-ma melest, sest et sesamma ka wist au-wāart mees olli.

Tānnades langesid siis nūūd temma üm-ber kaela, ja ei olnud ka seäl aega, sōnno wahhetada, waid istusid agga peale ja soitma.

Dmmeti, kui seēna Moisa said, kus Her-ra ellas, piddasid allumisse hone-korra ukse ees kinni ja lāksid seēna Perreemmanda tupa, kuhho nad muidogi ollid lāinud, sest nen-de uhke lotus hakkas nago wa-uma. Dmmeti

olli mollematte wiis ja terretaminne teist-
 wisi endisest, et kül emma kõrwa hoop, ja
 tütre miina-tarkus kummagi uhkast pool
 teist ollid wähhendanud — süski toufis se
 ikka tundsamaks, ja teised ei teadnud, kas
 nemmad neid piddid naerma woi nutma.
 Wimaks ütles Neitsid emma wasto: jäge
 teie seia, miina lähän Herrat terretama.
 Laks ka. Agga kui Sali sisse astus, is-
 tus Herra omma Prudi ja Prudi emma
 wahhel Sowa peäl. Süski Neitsit, kes ei
 teadnud, tedda peigmehhe ollewad, arwas
 neid muido seäl wõdraks, ja terretas Herrat
 nisugguse tuttawa wiisiga, et Herra priut
 pididi hakkama sest naerma, ning Herra üt-
 les: nüüd woite kumbki ommad ramatud
 täggasi wahhetada.

Onneks ei sanud Neitsi peigmees omma
 prudi rummalussest ühtegi teada, sest Herra,
 kes sedda kõhhe Neitsi süddame seest wäl-
 jalugges, ei lausund sest omma Kammer-
 teenrile mitte sanna; agga nomis wägga
 sedda Neitsitit. Ja se habbi parrandas
 selle nore tüttarkapse meelt nenda, et tem-
 mast üks wägga tubli abbikasa omma meh-
 hele tulli, ja ühhegi pole ennam omma
 säddant ei heitnud, ei uhkuse egga kerge-
 mele pärrast. Agga emma jäi weel surema
 habbi sisse, sest tütre meleparrandaminne tul-
 letas allati temma rummalust ta mele.

D p p e t u s.

Nenda touseb ka foggemattast juhtumisest õn ehk õnnetus, seddamõda kui inimene mõistlik ehk rummal on sedda kohta tähele pännemas, kühho se weab. Agga keit tulleb heaks neile, kes Jummalat armastavad. Sedda pärrisid Neitsi isä ja Neitsi Peigmees — ja nende pärrast ehk Neitsid isä. (1 Mos. 18, 32.)

25.

Põldpüüd ja Metsalinnud.

Uks Põldpü juhtus üksford warreste ja harrakatte seltsi. Kui ta neid terretas, andsid nemmad agga pole terretamist wasto, ja kui ta nendega hakkas räkima, loid nemmad eest ärra, nenda et se waene põldpü ei teadnud kühho temma piddi jäma. Hea melega olleks temma ärralendand; igga siis olleks naer tagga järrel oldud, ja

sedda kanda, olli temma südda nõdder. Om-
 meti hakkas wimaks üks harrakas temma-
 go jutto aiama. Agga mis jut se olli: ta
 püdis tedda pillada. Siiski teine ei wotnud
 sedda moista, ja se wihhastas harrakast
 nenda, et ta keikide kuudes ütles: Sinno
 seestpiddine on kui meie pealne, ja meie
 seestpiddine kui sinno pealne — meie tea-
 me keik sinno pettused ärra. Siis kostis
 Põldpü: Mis kurja siis ollen teinud? pan-
 ge nimme peäle! — Ja nüüd nemmad jäid
 keik tuška. Ommeti tulli üks warres otse-
 kohhe temma peäle, ja ütles: ehk sa ei sö
 süggise ja talwe innimeste põldode peält
 nende orrast, ja siis waltetad, et meie kur-
 ja teme. — Põldpü wastas: Mis kurja
 teie ehk tete, sedda teie isse teate; minna
 ellades ei rägi sanna teist: Agga sedda or-
 rast mis meie söme, ka-utab talw muidogi
 — ei meie käi nabrade egga annade kallal,
 egga wõtta meie kanna egga hanne poega.
 — Siis hakkasid nemmad keik küssendama:
 oh sinna üllekohtune kelepeksja! mis kurja
 meiesinnule olleme teinud, et sinna sedda-
 wisi meid teotad? — Ennimenne tahhame
 kullidega ümberkäia kui sinnosuggusega — ja
 sedda üteldes langesid nad omma nokkade-
 ga temma peäle. Agga kaks suurt kulli
 langesid jälle nende peäle, ja Põldpü
 peasis.

O p p e t u s.

Nimmeta küül mustaks mis walge on, ikka se jääb walge. Nimmeta walgeks mis on must, ikka jääb se must. Agga, mis on walge? ehk mis on must? — Küüsi sedda omma süddame-tunnistusest.

26.

U h k e M a d l e.

Uhhes küülas olli ükskord üks Tüttarlaps, Madli nimeline. Se olli kenna ja wiisakas. Ikka, mis wiisakas on, innimesed kiitwad. Agga Madle jäi sest ni uhkests, et ta ühhelegi ennam ei pakkund au, waid agga neist luggu piddas, kes temma tarkust ehk kennadust tõstsid.

Ühhel pühhapäwal läks ta Kirrikule, ja teise perre Anno juhtus ka senna wiinewad. Agga sepärrast, et Anno olli waene laps, ja rouged temma näo priiskust rikkund, et ta küül muido hea wiisiga olli, loi Madle tem-

ma eest ärra, nago ollekš temmal äbbi temma seltsist. Waene Anno kōndis siis alwalt keif temma jārrel — agga kui Madle teiste liggi sai, siis kohhe heitis nende seltsi.

Seälsammas küllas ellas ka üks wanna Moor, kes ommad lapsed ja nende lapsed auwärt inimesseseks olli kaswatanud, ja kedda keif Umberkaused armastasid ja auustasid — se kōndis ka Kirriko pole, sest te olli kuiw ja ilm soe — ommeti ta istus puhkama wahhel, ning noremad kes tulled jaid temma seltsiks temma jure. Agga Anno ei julgend jada, waid läks waitfelt möda. Madle istus uhkeste wanna Mori kõrwa. — Olled wāssind? küssis wanna emma Madle kääst — kül woid wāssid olla, sest sinno uhkust kanda on rassem kui keigesurem kiwwi — agga Anno jaggab leiba kui sinna kerjad. Kas temma wallutus on tedda wae- seks teinud, ehk kas temma pat temma nāo priskust rikkund? — agga sinno uhke südda, se on so ennese tō. Kes wataks so peäle, kui sa ei ollekš kenna? sest so wiisid ei kut- su keddagi. — Mis teggi Madle? — kas ta langes motlema? — Ei ta sedda teind, kui ähwardas agga sedda ausat Wannakest kül- lapoiste läbbi laste rokida. Agga sedda Wanna-moor naeris, teades et ta Kohto warjo al olli, ja ütles agga ni paljo weel:

Kule laps! illo närtisib kui diekenne — hea kombe on willi, mis Meest toidab —.

Sedda woito ommeti Madle wanna-mori peäle sai, et ta omma seltsiga tedda üksi jätsid. Ja mis kahjo teisel sestki olli, sest kes nenda auga wannaks saand, ei märka narride laitmist egga nende kitust — ja wanna inimenne olli aegsaminne Kirrikus kui Madle ja temma selts.

Agga jütluusse õppetuskki olli, nago tahtis Jummalala waim Madlit weel peästa. Sest et ta käl maiale wahtis, ja ta wahhel jütto aias, larkatas ommeti ükskord Jutluusse sanna nenda temma süddame peäle, et ta õhkama jäi. Sest ööldi: „Ka warrandus ja terwis ja priiskus ja kennadus on Jummalala armo annid, agga waatke, kuidas uhkus ja kergemeel hukka saatwad! — se mis nad, Jummalat kunnardades, temma auuks peawad hoidma, sedda nemmad pillawad, sedda nemmad rikkuwad, sedda nemmad kautawad — ja essite siis kui se on kaddand, tunnewad nemmad omma rummalust. Essite siis tulleb se warrandus so mele, mis sa omma wannematteft pärrisid, ja ennesele isse õleksid woinud korjada, kui sa wannadus sind hakkab terretama — essile siis tulleb se so mele, kui sa waeseleppi naal lõnnid; essite siis hakkad tundma, mis kallis õn terwis on, kui sa ennast

Kidduriks olled jonud ehk wangi põlweš Kidduriks sanud; ešsite siis moistad sa, et so priiskus ja kennadus üks te:ramat Jummalast on, mis kui ello:pas sind labbi maailma juhhatad, ja et sa sedda te:ramatut taewa:warrawa jures, ja ei mitte porgo:warrawa jures pead kätte andma — ešsite siis wotad sa sedda moista kui sinno pattud sinno näggo ärrasõnud, ja so ihho elluselt pannewad mädanema — ešsite siis tunned sa neid ärra, kes sind arowatellesid patto teggema, ja hakkad neid õnnistama, kedda sa siis wandusid, kui nemmad sind kelasid nende seltsi minnemast.

„Oh, sepärrast, tüüred, ja poiad, kes weel seisate — ehk langemisse peäl jo ollete — kuuge! kuulge! kuulge! Sest weel woiš õppetus teid hoida. Ugga ollete jo langend, ei siis ükski teine kui teie willetsus teid targaks teeb. Kas sinno emma sind sepärrast immetas, Woeg! Kas sinno isä sind sepärrast tallutas, Tüütar! et sa sedda habbi ja murret neile piddid teggema? Kas nemmad sepärrast omma suust teid sõõtsid, ja kui omma silma peas teid hoidsid, et nisugguseks waewaks neile piddite ellama?

„Sa watad uhke silmaga waggade peäle. Mis peäl olled sa uhke? et nemmad ellawad, ja sinna lagguned — nende kumbed neid taewale walmistawad, ja sinno kumbed

sind Pörgoliste seltsi saatwad? — Panne tähhele sedda Wagga omma waggadusse illo sees! temma náo peält hülgab taewa walge — Kui sesuggune walge sinno Kennadust tõstab, siis kõnnid sinna kui üks taewa ingel omma wendade ja õdede seas. Ugga kui alwad himnud ja wisud sinno ello-rahho rikkuwad, ehk walle-waggadus sind pühhas teeb, siis loeb sinno náo peält iggawaks so süddame Seestpiddist ärra. Sepärrast, kes seisab, pango tähhele, et temma ei lange, ja kes langemas on, wotko teada weel sedsinnaatsel ommal aial mis temma rahhole tarwis lähhab."

Kül need sannad leikastid Madle süddame sisse, ja ehk pariks nädalaks ta kolbas inimesseks, nenda, et igga õigel hakkas hea meel temma pärrast ollema. Ugga ei need kiitnud temma Kennadust egga temma terrast wisi, ja sest jäi temma aeg iggawaks. Langes siis jälle nende pole, kas tedda laia tele kutsusid:

Sest ifka esmalt patto te

On lai ja mõnnus laia.

Hommikust õhtoni ei olnud müüd muud ta meles kui patto heäl ja patto rõõm.

Ugga kes, patto orjades, wannemaks jääb sellest kauwad temma norema ea sõbrad if-

ka wähhemaks; ja wimaks jääb ta aino
üksi naeruks neilegi, kes tedda häbbise saat-
sid. Sedda au, mis wanna Moor omma
keigewannemast ello east sadik ommast ellust
pärris, ei nisuggune tohtind nimmetadagi.

Madle norema põlwe aiawiit olli, et
ta agga patto awwatellemist kulis ja patto
rõmo noudis — ja ommad teggemissed neu-
da holetu aias et ta ühtegi sundimatta ei tei-
nud; ja onnieti ikka karjus, et temmal tig-
gedad Leiwawannemad piddid ollema. Sed-
da ello aias ta fenni, kurni keik temma
Seltslasfedki temmaga ärratüddinissid. Siis
jõi ta hulkujaks, ja Anno, kedda ta ni al-
waks piddand, ellas omma mehhe ja laste
auuks ja rõnuks, ja toppis mitto armo-
pallokest temma kätte. Wimaks surri ta kur-
ja többesse aia äre ärra.

D p p e t u s.

Oh Madle! Madle! misugguseks kalliks in-
nimesseks olleksid sinna sanud, kui sa Jummalata
teed olleksid käinud. Sinno haua-koht olleks
armastusse ja sõbrusse palwe kohhaks jäänud —
nüüd sinno tutwad lähwad häbbiga sinnust mö-
da. Jummalata waim! rägi need sanud nende
süddamettesse kes langemisses on — ehk nad
tousewad weel.

Kül esmalt lai on patto te
Ja wägga mõnnus káia;
Siis tagga järrel waewane,
Ei muud kui häbbi leida.

Se ello=te on esite
 Järst, kitsas, waewalinne,
 Siis agga pärrast tassane,
 Ja wimaks rõmolinne.

27.

Kes ei kannata se
 ei touse.

Krekamaal elas ükskord ühes Eännas üks Lulkosep nimmega Kleonas: Sel olli kahheksa poega ja nelli tüttart. Monni neist näitis head wisi, monni mittefoggoniste. Agga wannemad isse kartsid Jummalat ja armastasid tööd. Ei ka=utand nemmad sedda koppikast ärra mis ülle jäi, waid korjasid keik lastele warrandusseks, isseenestel mittokord monnest tarwidussest pудо olles. — Siiski, mis ellamisse wiis tarwitas, ei nad sest taggenend.

Kui sesamma Kleonas tundis, surma tullewad, kutsus ta omma Kiriko=õppetajat ja kaks teist, temma omma sarnast, ennese jure, ning kulutas neile, et temma kappis üks kirjstokenne pididi ollema, mis temma pärriad mitte enne kui kümme aasta järrele pididid lahti wotma — pallus sepärrast sedda Õppetajat ja neid kaks tunnitusse meest,

et nemmad ommad pitserid piddid peäle pan-
nema ja sedda seina aiani Kohto hole alla
andma. — Keik mo teine weike warrandus
jäab mo lessele, ütles ta.

Se Kirriko õppetaja wottis siis sedda kir-
tostest kappist wälja, mis kangeste jo lukkus
olli, ning Luffoseppa omma pitseri al, ja nem-
mad pannid ka ommad pitserid peäle, ja wi-
sid sellesamma jonega sedda Kõhtusse, ning
said seält kirja wasto, mis nemmad Luffu-
seppa emmanda kätte andsid.

Teisel päwal olli ka se luffosep jo hinge
heitnud. Temma emmand ja kolm poega
ja kaks tüttart jäid tedda nutma. Wiis
poega ja kaks tüttart wandusid tedda sepär-
rast ärra, et ta mitte kohhe sedda kirstostest
neile annud. Iggamees woib ommaga teh-
ha, mis tahtes, ütlesid need head lapsed —
agga ei koerte süddamed ei kannatanud sed-
da ütelda. Ommeti hakkas monni neist
järrelemotlema, ja waggade pole pöörma. Ug-
ga üks poeg ja üks tüttar omma mehhega
jäid omma tiggedusse sisse; ja keik hea, mis
wannewad neile teinud, kaddus nenda nen-
de melest ärra, et emmale mitte head san-
na ei annud.

Toeste! sest innimenne kohhe tundko, et
kurjal waimul peßsat weel temma süddames
on, kui ta raatsib sellele meiehaigust teha,
kes temmale head teggi. Misugguse südda-

mega naelas Ma-ilm omma Snnisteggiat rist-
ti külge, ja nenda aiab igga pahha innimen-
ne omma Heateggia wasto, kummi temma
isše selle augo sišše langeb, miš temma om-
ma Heateggiale kaebab.

Nisuggune luggu olli ka nende sinnatste
kurja lastega. Sest nemmad julgesid wi-
makski sedda kirstokest Kohto seest ärrawar-
rastada. Agga miš nemmad leidsid, ühhe
Kalli kiwwi, miš nemmad ei tohtind müa,
sest muido nende wargus olleš ülleštousnud,
ja selle kiwwi ümber üks pabber, miš peäle
need sannad ollid kirjutud :

„Jo mitto ja mitto sadda aastat käib se
kiwwi põlwest põlweni meie seltsis, ja ikka
jái wannema poia holeš, sedda hoida, ei
ühhelegi sanna sest lausudes. Agga nüüd,
et agga kümme aastat senna weel on,
kummi sesinnane hoidmisse murre meist kaub,
ja mitte minno wannem poeg, egga temma
järgminne nisuggused ei olle, kelle kätte ma
sedda ussaldan jätta, siis jägo se seš aiakš
Kohto hole alla. Sest nenda käib se wanna
Käš: kes sedda kiwwi sallaja ennese ommakš
peab, ehk wäe-kaupa sedda wottab, se on
omma õigust rikkund. Sepärrast siis et ma
ommad lapsed tundsin, ollen ma sedda Kohto
warjo alla annud. Siis õige saab wišt
omma õšša.“

Kül nad nüüd ehmatasid. Ja kül nad nüüd isä hāua jure lāksid, andeks palluma. Kül nende naeste silma nüüd tulli wessi, ja hābbi süddamesse; sest need need Meestetakka-aiajad ollid. Ja wimaks leidis Rohhus sedda kiwī nende jurest. Sest kuida Jummal nisuggust suurt patto wois warjusse jätta? — Need kümme aastat kaddusid pea otša, ja siis sai sannakulik ja wastane omma palka. Sest kes kannatab, se touseb — kes ei kannata, se langeb.

28.

Nitto : laul uhhe Isä hāua jures.

(Uhhest siit: ma Moisnikkust Eestima kele pandud.)

Onsad on, kes lotes hinge heidsid,
 Kallis Isä! õnnis olled Sa.
 Inglid toid sul' Kroni kui sind hüüdsid,
 Ja sa lāksid rahhoga!

Rõnnid seäl kus allajäänd teif tähhed,
 Mailm kaddund põrmuks sinno eest.

Silmapiilgus nendest möda lähkäd,
Lojat nääd sa iggawest'.

Selge Sul, mis meil siin weel on warjul,
Ello-hallikal jood jannoga;
Iggawenne walgus paistab Sinnul,
Ring so õn on lõpmatta!

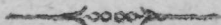
Siiski ärrawoitja ehtes watad
Sa so Ingli näega mo peäl!
Minno palwod Loja ette sadad,
Ja Ja kuleb — aitab teäl.

Warju, kui mo ello wisa jouab,
Mis Jehowa jätkand weel!
Warju sa, kui surm mind wotta nouab,
Mind mo surma wodi peäl!

Et kui surma langet wallo kannan,
Sinno palmi-leht mind jahhotab,
Ja ma julgest ihho hauda annan,
Kust mind Jesus ärratab!

Ja siis Taewa sinno kõrwa tõttan,
Rõmo sinno seltsis pärrima;
Ühhes ellus Sinnõga siis wottan
Taewa Jesat tännada!

Ditse fenni, rosi-poesa illo,
Temma hingamisse kõhha peäl!
Kaswa! et so õie-warjo willo
Jahhotaks mo süddant seäl.



(209 209)

29.

Kurwa meelt jahhotada.

Killed tele forjage,
 Unmustage waewa!
 Uhhe sörmepitkusse
 Anti elluks aega.
 Täanna sudab tansimist
 Poisike weel nouda,
 Zubba homme surno-rist
 Naitab temma hauda.

Neio lähhäb rõmoga
 Laulataja ette,
 Enne õhto-kastet ta
 Langeb surma kätte;
 Saatke murred tulesse!
 Nutma mitte jäge!
 Meiegi siit lähhäme,
 Siis Neid jälle näme!

Täanna naerad Söbraga
 Ello-rõmo nähhes —
 Zubba homme nuttad sa,
 Temma hauda tehhes!
 Ta siis mulla rüppe sees

Kui so rinnul maggab,
 Hingel' Taewa rõmud kões,
 Mis tal Jummal jäggab.

Emma tänna Ommastel'
 Weel woib abbi nouda,
 Jubba homme furno = kel
 Satab tedda hauda.
 „Kes nüüd sõdab, jodab meid!“
 Waesed lapsed nutwad;
 „Kes nüüd hoiab, kattab neid,“
 Ohkwad nende tutwad.

Nenda leinab mitto siin
 Omma seltsi takka,
 Ei neil' mekki leib, ei wiin,
 Ükski rõõm ei hakka.
 Siiski murre lahkus neist,
 Rahholisfeks sawad;
 Leidwad wahhest jälle teist
 Kedda armastawad.

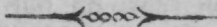
Oh, sepärrast, Leinaja,
 Ärra nutta wägga!
 Keif mis Jummal teeb on hea,
 Moista agga sedda!
 Nääd kui kaunist ellawad
 Meed, kes waggaks jäwad,
 Rahho tundwad suremat
 Waewastki mis näwad.

Gest kui agga õige meel
 Kergitab so waewa,

Mis siis juhtub ilma peäl
 On sul' Saatjaks taewa;
 Arm ja waen meelt tõstawad,
 Kui ka süddant sõwad,
 Meie kumbed sõluwad,
 Puhtaks wiljaks tewad.

Oll' sest siis õiglane
 Iggaühhe wasto!
 Anna süddant Sõbrale,
 Katta temma patto!
 Ja kui se eest raatsiks ta
 So meelt kurwastada,
 Wata helde filmaga
 Temma peäle mahha.

Uus aeg igga kewwade!
 Sui weel ikka toitnud!
 Eännini ka süggüse
 Salwe kartust woitnud!
 Maitskem siis, mis rõmustab!
 Kannatagem waewa!
 Jummal ärraparrandab
 Keik, ja siis wiib Taewa!!



30.

Moistatused.

1. See, kes sedda walmistab, ei tarwita sedda; kes sedda ostab, ei tahha sedda; ja kes sedda tarwitab, ei tea sedda?

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

2. Kisti kannan seisõ aial; rattast aian jõso aial; purjus ollen sõido aial, ja kas ma sõidan kuiwal ehk märjal aial, üks tolm ikka tagga järrel.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

3. Kui ma kâin, siis ma seisan, ja kui ma seisan, siis ma kâin.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

4. Muido wessi kustutab tuld, mind ta panneb põllema.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

5. Pead mul on, ja nelli terwet jalga; siiski nõhakse mind mittokord peata ja jallata, ja ellan ikka prikseste.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

6. Ma kannan koormad sulle we, kâin ühhest kaldast teise jure, ja seisan segiparrast ikka ühhe paiga peäl.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

7. Ma hakkân iggast kõhast, ja lõppen igga kõhta, ja ollen süski keigepitkem asst ma ilma.

᳚᳚᳚᳚᳚᳚᳚

8. Kes kōnnib ūmberkaudo, itma maiast ärra minnematta?

·svijivv

9. Millal Sel Meistri ūlle on?

·qvaii qqqi

ivaijii iis vi 'iv iisivv iis

10. Ma pannen filmad nutma, ja jättan sūddant ligutamatta.

·svijivv

11. Millal sūnnib sōlaga wet kanda?

·uo quviiijii iis iis

12. Mees tahhab mind, siiski aiab ta mind jalle ärra; agga sedda ennam ta mind aiab, sedda kängemaks ma jāän.

·agqv

13. Papsele ma ollen māngiks, wannale abbiks.

·dij

14. Se nāggo, mis mul on, mulle ifka jāāb.

·iia quviiivv

15. Keerleb ja weerleb, kui otsa saab, munneb.

·qviiivv

16. Hobbone joseb, ohjad seiswad.

·vi

17. Hobbone ohjata, mees piitsata, te tolmata.

·aiiv iis

18. Hobbone sõidab ja lihha weab wähhes
maks.

·uuuuuuaqay

19. Kaks härjad püüdsid tappelda, mäggi
oli wahhel?

·swaa quuuu

20. Hobbone tallis, sabba räästas.

·suuu

21. Joseb ristimatta ja on kaks kord sün-
dinud.

·uuuuu

22. Jõse keleto, isse meleto, isse ilmama
rakendaia.

·juuue

23. Kaks wennaksed ühhe siddemega seu-
takse.

·quuuu suuu

24. Keleto meleto, ilmama tark.

·na - uuuu

25. Harrakas linnas, sabba wäljas.

·quuuu - uuuu

26. Mis on fehata nähtaw?

·uuuuu

27. Mul on sille su ja sille keel — agga
enne ma ei laula, kui mind lüakse.

·uu

28. Ma pannen ellawaid surrema, ja sur-
nuid ellama — teen waesed rikkaks, ja rikkad
waeseks, ja iggamees jääb ommeti mis ta olli.
•obbyu uun

29. Ühes olleme kaks, ja kui kofko lähme,
teme kahheks mis wahete tulleb.
•qiays

30. Ei sedda närrita, egga nelata, egga
sulla ta suus ärra; ja siiski mitmel wägga
maggus.
•sijij oqia vjvqquz

31. Keif armastawad tedda, ja üfski ilma
temmata ei woi ellada, ja siiski kardawad
tedda keif.
•jonnuz

32. Keif kardawad tedda, ja keif kes hukka
lähwad, lähhawad temma läbbi hukka, ja
siiski armastawad ennamiste keif tedda.
•wck

33. Pissut on kes tedda armastawad, ja
paljo wihkawad tedda — siiski auustawad ted-
da keif.
•snqvbvvt

34. Nelli meest mängisid teine teisega keige
õ läbbi, ja iggaüks olli sest kasso sanud —
kes ollid need nelli meest?
•qvaubuyu jvrayd vqjwa
saa isiaj saa 'qahqauubuyw

13 Ma ollin waene lomoke
 12 Ja ronnisin mo teed
 11 Ni kangel, kui mo firstusse;
 10 Seäl kandsin surma wööd.
 9 Ja ommetigi priskeste
 8 Weel alles ollen ma,
 7 Ning lendan öiest öiesse
 6 Müüd lahke römoga.

S p p e t u s.

Kes nenda töstab ussikest,
 Mis agga maofe,
 Wist wottab tösta innimest
 Siit omma taewasse.



REB-BIT Holz
 Rariteet

ENSV
 Riklik Avalik
 Raamatukogu

6089 V

